STRIP SCHRIFT

MICHEL BLANC-DUMONT
JEROEN JANSSEN
DUCKSTAD

Prijs f 7,50
Bfr. 150
€ 3,38

311 – JAARGANG 31 NUMMER 4 – 'S WERELDS OUDSTE STRIPINFORMATIEBLAD – VERSCHIJNT 10x PER JAAR

AGENDA

t/m 17 juli
Expositie 'Korporaal Achilles', over J.F. Nuyens, Neerlands eerste striptekenaar, Stadsbibliotheek, Gasthuisstraat 34, Haarlem, info: (+31)(0)23-5157600.

t/m 2 augustus
Expositie 'Tardi's Loopgravenoorlog', naar aanleiding van het gelijknamige album, Teylers Museum, Spaarne 16, Haarlem, info: (+31)(0)23-5319010.

t/m 3 augustus
Expositie 'Naar Tibet met Kuifje', Rijksmuseum voor Volkenkunde, Steenstraat 1, Leiden, info: (+31)(0)71-5168800.

t/m 23 augustus
Expositie 'Eric de Noorman en de anderen', met tekeningen van Hans G. Kresse, Vleeshal van het Frans Halsmuseum, Grote Markt 16, Haarlem, info: (+31)(0)23-5164266/5164257.

t/m 30 augustus
Smurfenfestival, een evenement ter gelegenheid van 40 jaar Smurfen met daarnaast een Urbanus-expo ter gelegenheid van 15 jaar Urbanusstrip en de 25-jarige carriere van Urbanus, Koksijde, België, info: (+32)(0)58-518810.

t/m 6 september
Expositie 'Overal is Duckstad', Museum van de Twintigste Eeuw, Bierkade 4 en 4a, Hoorn, info: (+31)(0)229-2214001.

t/m 11 september
Expositie 'Haags stripwerk. Den Haag in strip en karikatuur', Stadhuis (atrium), 's-Gravenhage.

t/m 27 september
Expositie 'Asterix à Angoulême', Musée de la Bande Dessinée, 121 rue de Bordeaux, Angoulême, Frankrijk, info: (+33)(0)5-45386565.

t/m 27 september
Mega-expositie 'Beeld/Taal' met het onderdeel 'Beeld/Verhaal' (Ferry, André Geerts en Dirk Stallaert) in Museum Oud-Hospitaal en het onderdeel 'Kunst/Cartoon' (Glen Baxter en Benoît) in Oud-Schepenhuis (Belfort), Grote Markt, Aalst, België.

t/m 4 oktober
Expositie 'Retrospectieve William Vance: water, lucht, aarde en vuur', Belgisch Centrum van het Beeldverhaal, Zandstraat 20, Brussel, info: (+32)(0)2-2191980.

16 juli
Signeersessie Ptiluc, De Striep, Paulusstraat 36, Oostende, België, info: (+32)(0)59-515460.

17 juli
Signeersessie Ptiluc, Het Besloten Land, Parijsstraat 16, Leuven, België, info: (+32)(0)16-225840.

18 juli t/m 16 augustus
Fristi Stripfestival, Koksijde, België, info: (+32)(0)58-518810.

30 juli t/m 16 augustus
Stripfestival, Middelkerke, België, info: (+32)(0)59-305266.

3 t/m 17 september
Expositie 'Culinair met een knipoog (20 eeuwen eten & drinken)' naar aanleiding van het 12e Nederlands Cartoonfestival, Stadsschouwburg, Elzentlaan 50, Eindhoven.

13 september
Mechelse Stripbeurs 1998, Cultureel Centrum A. Spinoy, Minderbroedersgang 5, Mechelen, België, info: (+32)(0)9-2214190.

19 september t/m 3 januari 1999
Expositie Dick Bruna, Museum van de Twintigste Eeuw, Bierkade 4 en 4a, Hoorn, info: (+31)(0)229-2214001.

20 t/m 27 september
Expositie Pom, Gemeentemuseum, Temse, België.

20 september
3e Gentse Stripbeurs, Internationaal Congrescentrum, Citadelpark, Gent, België, info: (+32)(0)9-2214190.

3 en 4 oktober
Strip-2-Daagse, Grenslandhallen, Hasselt, België, info: (+32)(0)11-210918/232612.

6 oktober t/m 18 januari 1999
Expositie 'Alex, 50 jaar een klassieke thriller', Belgisch Centrum van het Beeldverhaal, Zandstraat 20, Brussel, info: (+32)(0)2-2191980.

10 en 11 oktober
De Stripdagen, Het Turfschip, Chassèveld 15, Breda.

10 en 11 oktober
16e Fête de la Bande Dessinée, Audincourt, Frankrijk, info: (+33)(0)3-81363738.

23 oktober t/m 8 november
9_ Festival Internacional de Banda Desenhada (Amadora '98), Amadora, Portugal, info: (+351)(0)1-4953802.

14 en 15 november
Verzamelaarsjaarbeurs, Jaarbeurscomplex, Hal 7 t/m 11, Utrecht, info: (+31)(0)30-2850014.

18 t/m 22 november
Holland Animation Film Festival, 't Hoogt, Hoogt 4, Utrecht, info: (+31)(0)30-2331733.

22 november
Eindhovense Stripbeurs, 't Karregat, Urkhovenseweg 10, Eindhoven, info: (+31)(0)40-2521009/2466588.

5 t/m 20 december
Expositie 'De strip en de zelfklever', Watermolen, Temse, België (Alleen open op zaterdag en zondag!).

10 en 11 april 1999
9e Salon de la Bande Dessinée de Maisons-Laffitte, Centre Culturel Longueil, Maisons-Laffitte, Frankrijk, info: (+33)(0)1-34931281.

DE MEEST ACTUELE AGENDA OP STRIPGEBIED KUNT U RAADPLEGEN VIA HET WORLD WIDE WEB VAN HET INTERNET OP ONZE PAGINA
http://ourworld.compuserve.com/homepages/Stripschrift/agenda.htm

Bits & Pieces

Jan

Reg Smythe is dood. Nu heb ik niet zoveel met dooie tekenaars, maar het duurde even bij deze voor het doordrong. Ah, Jan-met-de-pet! Nee, Linke Loetje. Of gewoon Andy Capp.

Wonderlijk. Een stripfiguur die onder drie namen even bekend is. Gebeurt zelden. Zo'n jaren-vijftig-zuiplap met een eeuwig shaggie in de mondhoek. Of lazarus aan de bar, óf net bezig zijn leven te beteren. Maar altijd met die ruiten volkspet op zijn kop. En schelden op zijn wijf. Die net zo hard terugschold.

Kleine hoeveelheid ingrediënten met evenveel variaties op het thema als er dagen in het jaar zijn. Dag in, dag uit in de Volkskrant. Zo'n strip die er volgens mij nog steeds in staat. Je leest hem niet, maar je neemt hem onwillekeurig waar. Al is hij al jaren verdwenen, de krantenpagina ruikt nog naar die pet. En het bier.

Een strip die iedereen kent, maar waaraan voorzover ik weet nog nooit door Stripschrift aandacht is besteed. Een doodgezwegen, levende legende.

Mijmerend vroeg ik me af of voor deze tekenaar die met Jan-met-de-pet in binnen- en buitenland waardering kreeg, ergens een plekje in een museum wordt ingeruimd. In Engeland zien ze alleen comics en cartoons staan. Dus daar zal het wel niet gebeuren. Het werk rond deze jongen van de gestampte pot moet natuurlijk wel in een goed volksmilieu hangen. Dus midden in een stad. Lekker in een pandje.

Direct ben ik gaan zoeken naar het nummer van het stripmuseum in Groningen. Als het dan niet in Engeland kan, dan maar in Nederland. Lekker dicht bij die noordelijke volkswijk waar ze zo lekker kunnen meppen.

'Hallo, met Bits, ik ben op zoek naar de lieden van het stripmuseum.'

'Ja, goedenmiddag, gemeentevoorlichting, met Gerdáááá. Waar gaat het over?'

'Over Jan-met-de-pet', zei ik onverwachts.

'Ah, meneer wil lollig zijn, begrijp ik', zei een lijzige stem.

'Nee,' riep ik verward, 'da's een strip die in het museum moet komen, vandaar.'

'Oh, u bedoelt het stripmuseum. Tsja, da's even onduidelijk nu die oude burgemeester is vertrokken. Misschien moet u wel naar Almere met uw Jan met de pet, haha. Volgens mij komt dat stripmuseum er nooit.' Ze hing op.

Ja, daar heb ik inderdaad al lang niets meer van gehoord van dat stripmuseum. Eerst was die figuur van de Groningse stripwinkel al vertrokken. Toen kregen ze van het Schap een aanmoedigingsprijs. En sindsdien is het stil. Dat wordt een echt tweeduizendprobleem. Ik zet mijn weddenschappen op het nooit klaarkomen van het stripmuseum. En dat deed ik vorig jaar ook al! Daar kan ik dus niet met Loetje terecht. Dan zijn zelfs de oudste lezers van de gagstrip al dood.

Nou heeft die stripwereld toch last van gesloten panden. Het Turfschip gaat dicht. Ruzietje over geld tussen Van der Valk en de gemeente Breda. Hup, tent op slot. Maar geheimzinnig genoeg schijnen de Stripdagen wel door te gaan. In dat pand nota bene. Wie het weet mag het zeggen. Maar zouden ze daar misschien heel even twee dagen Linke Loetje de ruimte willen geven? Even petje af voor het mannetje met de pet? Zou het lukken? Denk het niet. Want er is natuurlijk geen pettenfabrikant te vinden die wil sponsoren. En dan is in Breda de creativiteit direct verdwenen.

Nee, dan Haarlem. Daar openen ze het Centrum voor het beeldverhaal in december aanstaande. Maar, zo klinkt het dreigend, het wordt beslist geen museum. Hooguit komt er een leestafel. En een paar boekenrekken. Een soort inloopcentrum. Zeker geen bar. Het moet in Haarlem natuurlijk wel netjes blijven. Daar zie ik Andy Capp ook niet scoren.

Nee, ik zie het somber in voor Linke Loetje. Overjarig. Oud en vergeten. Uit de tijd. En dan sterft de strip in schoonheid. Misschien kan iemand nog even een kopietje van Jan-met-de-pet naar de Brieven van de Toekomst sturen. Dan maken ze over honderd jaar die brief open en zien ze het beeld van een verloren gegane mannenmaatschappij. Andy die zijn vrouw weer volstrekt negeert. Of op zijn manier liefheeft. Pratend over haar in het café. Met een pul bier. Dat moet toch opvallen tussen al die geëmancipeerde types die hun brief braaf hebben ingestuurd. Die vader van het jaar zijn geworden met voorlezen en koken voor het hele gezin. Kom daar bij Andy maar eens om.

Tot slot heb ik moed gevat en een brief aan Sjosji in voorbereiding. Of ze nog een keer Jan-met-de-pet willen afdrukken. Als eerbetoon aan het fenomeen krantenstrip. Maar volgens mij gaat dat 'Sjosji-pand' binnenkort ook op slot. Zegt mijn voorgevoel. Geld speelt een rol.

Resteert de vraag: waar lezen we in de toekomst onze nieuwe Andy Capps. De bladen zijn dan weg. De musea blijven dicht. De leeszaal in Haarlem is over twee jaar een verse-juskantine. En de evenementen in Breda en Haarlem worden in die periode ook opgeheven. De Nederlandse stripwereld raakt daarna in diepe rust.

Juist dán wordt het de hoogste tijd voor een herpublicatie van Jan-met-de-pet. Als ode aan de onoverwinbare onverschilligheid.

Ben Bits

STRIP SCHRIFT

Jaargang 31 juli 1998 nummer 4 (311)

Verschijnt 10 maal per jaar
Stripschrift wordt samengesteld door een onafhankelijke redactie in opdracht van Het Stripschap. De verantwoordelijkheid voor de artikelen berust bij de auteurs

Redactie
Tijs Bagchus, Jeroen Mirck, Arco van Os, Rik Sanders

Medewerkenden
Shirley Artist, Jasper Bakker, Olav Beemer, Ben Bits, Ruud Booms, Rob van Eijck, Erik van der Hoeven, Gert Meesters, Bert van der Meij, Hans Moors, Hans Pols, Guido Saladillo, Gerard Suurmeijer, Erik Svane, Wilco Tuinenburg, Alexandra Verburg, Rudy Vrooman, Meerten Welleman, Harry Wibier, Rogier van Winden

Koeriersdiensten
Willem Hulleman

Redactie-adres
Postbus 84206
3009 CE Rotterdam
Telefoon: 010 - 220 10 63, telefax: 010 - 421 06 08
Buzzer (tijdens kantooruren): 06 - 59 54 23 25
CompuServe: 75464,2224
E-mail: Stripschrift@compuserve.com
WWW: http://ourworld.compuserve.com/homepages/Stripschrift

Uitgever
Uitgeverij Stripstift
Postbus 84206
3009 CE Rotterdam

Abonnementen
Abonnementen-administratie Stripschrift
t.a.v. Ton Schuringa
Postbus 11335
1001 GH Amsterdam
Telefoon: 020-685 22 29, telefax: 020-618 91 42
Abonnementsprijs ƒ67,50 / Bfr.1340
Leden van Het Stripschap ƒ2,50 / Bfr.50 korting
Nederland: Giro 209948 of
Bank 82.67.01.523
ten name van Stripschrift, Amsterdam
België: Bank 721-520.62.74-81
ten gunste van Het Stripschap, Turnhout
Opzeggingen alléén schriftelijk en uiterlijk twee maanden voor het aflopen van een abonnementsjaar
Foreign subscriptions on request

Reprorecht
Het overnemen, evenals het vermenigvuldigen van artikelen en illustraties is slechts geoorloofd na schriftelijke toestemming van de redactie

Advertenties
Voor de opgave van advertenties en het opvragen van de tarieven kunt u contact opnemen met:
Harry Wibier
Burgemeester Meineszlaan 80c
3022 BM Rotterdam
Telefoon: 010-2762161

Druk
Drukpartners, Amsterdam

Distributie
Het Raadsel, Amsterdam-Antwerpen

Omslag
Michel Blanc-Dumont

ISSN 0165-845X

Redactioneel

Het toekennen van prijzen is een hele kunst. Een jury doet het in de ogen van het publiek altijd verkeerd. En het publiek is volgens de zogenaamde kenners onvoldoende deskundig om een prijs toe te kennen. Toch werden rond de Stripdagen Haarlem zowel een juryprijs als een publieksprijs uitgereikt.
Horizon van Lian Ong, favoriet voor de Haarlemse juryprijs, sleepte daags na de Stripdagen de VSB-Publieksprijs in de wacht. Het album van de Groningse tekenares vergaarde 251 van de in totaal 965 uitgebrachte stemmen. Marnix Rueb (Haagse Harry 2: Niet te wènag!) en Henk Kuijpers (Frank 14/15: Het Portugese goudschip/De ogen van de roerganger) grepen net naast de prijs, met respectievelijk 226 en 216 stemmen.
Het publiek kon bepalen wie de VSB-Publieksprijs zou winnen door te stemmen per post, via het internet en tijdens de Stripdagen Haarlem. Horizon verwierf het leeuwendeel van zijn stemmen in Haarlem (164). Haagse Harry was met 148 stemmen de grote winnaar op het internet. Ook Franka en Heinz deden het via de digitale snelweg beter dan het album van Lian Ong. Overigens is het de vraag hoe eerlijk de stemming is verlopen. Zowel in Haarlem als op het internet was het mogelijk om per persoon meerdere stemmen uit te brengen.
Bedenkingen zijn ook op zijn plaats als het gaat om de VSB-Hoofdprijs, de juryprijs van de Stripdagen Haarlem. Deze prijs ging naar een grote onbekende. Zowel de prijs als de winnaar komen in dit nummer van Stripschrift aan bod.

Inhoud

2 **AGENDA**
2 **BITS & PIECES** Ben Bits
4 **MICHEL BLANC-DUMONT** Erik Svane
11 **VSB-HOOFDPRIJS** Jeroen Mirck
11 **BRIEVEN**
14 **JEROEN JANSSEN** Jeroen Mirck
18 **KRESSE-EXPOSITIE** Erik van der Hoeven
19 **OVERAL IS DUCKSTAD** Wilco Tuinenburg
22 **BOEKEN**
28 **VIDEO**
30 **ACTUALITEITEN**
32 **AANSTORMEND GEWELD** Gert Meesters
34 **STARS & STRIPS** Olav Beemer
36 **OUWE PINGUINGRAPPEN** Bert van der Meij

Op zijn vijftigste begint Michel Blanc-Dumont **aan een tweede carrière. Na ruim twintig jaar biedt hij zijn geesteskind Jonathan Cartland ter adoptie aan om zelf de opvoeding van de jonge Blueberry ter hand te gaan nemen. In het najaar zal** *La Solution Pinkerton* **verschijnen.**

MICHEL BLANC-DUMONT

neemt De jonge jaren van Blueberry over

door
ERIK SVANE

Hoe komt het dat men jou koos om *De jonge jaren van Blueberry* **te tekenen?**
Michel Blanc-Dumont: Tja, een eenvoudige vraag, waarop een uitgebreid antwoord nodig is. Het plan is feitelijk al een jaar of twee, drie oud. Het is in etappes gegaan. Eerst wilde **Jean Giraud** Blueberry twintig jaar later laten spelen. Ik vermoedde al dat het geen scenario voor mij was, maar dat het meer een scenario voor **François Boucq** zou zijn. Ik kon alleen hèm als tekenaar van dat verhaal zien en hij gaat nu dus ook de serie *Blueberry 1900* tekenen.
Verder is het al zeker twee jaar geleden dat **François Corteggiani**, die ik al heel lang ken, me liet weten dat hij een verschil van mening had met **Colin Wilson** en dat hij er wel iets voor voelde om *Blueberry*, of iets anders, samen met mij te maken. Hij deed mij dus een voorstel, zoals alle goede scenaristen dat altijd aan een tekenaar doen. Daar ben ik niet meteen op ingegaan omdat ik nog andere dingen te doen had. Op de eerste plaats moest ik het derde deel van *Colby – Bommen voor Mexico* – afmaken. Toen ik later in 1997 in Angoulême in het hotel zat te ontbijten met Philippe, de zoon van **Jean-Michel Charlier**, vertelde die me dat hij het leuk zou vinden als ik *De jonge jaren van Blueberry* ging tekenen. Giraud was ook weer met *Blueberry* begonnen en omdat ik er al over had nagedacht, stemde ik erin toe.
Ik heb ja gezegd omdat ik ook nog andere beslissingen met betrekking tot mijn series moest nemen en ik wilde op dat moment

om allerlei redenen niet met *Cartland* doorgaan. Het was, nou ja, het is moeilijk om over iets te praten waarmee je na zoveel jaar ophoudt ... Maar kort gezegd, ik had besloten dat ik ermee zou stoppen ...

Die beslissing is definitief?
Absoluut, maar het is wel zo dat ik meteen weer zin had om een andere westernstrip te tekenen. Als ik zou stoppen met *Cartland*, zou ik beslist een andere westernstrip gaan tekenen. Hoe je het ook bekijkt, zonder zoiets kan ik gewoon niet leven. Toen men mij het voorstel deed, heb ik het aangenomen omdat ik onafhankelijk van Giraud zou werken, dat is heel belangrijk voor me. Ik zou beslist nooit een *Blueberry*-verhaal samen met Giraud willen tekenen, maar Blueberry een geheel eigen leven laten leiden, dat was interessant.

Hem tekenen in je eigen stijl ...
Precies. In ieder geval zal ik er het stempel van Blanc-Dumont op drukken. Een Blueberry die duidelijk van mij zal zijn. Ondanks alle trekjes die hij gekregen heeft van degenen die hem eerder getekend hebben, vooral van Jean en Charlier. Maar *De jonge jaren van Blueberry* moet echt van mij worden.

Hoeveel tijd heb je nodig om een pagina te tekenen?
Een week. Ik heb me voorgenomen vier pagina's per maand te tekenen en als ik dat ritme weet vol te houden, zou ik het album in juli af moeten hebben. Het gaat trouwens altijd makkelijker als je over de helft bent, na pagina 23. Daarna werk je veel meer ontspannen. Ik denk dat het album in de herfst uitkomt, ongeveer een jaar na *Schaduw over Tombstone* van Giraud.

Wat doet Philippe Charlier? **Beheert hij de series van zijn vader of doet hij er ook andere dingen naast?**
Hij is cameraman bij de televisie, bij TF1, dat de speciale uitzendingen voor het buitenland verzorgt, dus ook voor hem heeft het avontuur een zekere aantrekkingskracht. Ik veronderstel dat hij zal proberen om ervoor te zorgen dat de series zoveel mogelijk in de geest van Jean-

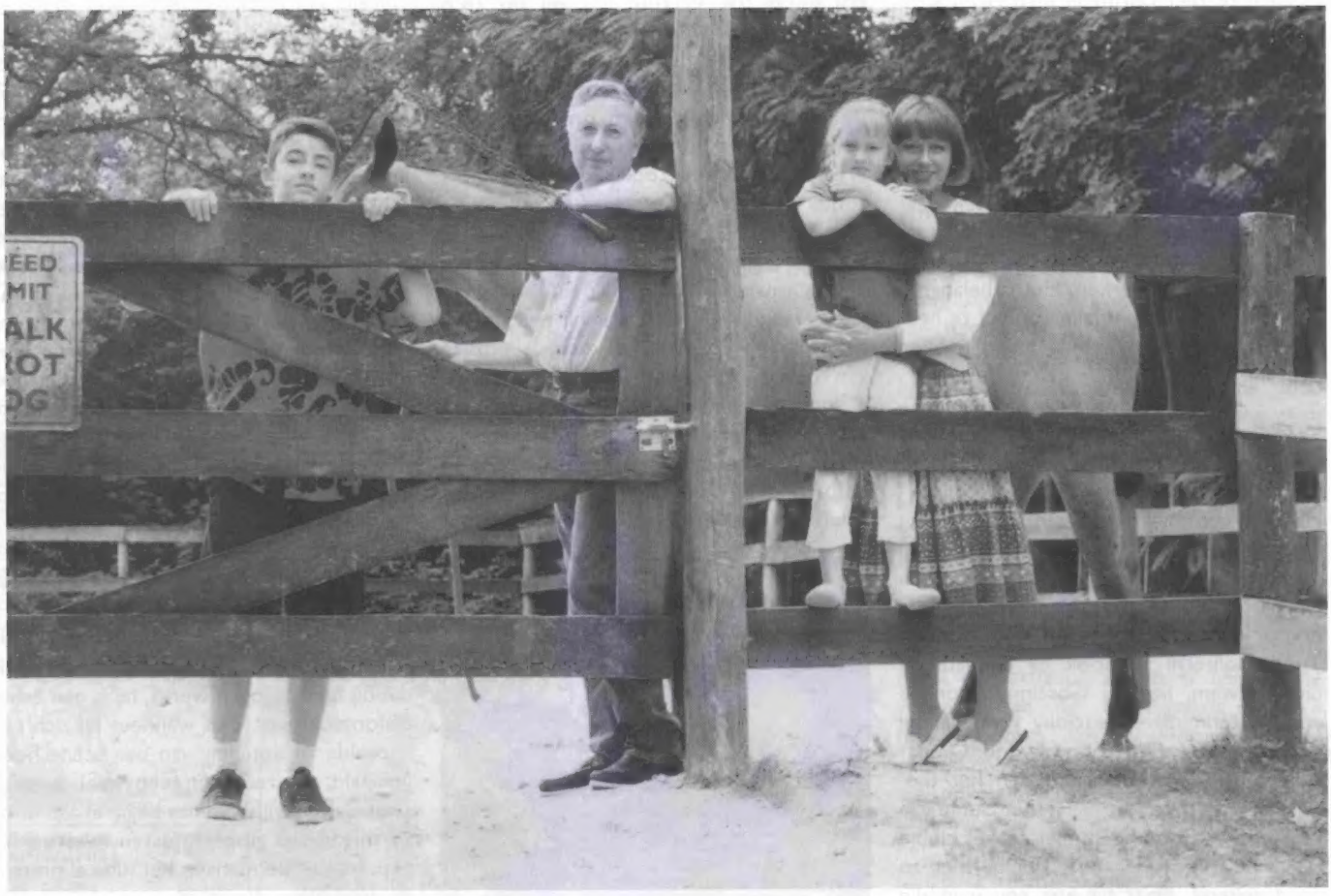

FOTO ERIK SYANE

Michel Charlier gemaakt zullen blijven worden.

In het boek *L'Univers de Blanc-Dumont* **zegt Charlier op bladzijde 44: 'Als ik Jean Giraud niet toevallig had ontmoet, was ik het liefste met Michel Blanc-Dumont aan de lange saga over Blueberry begonnen.'**
Ja, dat is waar. Dat is leuk omdat het misschien gedeeltelijk de reden is waardoor ik momenteel dingen als deze aanpak. Nou ja, ik had toen natuurlijk ook minder ervaring maar nu is er geen enkel probleem. Maar daarnaast is het ook zo dat het maken van een westernserie, naast *Blueberry*, destijds uitermate onverstandig van me is geweest. In de jaren zeventig was *Blueberry* een topserie, en nu nog steeds trouwens. Het waren ten slotte gouden jaren van het stripverhaal en *Blueberry* was bovendien één van de grote series in die gouden jaren. Zelf heb ik er geen moment bij stilgestaan dat ik me daarmee in de schaduw van Blueberry plaatste. Daar ben ik door anderen op gewezen. Ik wilde gewoon een westernstrip tekenen, meer niet, het is gewoon iets wat ik me zit.

Maar heeft Charlier je dan niet benaderd om *De jonge jaren van Blueberry* **te tekenen toen die reeks tien jaar geleden werd opgezet?**
Nee, helemaal niet. Hij heeft me niet gevraagd. En bovendien zou ik er niet aan begonnen zijn door de verstandhouding die ik met Giraud had, en mijn opvatting over *Blueberry*. Ik bedoel dat ik tien jaar

***Boven*, Benjamin, Michel, Lucie en Claudine Blanc-Dumont met Sweet Passer Blue op hun ranch in de buurt van Chartres.**

***Links en rechts*, Studies voor *De jonge jaren van Blueberry*.**

geleden te zeer opging in mijn eigen western, in *Cartland*. Ik vond dat ik mijn eigen stijl nog moest ontwikkelen als tekenaar van een westernstrip.
Ik heb Charlier slechts een enkele maal ontmoet, we hebben elkaar zelden gesproken. Jammer genoeg heb ik ook **Jijé** nooit ontmoet. Dat ik nu striptekenaar ben, dank ik aan mensen zoals zij. Dus dat is erg belangrijk. Daarom wilde ik ook zo graag met **Greg** werken. Het is belangrijk voor me om, al is het laat, contact te hebben met mensen die mijn jeugd hebben bepaald.

Welke herinneringen heb je aan René Goscinny**, van wie vorig jaar de twintigste sterfdag werd herdacht?**
Hij was één van de reuzen. Charlier en Goscinny behoren tot dezelfde groep, zij stammen uit dezelfde tijd, en ik ben van nèt na die tijd. **Claude Moliterni** zorgde ervoor dat ik bij Dargaud kon werken. Toen Moliterni zelf ook bij Dargaud in dienst kwam, liep hij Goscinny voor de voeten, tenminste, Goscinny vond dat hij concurrentie van hem ondervond. Omdat ik door mijn medewerking aan het tijdschrift *Lucky Luke Mensuel* in het clubje van Moliterni zat, hoorde ik niet bij het clubje *Pilote*. Daardoor heb ik Goscinny niet zo goed gekend. Maar hij was een man die een enorme indruk op me heeft gemaakt. Voor iemand zoals ik die strips is gaan tekenen omdat ik *Pilote* las, was het idee om contact te hebben met iemand als Goscinny iets geweldigs. Ik was geheel bezeten van *Pilote*, ik ben een typisch voorbeeld van die generatie van mensen die zowel lezer als fan waren.

Hoe gaat het nieuwe avontuur van *Blueberry* **heten?**
La Solution Pinkerton. Door dat verhaal kan ik me weer inleven in de wereld van Blueberry, in de tijd van de Burgeroorlog, in het leven in het Zuiden dat ik slecht ken; ik kom tot de ontdekking dat ik meer van het Westen in me heb, dan van het Zuiden. En dus zal dat alles me in staat stellen een kijkje in die wereld te nemen en er daarna van te genieten.

Heb je voor het komende jaar nog andere plannen?
Ik heb momenteel mijn handen vol aan Blueberry, dus veel andere plannen heb ik niet, maar ik wil een reeks portretten laten uitbrengen en ook een map met tekeningen. Verder heeft Giraud gezegd dat hij samen met mij wel een boek met illustraties wil maken, maar ik heb het nu te druk. Hij is iemand die dag en nacht aan een verhaal kan werken en zich tegelijkertijd met andere dingen bezighoudt. Dat kan ik niet; wanneer ik met een bepaald karwei bezig ben, ga ik daar helemaal in op en kan ik me alleen met dàt verhaal bezighouden.

Hij heeft me verteld dat hij op zo'n Chinese acrobaat lijkt die een heleboel bordjes op bamboestokken kan laten ronddraaien en dat hij van de één naar de ander moet rennen om ervoor te zorgen dat de bordjes er niet afvallen.
Precies! En zonder ophouden! O, zoiets zou ik ook wel een week of twee kunnen doen. Maar hij doet dat niet een paar weken, hij doet het al zestig jaar! Voor mij is dat onvoortstelbaar. Toen ik in juni vorig jaar bij hem was, was hij was op zijn gemak bezig de tekening voor de omslag van Schaduwen over Tombstone af te maken en regelde tegelijkertijd enkele andere zaken met zijn assistent, terwijl zijn vrouw hem zei dat hij niet moest vergeten die avond X, Y en Z mee te nemen op reis naar de Verenigde Staten – allemaal

Kolonel Masterson in *Colby, Hoogte min dertig* vertoont een opvallende gelijkenis met scenarist Greg. Volgens Blanc-Dumont is dat niet helemaal toevallig. 'Greg heeft zelf een schets van die man gemaakt. Hij stuurt me vaak per fax karikaturen van de personages, op een humoristische manier getekend, in zijn eigen stijl. Ze zijn heel grappig, ik bewaar ze en soms maak ik er gebruik van.'

tegelijkertijd. Dat is toch idioot, vind je niet?

Scenaristen en platen

Hoe werkt Corteggiani**? Werkt hij als Charlier, stuurt hij je steeds kleine gedeelten van het scenario?**
Nee, zeker niet. Wanneer hij eenmaal goed op gang is gekomen, stuurt hij me een tiental pagina's tegelijk en dan is hij alweer druk bezig een tweede zending voor te bereiden. Ik moet zeggen dat ik dat veel liever heb.

En de scenario's van Laurence Harlé**, worden die ook zo gemaakt?**
O nee. Het is erg leuk om met diverse scenarioschrijvers te werken, want ieder heeft zijn eigen werkwijze. Persoonlijk heb ik graag dat alle details heel nauwkeurig zijn uitgewerkt. Waarom? Niet omdat het veel gemakkelijker is, maar ik wil de wereld van de scenarioschrijver graag zo dicht mogelijk benaderen, zien wat er in zijn hoofd omgaat, hem beter proberen te begrijpen. Als ik er dan vanaf moet wijken, kan ik tegelijkertijd proberen om de grote lijn toch zoveel mogelijk trouw te blijven. En het is zo dat Laurence veel plaatsbeschrijvingen maakt, met plattegronden en dat soort dingen, om me te helpen bij het tekenen. Corteggiani daarentegen maakt meteen de hele pagina-indeling; hij is van oorsprong striptekenaar. Vandaar dat hij plaatje voor plaatje een heel visuele indeling maakt. Maar zijn teksten zijn heel anders, bij voorbeeld door het belang dat hij aan dialogen hecht, de beschrijving van de personages enzovoort. Maar daar houd ik dus wel van, het wisselen van scenarioschrijvers.

En hoe zijn de scenario's die Greg **levert?**
Die houden precies het midden tussen die twee. Wat bij Greg werkelijk anders is, is dat hij met dialogen werkt, hij is een echte dialoogschrijver. Dus wanneer hij zich een bepaalde voorstelling van een scène heeft gemaakt, of zelfs van een heel verhaal, staat dat dikwijls van het begin af aan in de vorm van een gesprek tussen twee personen, hij laat de mensen het idee al pratende bedenken. Voor hem is het principe van de dialoog erg belangrijk, zelfs in de heftigste actiescène moeten de figuren grappig zijn en dingen vertellen. Dat is een eigenschap van Greg die me erg aanstaat. Hij zal schetsen van het personage maken, maar niet van de scène. Hij beschrijft niet de scène zelf, want die blijkt uit de dialoog.

En jij bent de tekenaar die waarschijnlijk ook het meest gebruik maakt van brede horizontale stroken. Is dat geïnspireerd door het Westen?
Inderdaad, zeker in het begin. Ik houd er niet van als alles zo systematisch is, ik wil graag een beetje afwisselen. Maar het is niet altijd gemakkelijk, omdat ik bij *Cartland* gewend was aan zes, zeven plaatjes per pagina, een enkele keer acht, maar bij *Colby* zijn het er hooguit zes of zeven, en dan moet ik er bij *Blueberry* ineens weer acht of negen maken, een enkele keer tien. Voor mijn doen is dat veel. Daardoor ben ik verplicht om de manier waarop ik mijn pagina indeel ook op zijn kop te zetten, maar het is goed als je af en toe een beetje moet veranderen. Het is een deel van het plezier dat dit werk je geeft.

Ik herinner me dat er in *De rivier van de wind* **een pagina was (Plaat 9. Red.) die helemaal uit horizontale stroken bestond.**
Daar houd ik van als het past in het verhaal, maar het mag geen automatisme of mooidoenerij worden.

pagina en hield er dan weer mee op en ging wat anders doen. Het is dus zo dat je mijn ontwikkeling kan volgen omdat mijn eerste pagina's meteen afgedrukt werden. Het is grappig om te zien, de tekenstijl is hartstikke onregelmatig, hij verandert.

Hoe komt het dat de laatste Cartland, *Het schuilhol van de duivel* **zevenenvijftig pagina's telt?**

Voor scenarioschrijvers is de beperking van het aantal pagina's altijd een beetje een frustratie. De uitgever kijkt naar zijn kostprijs, dat is bij Dargaud heel goed tezien: albums van ongeveer veertig pagina's hebben een bepaalde prijs, en vervolgens betaal je een hogere prijs voor boeken van zo'n vijftig pagina's en meer, en ga zo maar door, iedere pagina kost geld en dus mag er geen bladzijde teveel zijn. Goed, het is een beetje frustrerend. Maar persoonlijk bevalt die beperking mij wel, ik heb me eraan aangepast. Het is een spelregel, een principe. En als er heel goede verhalen zijn die zesenveertig pagina's nodig hebben, dan moet je dat aantal gebruiken. Het kan ook met minder: er zijn enkele Cartlands met tweeënveertig, drieënveertig pagina's; ik geloof niet dat het aantal pagina's essentieel is. Afijn, Laurence Harlé voelde zich door die omvang beknot en had meer ruimte nodig. Oké, ik ben er niet van overtuigd dat het verhaal dáárdoor veel beter is geworden, maar ach, waarom niet voor één keer? Maar van de andere kant, wat het voor mij echt moeilijk maakt is dat ik geen tekenaar

In het eerste verhaal van *Jonathan Cartland (De indianenvriend)* **staat op veel pagina's telkens een plaatje met ronde hoeken. Had je daar een speciale bedoeling mee?**

Dat had niets te betekenen. Ik weet het niet. Het klopt dat ik dat in het begin op veel pagina's deed, zelfs nog vòòr *Cartland*, toen ik korte verhalen tekende. Ik moet een bedoeling hebben gehad met die ronde plaatjes, een beeld zonder grenzen, verder bakende ik ook de tekstballonnen niet af. Ik weet het niet, het kwam voort uit een verlangen om origineel te zijn; het was een beetje een automatisme, dus was het niet zo interessant. Maar goed, dat was vooral in de eerste twee albums, je kunt echt zien dat ik nog naar een stijl zocht. Eigenlijk was het zo dat mijn werk al werd gepubliceerd, terwijl ik nog druk bezig was met oefenen. Ik heb dus een fantastische kans gekregen, omdat ik daarvòòr eigenlijk nauwelijks strips had getekend. Nou ja, tien pagina's voor het blad *Phénix*. Daarvoor had ik een tekenopleiding gevolgd, aan de Academie voor toegepaste kunst, daarna had ik tekeningen in traditionele stijl gemaakt, maar echte strips ... Ik tekende soms een halve

Boven, Plaat 8 van *La Solution Pinkerton*.

Rechts, Opzet plaat 8 door François Corteggiani.

Onder, Studies voor *De jonge jaren van Blueberry*.

ben die snel werkt. Dat wil niet zeggen dat ik niet snel kan tekenen, maar het komt doordat ik aan elke pagina heel veel werk besteed, en tien bladzijden méér betekent een paar maanden extra werk.

De toekomst van Cartland en het ontstaan van Colby

Er was sprake van dat een andere tekenaar *Cartland* **zou gaan overnemen?**
Daarover is nog niets beslist, dus daar kan ik niets over zeggen. Maar de uitgever zou het wel willen, ik zou het wel willen, Laurence zou het wel willen, maar men is het nog niet helemaal eens over wie het moet worden, dus we zullen wel zien, het moet even de tijd hebben ... Zeker, ik zou graag willen dat de strip wordt overgenomen en ik zal daar op mijn manier aan bijdragen of erbij helpen. We zien wel. Persoonlijk heb ik er niets op tegen als een strip door andere mensen wordt overgenomen, als het maar op een fatsoenlijke manier wordt afgehandeld. Dat hoeft niet per se een verbetering te zijn, het kan ook een andere visie op het verhaal inhouden. We zullen moeten afwachten.

Waar komen de krachttermen vandaan, zoals Hell's Bells, Jumpin Jehosophat enzovoort? Zijn die zelf bedacht, net als Blood'n'guts van Charlier?
Nee, nee, die zijn authentiek. Indertijd hebben we voor Cartland de naam genomen van een Amerikaan die in Frankrijk woonde. Laurence is iemand die haar werk heel serieus opvat: zij heeft eveneens haar uiterste best gedaan om archaïsche uitdrukkingen en vloeken te vinden. Zij heeft met Amerikaanse vrienden uit Montana, Wyoming en dat soort streken gesproken en van hen zijn deze oude uitdrukkingen afkomstig. Als men vroeger grof wilde zijn, zei men echt zulke dingen.

En is de echte Jonathan Cartland **op de hoogte van het bestaan van de serie?**
Ik denk het niet. Ik weet dat Laurence nooit meer contact met hem heeft gehad.

Laten we het eens over *Colby* **hebben. Van wie kwam het idee voor die serie?**
Ach ja, *Colby* is weer zo'n voorbeeld van iets wat langzaam ontstaan is. Greg ken ik van Dargaud, omdat hij er al zo lang zit. Je komt elkaar tegen bij officiële diners, festivals enzovoort. Zoals elke goede scenarist komt hij altijd met voorstellen en hij had mij een voorstel gedaan dat wel aantrekkelijk was, dat ging over een reeks avonturen in het hart van Amazonië, over een soort avonturiers, het was onwijs goed. Ik liep al lange tijd rond met een serie zoals in de B-films, de *films noirs*, ik houd wel van die atmosfeer. Wat wel grappig is, want zoveel referenties heb ik niet aan dat genre, afgezien van enkele films, westerns met name. Ik heb er een enkel boek over, verder vrijwel niets. Wat betreft het detectivegenre daarentegen, ik houd er echt heel erg van te verwijzen naar **Humphrey Bogart** en naar de klassieke beelden uit dat genre films. En ik heb tegen Greg gezegd dat ik het niet gek vond wat hij me vertelde, maar dat ik andere dingen had die me voortdurend door mijn hoofd speelden. En voordat de kogel eindelijk door de kerk was, waren we jaren verder.

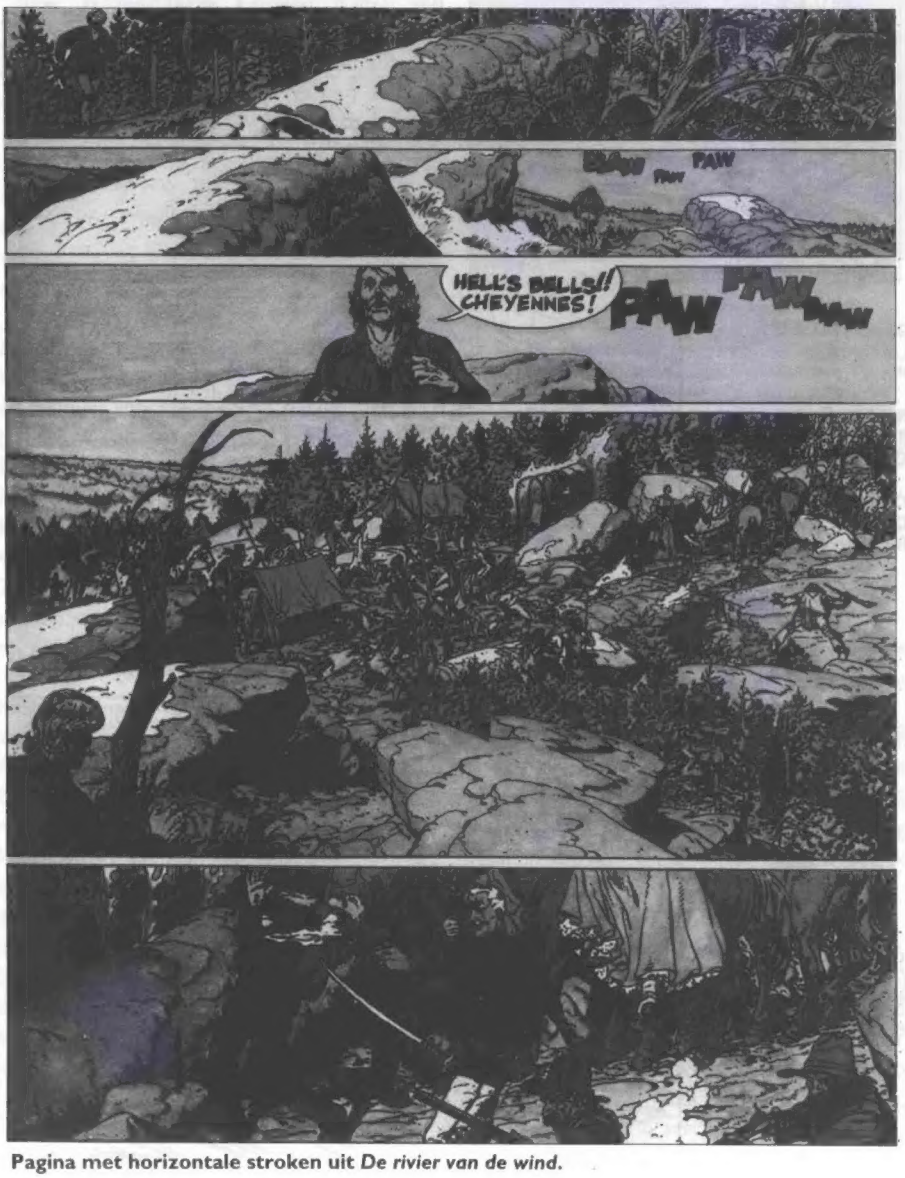

Pagina met horizontale stroken uit *De rivier van de wind*.

En die oude vliegtuigen, is dat ook iets wat je fascineert?
Nee, helemaal niet, die horen bij het verhaal, dat is echt geen passie van me. Ik vind het wel leuk, het ziet er aardig uit. Ik houd wel van de vormgeving uit die tijd, de auto's en dergelijke, maar al dat moderne gedoe, dat interesseert me niet. Van die hele technische kant weet ik eigenlijk niets. Maar zoals bij alles, wanneer je niets weet, moet je te rade gaan bij mensen die er verstand van hebben. Dus ik ben documentatie gaan zoeken bij vrienden die door het onderwerp geboeid zijn. Zo ook voor auto's en dat soort dingen. In de westernseries is het precies hetzelfde: wanneer je iets niet weet, moet je het vragen aan mensen die je daarmee kunnen helpen.

Is Francis Bergèse, **de huidige tekenaar van Buck Danny, degene die je helpt met de vliegtuigen in** *Colby*?
Nee, niet Bergèse, maar er zijn een heleboel mensen die er verstand van hebben. Je hoeft slechts wat bereidwillige mensen te vinden, die deskundig zijn. Een zekere *Alain Pelletier* – die bij Citroën op de afdeling interne communicatie werkt – is helemaal weg van oude vliegtuigen. Eén telefoontje en ik heb wat ik hebben moet. Bovendien moet ik bekennen dat het een van de plezierige kanten van de realistische strip is om jezelf te verrijken, om een dergelijke inbreng te verwerken, de fans te verrassen en vervolgens jezelf te verrassen, liever dan in een sleur terecht te komen, om dertig jaar lang een personage te tekenen dat eeuwig en altijd hetzelfde gekleed gaat.
Maar ik ben ook zelf naar New York gereisd om foto's te maken, bij voorbeeld van het Grand Central Station. Wat ik heerlijk vind in het realisme is om erin te

Een voetnoot in *Colby, Bommen voor Mexico* suggereert dat Majoor Michisawa echt bestaan heeft als 'Rode Baron' van de keizerlijke luchtmacht. 'Blijkbaar, maar omdat ik het nooit gecontroleerd heb, weet ik het niet zeker'.

geloven. De realistische strip heeft een magisch trekje. Ik heb me daar altijd sterk toe aangetrokken gevoeld. Wanneer ik me in een plaatje verdiep, ben ik ook echt dáár. En wanneer ik teken, zit ik ook altijd daaraan te denken. Ik hield me bij de eerste pagina *La Solution Pinkerton* voor dat ik er persoonlijk graag in wil geloven; ik ben er, ik loop op straat, midden tussen alle personages. Zodra de tekenaar er plezier in schept om zelf een plaatje binnen te gaan en er vervolgens helemaal in op te gaan, dan ben ik ervan overtuigd dat de lezer precies hetzelfde gevoel heeft. En wanneer men geen zin heeft om een tekening te maken, is het ook vervelend om zo'n verhaal te lezen, de lezer heeft er dan ook gewoon geen zin in.

Paarden en de USA

Waar komt je liefde voor paarden vandaan?

Die liefde kwam pas vlak voor ik strips ging tekenen. Aan het einde van mijn opleiding aan de Academie voor toegepaste kunsten. Net na '68 was ik met van alles bezig en vroeg me vooral af wat ik later wilde gaan doen. Ik was op vakantie bij een jongen in de Périgord die een ranch met paarden had. Het was gewoon liefde op het eerste gezicht. En vervolgens ben ik van paardrijden gaan houden. Maar ook grafisch, esthetisch hou ik van paarden. Ik had een klein schetsboek in mijn zak, zo is het begonnen.

Charlier tekende Blueberry of een ander personage vaak, terwijl die met twee paarden aan het galopperen was, waarbij hij dan geregeld van het ene paard op het andere sprong om altijd een vers paard te hebben en sneller vooruit te komen. Is zoiets echt mogelijk?

O, dat is moeilijk, maar, nou ja. Een verhaal van *Blueberry* is iets heel anders dan een verhaal van *Cartland*. In *Cartland* zit een zeker verlangen naar realisme; *Blueberry*, dat is **Alexandre Dumas**, dat is echt een spannend vervolgverhaal, avontuur, dat heeft meer parallellen met de film, met stunts en dat soort dingen. Vandaar dat het ook niet belangrijk is of iets irreëel of moeilijk is, dat moet je gewoon accepteren. Wat belangrijk is, is dat de held het doet en zijn doel bereikt. Er zit een bepaalde positieve kant aan het personage van Blueberry zoals Charlier hem heeft getekend, die me wel aanstaat.

Gebeurt het wel eens dat je één van je eigen paarden tekent als je er in een verhaal één nodig hebt?

Nee, nee, nu niet meer. Wanneer je veel tekent ontwikkel je een soort visueel geheugen, en vervolgens een oog dat zonder ophouden bezig is met het registreren van dingen, met het opnemen van zaken, zelfs onbewust. Dat geldt ook voor een figuur, het doet er niet toe van wat voor soort.

Teken je daarom altijd voor paardentijdschriften, zoals *Round-Up*?

Nee, daar heb ik geen tijd meer voor. Als ik tijd had zou ik graag een boek over paarden maken, slechts gevuld met tekeningen. Een boek vol tekeningen van paarden uit het Wilde Westen, iets heel anders dan een stripalbum. Hoe meer ik erover denk, hoe meer het idee me aanstaat.

Heb je er ooit over gedacht om je in de Verenigde Staten te vestigen, zoals Giraud?

Ik ben veel honkvaster dan Giraud, ik blijf lekker op mijn eigen plekje, in mijn schulp. Ik houd verschrikkelijk veel van de Verenigde Staten en ik ben er een tiental keren geweest, maar ... Om te beginnen is mijn Engels niet zo goed, maar ik weet niet of ik in de Verenigde Staten zou willen wonen, misschien een paar maanden. Ja, kijk, als ik veel meer royalty's zou krijgen, zou ik dolgraag zowel hier als daar een huis hebben, zeker weten. Maar ik weet niet of ik in de Verenigde Staten zou kunnen wonen, omdat men er andere opvattingen heeft dan hier. Ik heb mijn eigen Westen, kortom mijn eigen Amerika in mijn hoofd zitten. Waarin ik datgene van Amerika heb opgenomen dat me bevalt.

Wat bevalt je wel en wat niet?

O, dat is moeilijk te zeggen. Ik ben geen stadsmens, dus waar ik om te beginnen van houd en wat me in de Verenigde Staten aantrekt zijn de ruimte en het landschap. Wat me niet bevalt, zijn de getto's, het geweld, dat soort dingen, kortom die enigszins decadente maatschappij, daar ben ik niet zo dol op. Maar dat heb je nou eenmaal in een bepaalde samenleving, er zijn goede en slechte kanten, zo zit de menselijke natuur in elkaar.

Neem nou het Monicagate-schandaal. Het schandaal op zich bestaat uit het feit dat men de waarheid niet heeft gesproken. Maar tegelijkertijd zit er in al die rottigheid weer iets goeds, ik bedoel dat het maar weer eens bewijst dat er ook in de Amerikaanse maatschappij een echte democratie heerst, dat wil zeggen dat men niets voor het volk verborgen kan houden, en ik vind dat zoiets goed is. Van de andere kant, die verbetenheid van de procureur **Kenneth Starr** en de media, dat is weer zo overdreven. Wat dat betreft zouden ze een voorbeeld aan de Fransen kunnen nemen. Wanneer je ziet dat het schandaal rond *Roland Dumas* (De vroegere Franse Minister van Buitenlandse Zaken die in januari 1998 in opspraak kwam. Red.) bijna terloops wordt meegedeeld, dan is dat ronduit walgelijk. Er gaat bijna geen week voorbij zonder dat er een financieel schandaal aan het licht komt. In Frankrijk schijnt dat normaal te zijn. In de Verenigde Staten zou de regering al tien keer gevallen zijn, tien keer! Persoonlijk is dat iets wat me schokt.

De jeugd van Blanc-Dumont

Kom je uit een artistiek gezin?

M'n broers kunnen heel goed tekenen. Wat dat betreft zou je kunnen zeggen dat ik uit een artistiek gezin kom. Maar ze werken allebei in het zakenleven. M'n jongste broer heeft ook een passie voor paarden. We schelen een jaar, we hebben

MANHATTAN, GRAND CENTRAL STATION, 17.35 UUR...
TECHNISCH ADVISEURS VOOR EEN OORLOGSFILM! ECHT IETS VOOR DE KOLONEL!
DE GENERAAL! GOED DAT WE AAN DE VROEGE KANT ZIJN. Z'N TREIN IS AL OMGEROEPEN. SPOOR VIER. IK BEN BLIJ TOE. IK STA TE SOPPEN IN M'N SCHOENEN.

Van het Grand Central Station in New York had Blanc-Dumont foto's gemaakt. In *Colby, Bommen voor Mexico* kwamen die hem goed van pas.

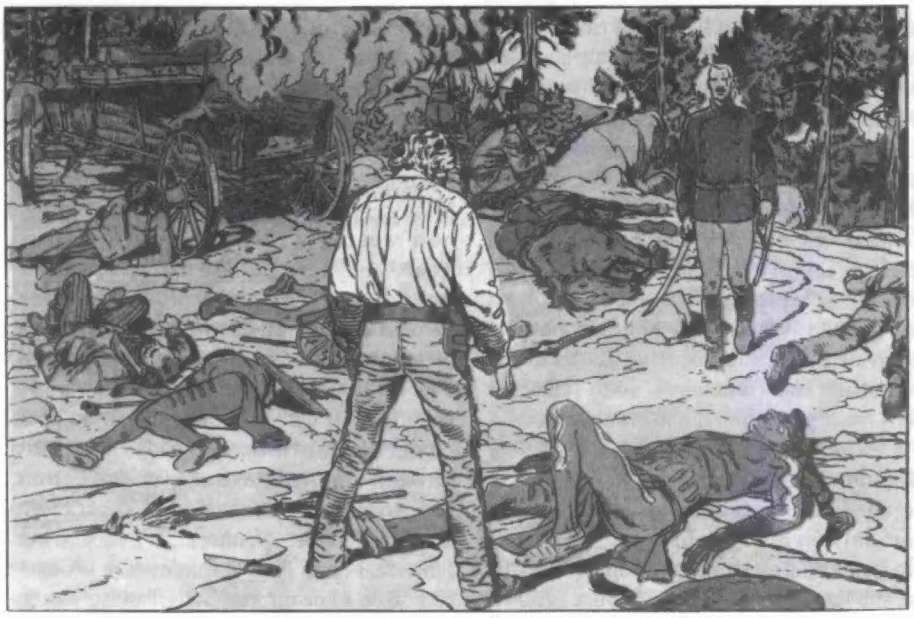

'De indianen zijn weggevaagd. Ze zijn gewoon vermorzeld. Het is diep treurig'.

altijd alles samen gedaan, ook leren paardrijden. Hij tekent heel goed, maar aangezien hij beter kon leren, heeft hij doorgestudeerd, terwijl ik meteen een tekenopleiding ben gaan volgen. En mijn andere broer tekende ook, maar hij heeft dat nooit als beroep gezien. Mijn vader heeft een opleiding aan de academie voor beeldende kunsten gevolgd. Wanneer het op school niet goed ging, zei hij tegen me: 'Maak je maar geen zorgen, jij zult later gaan tekenen'.

En wat vind je vader van je beroep?
Nou, mijn vader is er beslist blij om dat ik mijn weg heb gevonden. Wat wel mooi is, is dat ik in het begin met hem heb samengewerkt, een jaar of vier lang, geloof ik. Hij restaureert kunstvoorwerpen en schilderijen. Het is een buitengewoon mooi vak, schitterend gewoon, maar ik was in die tijd niet bescheiden genoeg, ik moest zelf dingen scheppen, ik moest me uitdrukken. En niet in de schaduw werken van iemand die al iets had gecreëerd. Tegenwoordig zit ik daar niet meer zo mee, het kan me niet meer zoveel schelen, integendeel, ik zou dat werk graag doen.

En nooit meer strips tekenen!?
O ja, waarom niet? Nee hoor, dat laat ik niet schieten. In ieder geval, wat heel fijn van hem was, is dat hij me nooit iets heeft willen opdringen, toen ik mijn tekenopleiding volgde, dus toen hij in de gaten kreeg dat ik steeds meer de behoefte kreeg om iets anders te gaan doen, heeft hij ervoor gezorgd dat ik dat heel geleidelijk, op mijn gemak kon gaan doen. Ik heb steeds minder werk voor hem gedaan en werkte steeds meer aan strips, waarna mijn werk vrij snel gepubliceerd werd. Maar hij is tevreden. Hij ziet wel dat het een uitdrukkingsmiddel is, dat heel goed bij me past. Maar in het begin had hij er wel eens moeite mee om het te begrijpen. Hij zei dan tegen me: 'Zulke mooie tekeningen maken en ze dan verpesten door die teksten erin te zetten'. Maar goed, nu begrijpt hij ze, hij leest ze zelfs.

Kleuren, Claudine en het Huis

Heeft Claudine Blanc-Dumont **– je vrouw – ook andere albums ingekleurd?**
O ja. Ze gaat niet speciaal op zoek naar werk, maar ze heeft vooral voor **Cortegiani** albums ingekleurd voor **Patrick Cothias** en voor **Serge le Tendre**. Verder heeft ze een album voor **Floc'h** gedaan en ook de eerste vier delen van *Blueberry* opnieuw ingekleurd. Heel veel werk voor Dargaud.

Hoe is het om met je vrouw samen te werken?
Nou ja, zo'n beetje als alle mensen die samenwerken met iemand die naaste familie van hen is, denk ik, zoals **Jean-Claude Mézières** met zijn zuster of anderen. Er is niet alleen een financieel belang bij in het spel, haha. Het is omdat je moeilijk kunt zeggen wat je wilt, wanneer je niet zelf inkleurt. Niet dat ik het zelf zou willen doen, het is een kwestie van tijd. Dus moet het iemand zijn die de tekeningen stap voor stap heeft zien ontstaan en die je ook nog eens goed kent. En bij Claudine weet ik dat ik niet tegen haar hoef te zeggen: 'Ik wil hier groen en daar blauw', dat zou gewoon niet werken. Je kan alleen maar spreken over sfeer en nog eens sfeer. Het is volkomen subjectief. Ik hoef haar niets te zeggen, zij voelt het aan, het gaat bijna telepathisch. Dat is vooral wat er zo goed aan is. Bij die inkleurders die aan de lopende band werken zijn er die voor tientallen tekenaars werken en die kleuren steeds in dezelfde stijl in, deels omdat het de studio, deels omdat het de tekenaar weinig interesseert, je kunt dat zien bij bepaalde uitgevers, waar alles een beetje op elkaar lijkt. Niet dat het slecht is, meestal niet, het resultaat kan zelfs heel goed zijn, maar tegelijkertijd is het waar dat het een maniertje is, het wordt een beetje een automatisme, en inkleuren mag vooral geen automatisme zijn. En kleur is iets wat natuurlijk mooi moet zijn, maar tegelijkertijd is het iets wat volledig dienstbaar moet zijn aan het verhaal, let wel, aan het verhaal, ik zou niet willen zeggen dat het dienstbaar moet zijn aan de tekening, want dat klinkt een beetje negatief. Uiteindelijk moeten zowel de tekening als de kleur dienstbaar zijn aan het verhaal.

Hoe heb je je vrouw leren kennen?
Doodeenvoudig, op een feestavond. We hebben elkaar eigenlijk twee keer leren kennen. De eerste keer was dat tijdens een gekostumeerd bal, ik had een belachelijk pak aan, dus heeft ze me toen niet opgemerkt. Ik was verkleed als modale Fransman, met een alpinopet of iets dergelijks op mijn hoofd. Zij was vermomd als zigeunerin. Ach, wat was ze knap! Later hebben we elkaar beter leren kennen tijdens de trouwpartij van een vriend, de klassieke situatie. Dat was na het begin van *Cartland*. Zij was helemaal geen inkleurder, maar secretaresse. Zij schilderde een beetje, haar vader schilderde een beetje en zij had er wel gevoel voor. Eigenlijk heb ik haar meer leren kennen binnen de paardenwereld dan in de wereld van het stripverhaal.

En je kinderen, zijn dat ook tekenaars in de dop?
De kleinste wel. Lucie van acht jaar heeft er echt talent voor. Maar je weet, dergelijke dingen bloeien op en verdwijnen vervolgens weer, en omgekeerd. Toen ik zelf op de Arts Appliqués zat, was er een knaap die beregoed tekende, maar die er in het begin werkelijk niks van bakte. En plotseling, binnen een jaar, kreeg hij er de slag van te pakken en werd hij ontzettend goed. Dus het is moeilijk om nu al te bepalen ... En wat ook zo moeilijk is bij kinderen, is dat je het kunt ontwikkelen, of je kunt het onderdrukken. Het is moeilijk om bij iemand te wonen die een beroep als het mijne heeft. En het is ook iets goeds, omdat ze het geluk hebben dat er in dit huis een sfeer van creativiteit heerst. Maar tegelijkertijd is het iets dat ons scheidt. Vandaar ook dat ik graag een groter atelier zou willen hebben met een enorme tafel, waardoor ze vaker bij mij zouden kunnen komen tekenen. Omdat dat ons nogal eens scheidt, omdat ik vaak moet zeggen: 'Nee, nee, ik heb nu even geen tijd voor jullie want er moet gewerkt worden', en omdat je aan één stuk door blijft werken, zou ik dan eens even een moment kunnen pauzeren, om mijn potlood neer te leggen of voor hen te tekenen. Dat is moeilijk. In ieder geval tekent de kleine meid mijn personages voortdurend. Zij heeft me gezegd dat ze *Colby* gaat overnemen.

(Vertaling: Gerard Suurmeijer)

De VSB-Hoofdprijs gaat naar... Jeroen wie?!

Lian Ong **werd in Haarlem alom getipt als winnaar van de VSB-Hoofdprijs ter waarde van *f*5.000 (±Bfr.100.000). Uiteindelijk moest ze genoegen nemen met de VSB-Publieksprijs, waar sinds dit jaar geen geld meer mee gemoeid is. De hoofdprijs (inclusief de zak met geld) ging naar de volslagen onbekende Vlaming** Jeroen Janssen. **Vinden de kenners hem een terechte winnaar?**

FOTO ALEXANDRA VERBURG

door
JEROEN MIRCK

Aan de vooravond van de Stripdagen Haarlem 1998 is het een drukte van jewelste in de beurstent op de Grote Markt van de Noordhollandse hoofdstad. Niet alleen werken uitgevers en stripwinkeliers zich uit de naad om al hun waar uit te stallen, maar er wordt ook een podium gebouwd om een prijs weg te geven. De VSB-Hoofdprijs, bestemd voor het beste stripboek van de afgelopen twee jaar, zal door de Liberiaanse voetballer **George Weah** (tevens Unicef-ambassadeur) worden uitgereikt. Super-bobo **André Testa** leest voor uit het juryrapport. Het publiek is gespannen. Gaat de prijs naar *Horizon*, het magnum opus van de Groningse **Lian Ong**? Alle insiders tippen haar voor deze prestigieuze prijs, waar een bedrag van *f*5.000 aan verbonden is.

'De VSB-Hoofdprijs 1998 gaat naar... **Jeroen Janssen**!' schalt Testa.

Er valt een doodse stilte. Jeroen wie?

Jeroen Janssen dus. Een schuchtere jongeling met een blond paardenstaartje beklimt aan de linkerzijde het provisorische podium in de beurstent. Er klinkt applaus, maar tegelijkertijd vraagt iedereen zich af wie deze prijswinnaar in vredesnaam is.

Uit handen van Weah ontvangt Janssen een enorm stuk karton, dat de cheque van *f*5.000 symboliseert. Testa leest hem het juryrapport voor. 'De toegankelijkheid, de authenticiteit en de frisheid die *Sluipend gif* kenmerken,

Brieven

Geachte redactie

De stripdagen in Haarlem 1998 ... Een niet te versmaden evenement, vooral niet als men een uitnodiging voor de opening in de bus vindt gestoken in een decadent blauwe, doorzichtige enveloppe, als ware het een doorkijkblouse van een verleidelijke vamp. Als de in de enveloppe gestoken uitnodigingskaart dan ook nog vermeldt dat genoemde opening verricht wordt door de wereldberoemde voetballer George Weah vanwege dat er een tentoonstelling is van voetbalstrips, waar ten overvloede nog eens strippagina's van jezelf opgeprikt zijn, en als dan je twaalfjarige zoontje je smeekt een handtekening van Weah te gaan halen, ja, dan is de verleiding de stoute schoenen aan te trekken, rugzak en tent aan het lichaam te hangen en er ferm de pas richting Haarlem in te zetten, want lichaamsbeweging is gezond als men een zittend beroep uitoefent en we gaan tenslotte allemaal liever gezond dood dan ziek, dan dus is de verleiding te groot om er niet aan toe te geven.

Gelukkig waren er onderweg weinig files en was ik vroeg genoeg van huis gegaan om flink doorstappend op tijd in Haarlem te zijn, alwaar het mij niet weinig verbaasde dat de tentoonstelling van strips zich bevond in een nog slechts gedeeltelijk opgetrokken en ingerichte tent waar een vijftigtal genodigden zich wat landerig ophield tussen timmerende, hakkende en zagende winkeliers die doende waren hun stands op te trekken ten einde hun handel de volgende dag aan de man te kunnen brengen.

Verbazingwekkend was ook dat de tentoonstelling zelf bestond uit enkele vitrines volgestouwd met stripboekjes die betrekking hadden op voetbal en die in een soort vierkantje opgesteld waren, te zamen met een koek-en-zopiebar met in het midden een tapijtje van groen kunstgras. Het enige originele voetbalwerk dat er hing, bestond uit Knudde, Knudde en nog eens Knudde, opgesteld rond dat voetbalveldje, en in het midden daarvan stond een ijzeren staketseltje waaraan plastic mappen waaiervormig opgehangen waren en waarin, in de mappen dus, warempel mijn eigen acht pagina's te zien waren. Geweldig natuurlijk en een hele eer en ik was erg gevleid, maar een zekere teleurstelling vanwege het armoedige uiterlijk van het geheel kon ik toch ook niet onderdrukken. Maar alla, het was feest en buiten regende het dat het goot, zodat je al gauw een prettig nostalgisch gevoel kreeg, gevoed door de herinnering aan vele vakanties van lang geleden op vele campings in ons heerlijke Holland, waar de regen ook zo gezellig tegen de tent kon tikken, dagen en dagen lang. Knus, wil ik maar zeggen, en wie weet wat er nog zou komen.

Voorlopig weinig. Een paar van onze Afrikaanse broeders die kennelijk bij de muziek hoorden, stonden wat op hun instrumenten te tokkelen en te blazen en even dacht ik dat George Weah één van hen was en waarom niet? Iedereen tekent, jodelt en zingt vandaag de dag in zijn vrije tijd, maar snelle informatie bij een lid van de organisatie maakte mij duidelijk dat Weah al wel gearriveerd was maar dat hij elders in de tent zat omdat hij wat nerveus was vanwege een toespraakje dat hij moest houden, terwijl hij eigenlijk liever de benen had willen laten spreken, een niet geheel onbegrijpelijke gedachtegang voor een voetballer.

Maar toen begon het feest dan toch eindelijk. Dezelfde man die mij over Weah verteld had, sprak enige woorden van blijdschap in een microfoon, om te worden afgelost door een collega in een opzienbarend beige zomerpak die ik al enige tijd had zien rondwandelen en die ik vanwege zijn donkere haar, olijfkleurige huid en algeheel uiterlijk van financieel welvaren aangezien had voor het opperhoofd van de plaatselijke zigeuners maar die jonkheer bleek te zijn, een vlotte babbel had en ons nog blijer toesprak dan zijn voorganger, want hij had ook nog een Prijs uit te delen. Een Hoofdprijs zelfs, en wel aan een tekenaar die zich zeer verdienstelijk had gemaakt voor de strip in het bijzonder en wat andere dingen in het algemeen en die tot mijn verbazing net als ik uit België bleek te komen, alwaar hij ingeschreven was onder de zeer Hollandse naam Jeroen Janssen en die met een strip waar ik nog nooit van gehoord had, zomin als ik ooit van de man zelf had gehoord, vijfduizend harde guldens gewonnen had en vermoedelijk de eeuwige dankbaarheid van de organisatie.

Lauw applaus was zijn deel, wat ik niet zo vreemd vond, want in de eerste plaats stond iedereen te wachten op Weah en in de tweede plaats verwacht je toch dat de uitreiking van zo'n Hoofdprijs met wat meer toeters en bellen gepaard gaat, op een wat gelukkiger tijdstip. Maar het zal allemaal goed bedoeld geweest zijn en waarom zouden we het onmogelijke eisen van mensen die dit soort dingen allemaal voor hun plezier doen en wier vak dit eigenlijk niet is?

zijn voor de jury redenen dit album te bekronen met de VSB-Hoofdprijs 1998.' Janssen kijkt onzeker om zich heen. De toeschouwers vragen zich onzeker af waarom ze nog nooit van dit boek hebben gehoord.

Discussie

Na afloop van de prijsuitreiking barst de discussie los. Wie is de laureaat? Waarom heeft Lian Ong niet gewonnen? Maar vooral: Waarom is het geldbedrag van *f*5.000 niet verbonden aan de VSB-Publieksprijs, net zoals dat vorig jaar het geval was? Dit laatste is een opmerkelijke verandering die de Stichting Beeldverhaal Nederland (organisator van de Stripdagen Haarlem) in april heeft doorgevoerd in samenspraak met haar sponsor VSB-bank. Aan de vooravond van het stripevenement was bekend gemaakt dat het prijzengeld van de VSB-Publieksprijs werd overgeheveld naar de nieuw in te stellen VSB-Hoofdprijs. Organisator **Joost Pollmann** liet weten dat deze nieuwe prijs moest worden beschouwd als een 'fijnproeversprijs', waar ook minder bekende auteurs aanspraak op konden maken. Een opmerkelijke beslissing, die het elite-karakter van de Stripdagen Haarlem ten aanzien van de concurrerende Stripdagen Breda andermaal versterkt.

In de discussies over de VSB-Hoofdprijs gaat veel aandacht naar de samenstelling van de jury. Die bestaat uit slechts twee mensen. Is dat niet een beetje weinig? Dat stripjournalist **Pieter van Oudheusden** erin zit is begrijpelijk, want die kom je overal tegen. Maar wat weet vormgever **Piet Schreuders** van strips? Waarom heeft men niet gewoon gebruik gemaakt van de commissie die verantwoordelijk is voor de VSB-Aanmoedigingsprijs (toegekend aan **Matthias Giesen**) en de nominaties voor de VSB-Publieksprijs? Trouwens, over de VSB-Aanmoedigingsprijs gesproken: gezien de onbekendheid van Jeroen Janssen wordt nu de indruk gewekt dat er twéé aanmoedigingsprijzen zijn uitgereikt. Is dat niet een beetje dubbelop?

Subjectief

De kenners reageren verdeeld op de prijs voor Janssens debuutalbum *Muzungu. Sluipend gif*. Hans Pols, voorzitter van de Bredase Stripschapprijzen-commissie: 'Keuzes van jury's zijn altijd subjectief. Ik vind dit een rare keuze omdat het zo'n onbekend boek is. Zelf kende ik het boek niet. Veel zogenaamde stripkenners zullen zich door deze keuze in hun hemd gezet voelen. Bijna niemand kent dit boek.' Dit laatste wordt bevestigd door **Luk Poelmans** van Wonderland Half Vier Productions, dat het bekroonde boek heeft uitgegeven: 'Er is nauwelijks over *Sluipend gif* geschreven. In de Nederlandse pers ben ik maar één recensie tegengekomen.'

Karin van Wylick, commissielid van de twee andere VSB-prijzen en ex-commissielid van de Stripschapprijzen, merkt op: 'Jeroen Janssen is een prima keuze. Lian Ong zou ook een goede keuze zijn geweest. Wat mij stoort is dat zich ondergronds allerlei circuitjes ontwikkelen die een bepaald album of auteur naar voren willen schuiven. Daar wil ik niet toe behoren. Zodra mensen gaan roepen dat ze verwachten dat een bepaald boek gaat winnen, wil dat nog niet zeggen dat dat ook echt moet gebeuren. Dan zou alle verrassing weg zijn. Jureren is wat dat betreft ondankbaar werk. Iedereen vindt dat je het anders had moeten doen, terwijl je je eigen criteria hebt. Mensen moeten eens ophouden kritiek te hebben op de jury's van stripprijzen.'

Kritiek of geen kritiek, het goede imago van een stripprijs moet worden afgedwongen door de organisatoren zelf. In dit verband oppert Van Wylick: 'Prijsuitreikingen moeten professioneler worden aangepakt. Dat het in Breda een ramp was, is algemeen bekend. Maar ook hier in Haarlem had het beter gekund. Het was gênant om te zien hoe Jeroen Janssen daar op het podium stond met Weah. Die jongen was helemaal overdonderd! De organisatie had hem netjes van dat podium moeten leiden.'

Deskundigheid

Organisator Joost Pollmann wil van geen kritiek op de jury van de VSB-Hoofdprijs weten. 'Ik heb de commissie tijdens de selectie voor de prijs aan het werk gezien en ben overtuigd van hun deskundigheid', aldus Pollmann. 'De VSB weet niks van strips en heeft de verantwoordelijkheid voor de toekenning ervan aan ons toevertrouwd. Of

FOTO ALEXANDRA VERBURG

***Rechts*, Lians grote verdriet op een bierviltje, uit *Vlugschrift 4*.**

***Links*, Unicef-ambassadeur George Weah met VSB-Hoofdprijswinnaar Jeroen Janssen.**

We lieten ons dus niet terneerslaan en dat was maar goed ook, want nu was dan toch het hoogtepunt van het feest bereikt: George Weah klom op het podium, waar inmiddels ook de Afro-muzikanten zich verzameld hadden. Weah meldde dat ook hij blij was, sprak zijn verdriet uit dat hi geen Nederlands kende en zich met een onnozel taaltje als Engels moest behelpen, maar dat wij goede mensen waren en dat allemaal wel zouden begrijpen, wat wij blij knikkend beaamden, want tenslotte behelpt de gemiddelde Nederlander zichzelf vandaag de dag beter in het Engels dan in zijn moedertaal, don't we, isn't it, yès sir!

Daarna verloor ik Weah even uit het oog, maar ik hoorde wel een doffe klap, alsof iets ergens tegenaan knalde, waarna wederom een applausje opklonk uit de richting van deze knal, en toen verschillende omstanders en kleine kinderen die in trainingspak gehuld waren zich met voetballen in de hand die ze van een kennelijk daartoe gereed liggende stapel gepakt hadden, zich naar Weah repten, begreep ik dat ook mijn tijd gekomen was om de grote man een handtekening te ontfutselen voor mijn zoontje. Voor dat doel had ik een stukje papier in de hand en op dat stukje papier zette Weah dan ook netjes zijn naam. Toen ik me tevreden gesteld wilde terugtrekken, werd mij plotseling door een mij bekende eigenaar van een iedereen bekende stripwinkel in Amsterdam een voetbal in de handen gedrukt met de toevoeging dat ik dáár een handtekening op moest laten zetten omdat zoiets veel leuker zou zijn voor mijn zoon. Inderdaad, veel leuker, dacht ik geroerd, want dit was de eerste menselijkheid die ik ondervond sinds ik de tent binnen gewandeld was, want stiekempjes had ik toch wel gehoopt dat nu ik deelnam aan de voetbaltentoonstelling dan wel niet de rode loper voor me uitgelegd zou worden maar wellicht toch enige vriendelijke woorden van welkom vanwege de organisatie en een bedankje dat ik mijn werk ten behoeve van háár manifestatie afgestaan had mijn deel zouden worden. Niet dus, zodat dit blijk van persoonlijke herkenning van genoemde stripwinkeleigenaar mij wel goed deed.

Gemoedelijk plaatste de brave Weah een tweede handtekening, nu op de bal, en voldaan trok ik me terug uit het gedrang, liep naar het midden van het voetbalveldje, alwaar ik genoemde bal verborg in mijn knapzak. Ik richtte mij weer tot mijn gesprekspartner, die daar was blijven staan, maar de woorden van blijdschap die ik had willen spreken dat mijn missie geslaagd was, stokten mij in de keel toen een strenge stem via de microfoon zei dat de bal waarmee Weah de opening van de stripdagen verricht had (hetgeen kennelijk de knal was die ik hoorde) spijtig genoeg verdwenen was, dat die bal de volgende dag geveild zou moeten worden ten bate van een goed doel in Nigeria of elders in Afrika en dat de organisatie het zeer op prijs zou stellen als die bal weer in haar bezit zou komen.

Ik keek mijn gesprekspartner aan en zag dat wij beiden hetzelfde dachten. Niet wij alleen trouwens, enige omstanders die mij de bal in de knapzak hadden zien stoppen, waren op hetzelfde idee gekomen en stootten elkaar giechelend aan, wijzend naar mijn tasje. Nee hè, dacht ik, dat zal toch niet waar zijn? Een practical joke van de mij bekende stripwinkeleigenaar? Een gestolen bal in mijn handen drukken en ...? Die gedachte verwierp ik onmiddellijk als tè bizar en ik mompelde een beetje in het algemeen dat ze die bal wel weer zouden vinden. Maar wie schetst mijn verbazing toen enkele minuten later een juffrouw zich naast mij opstelde die op afgemeten toon zei dat ze vernomen had dat de bal van Weah zich in mijn tas bevond en dat ze die graag terug wilde hebben. Onthutst wilde ik haar de zaak nog uitleggen, maar het vooruitzicht dat hele verhaal af te moeten steken tegen iemand die van ongeduld nog net niet met de voeten stond te tikken, buiten dat ze me waarschijnlijk gewoon een ordinaire dief vond, deed me daar vanaf zien, zodat ik me maar zuchtend bukte, de tas openritste en verslagen op de bal wees.

Zij ging door de knieën om aandachtig het corpus delicti in ogenschouw te nemen, richtte zich weer op en maakte verward haar verontschuldigingen, zeggende dat dit de bal niet was, dat dit een van de ballen was van de stapel die wel degelijk bestemd was om weg te geven en dat de bal van Weah die zoek was een geheel andere bal was. Dat maakte op slag weer een blij en gelukkig mens van me, want vond ik het al niet leuk om geheel schuldeloos voor een dief aangezien te worden, ik vond het nog minder leuk dat ik nu met lege handen bij mijn zoontje aan moest komen, want het papiertje met de handtekening van Weah had ik reeds verfrommeld en weggegooid. Eind goed, al goed, dus, al bleef het treurig dat die bal ontvreemd was. Ook deed het mij verdriet te moeten consta-

Jeroen Janssen niet beter de VSB-Aanmoedigingsprijs had kunnen winnen? Dat is hier niet aan de orde. De VSB-Aanmoedigingsprijs en de VSB-Hoofdprijs zijn twee verschillende prijzen. De uitkomst mag dan verrassend zijn, Jeroen Janssen is een heel goede winnaar.'

Net als Pollmann zet ook Pieter van Oudheusden, verantwoordelijk voor de toekenning van de VSB-Hoofdprijs, geen kanttekeningen bij de prijs voor Janssen. 'Het voordeel van een kleine jury is dat je er snel uit bent. Piet Schreuders en ik hebben beide een lijstje gemaakt met de drie beste boeken van de afgelopen twee jaar. Allebei hadden we dit boek genoteerd. Jeroen Janssen is nagenoeg onbekend. Voor hem kan de prijs een stimulans zijn om verder te gaan. Dat heeft echter geen rol gespeeld bij de toekenning van de prijs. Voor onze motivatie verwijs ik naar het commissierapport.'

Uit het commissierapport voor de VSB-Hoofdprijs: '*Sluipend gif* begint als een thriller en eindigt als een *document humain*. In een sobere, uitgewogen tekenstijl doet Jeroen Janssen verslag van de wederwaardigheden van de Belgische ontwikkelingswerker Edwin in Rwanda. Het is een gruwelijk verhaal doordat de personages nog niet weten wat de lezer wel weet, namelijk dat het land op de rand van een bloedige burgeroorlog staat. Haat, achterdocht, onverschilligheid en sociale ongelijkheid: Jeroen Janssen laat in zijn verhaal zien hoe de kiemen voor de volkenmoord worden gelegd.'

Verliezer

In *Vlugschrift*, het roddelblaadje dat ten tijde van de Stripdagen Haarlem meermalen is verschenen, werd Lian Ong uitgeroepen tot de Grote Verliezer van het Jaar. Zelf relativeert Ong alle ophef rond haar persoon. 'Men had me verteld dat *Horizon* veel kans maakte, dus was ik vooraf wel nerveus', laat de Groningse tekenares weten. 'Toen ik echter niks hoorde, werd me duidelijk dat die prijs niet voor mij bestemd was. Wel jammer, want ik had het geld goed kunnen gebruiken! Natuurlijk gun ik het Jeroen Janssen van harte. Het is een beginnend tekenaar die het geld ongetwijfeld ook goed kan besteden. Een heel vriendelijke jongen ook.

Tijdens de Stripdagen heeft hij me zijn werk laten zien. Over de publieksprijs maak ik me geen illusies. Zelfs als alle negenhonderd kopers van mijn boek gaan stemmen, kunnen ze nòg niet op tegen al die tienduizenden liefhebbers van *Haagse Harry*.'

Uiteindelijk mag Lian Ong zich toch nog winnaar noemen. Op 11 juni, vier dagen na de Stripdagen Haarlem, is bekend geworden dat haar album *Horizon* de VSB-Publieksprijs heeft gewonnen. Gezien de beperkte oplage van het boek mag dat gerust een verrassende uitslag worden genoemd. *Haagse Harry* werd met een kleine marge verslagen. Helaas voor Ong levert de publieksprijs dit jaar geen geld op.

Peter Pontiac wint Prof. Pi-prijs 1998

Tijdens de Stripdagen Haarlem ontving ***Peter Pontiac*** *de Prof. Pi-prijs 1998 voor* De pen en het zwaard, *het zevende deel van* Pontiac Review. *Deze Amsterdamse kunstprijs, ter waarde van f15.000 (±Bfr.300.000), werd aan de tekenaar uitgereikt op zaterdagavond 6 juni in het Haarlemse Stedelijk Gymnasium.*

De tweejaarlijkse Prof. Pi-prijs wordt sinds 1986 door het Amsterdams Fonds voor de Kunst toegekend en is bestemd voor illustratoren die in Nederland zijn gevestigd. De toekenningscommissie bestaat dit jaar uit ***Martijn Daalder, Lian Ong*** *en* ***Sylvia Weve****. In haar rapport omschrijft de commissie de reeks* Pontiac Review *lovend als 'niet alleen een terugblik op een indrukwekkend oeuvre, maar ook een monumentaal zelfportret.' Er is waardering voor de invloedrijke wijze waarop Pontiac de tegencultuur in beeld heeft gebracht. Het tekenwerk van Pontiac wordt door de commissie gedefinieerd als 'barok, overdadig, naïef, soms pijnlijk persoonlijk, theatraal en romantisch'. Volgens de commissieleden 'past alleen respect voor een zo getalenteerd kunstenaar die zijn leven, ideeën, idealen, falen en triomfen zonder enige terughoudendheid op papier heeft gezet.'*

De commissie betoont ontzag voor de overdaad 'zoals die – bij voorbeeld – in De pen en het zwaard *verzameld is'. Uit deze bewoordingen kan worden opgemaakt dat Pontiac niet louter gelauwerd wordt voor het zevende deel van* Pontiac Review, *maar voor zijn hele oeuvre. De commissie wil echter de indruk vermijden dat Pontiac met de Prof. Pi-prijs een oeuvre-prijs krijgt toebedeeld. De laureaat is immers nog lang niet klaar met tekenen, vooral gezien zijn werkzaamheden voor* OOR *en* Algemeen Dagblad. *'De commissie is benieuwd naar volgende delen van de* Pontiac Review.'

Op donderdag 5 november zal de Prof. Pi-prijs officieel aan Peter Pontiac worden uitgereikt door burgemeester ***Schelto Patijn*** *in het stadhuis van Amsterdam.*

---

teren dat er volwassen mensen rondlopen die nog nooit van hun moeder gehoord hebben dat ze niet mogen klikken, maar integendeel met opgestoken vinger naar de juf lopen en roepen 'dat hij daar een bal gepikt heb'. Maar goed, zo is het leven en de echte pret moest nog komen.

En pret was het, hoor. Ik en mijn knapzak genoten met volle teugen en wie kijkt er op een wolkbreukje als er behalve een grote tent nog eens zo'n dertig cafés zijn waar je kunt schuilen en onder je eigen mensen bent, met wie je prettig kan ouwehoeren over die andere mensen, die daar niet bijhoren? Niemand toch?

Daarom kwam het zo hard aan toen ik de volgende zaterdagmiddag van wat ik eerst aanzag voor een ijscoleurder of een werkloze dakloze een pamflet in de handen gedrukt kreeg waarin een torse kop te lezen stond: 'Matena steelt bal van Weah'. Hoewel een snelle lezing van het bericht mij duidelijk maakte dat hier humor gepleegd werd, moest ik mij toch even overmand door emoties aan mijn knapzak vastklemmen wilde ik niet omvallen, want daar stond toch maar overduidelijk dat ik er met een bal vandoor gegaan was bestemd voor de arme kindertjes in Afrika, die nu arm zouden blijven door mijn toedoen. En aangezien ik weet dat niet alle mensen humor bevatten en ik het niet leuk vond als mijn zoontje, die ook naar de feestelijkheden zou komen, zou lezen dat zijn vader ten behoeve van hem ballen jatte en er alles bij elkaar al genoeg onzin over mij verteld wordt en ik het erg ondankbaar vond van een organisatie wel gebruik te willen maken van mijn werk maar die met de zigeunerpeetvader voorop mij voorbij liep alsof ik lucht was, was dit de druppel die de emmer deed overlopen.

Navraag naar wie verantwoordelijk was voor al dit leuks leerde me dat er ergens op de markt in een soort keldertje een groepje mensen verscholen zat dat gelijk het Verzet in de oorlog kritische schotschriften de wereld inzond, zonder aanziens des persoons.

Even overwoog ik een honkbalknuppel te kopen en het hele groepje met gebouwtje en al met de grond gelijk te maken, maar gelukkig heb ik een bezadigd temperament, dat me eerst doet nadenken en dan pas in actie komen. Kwaad krijgen ze mij niet zo gauw, dus het was met grote kalmte, rust en waardigheid dat ik mij ter plaatse vervoegde en de aanwezige leden van de Ondergrondse meldde dat 'als ze godverdomme niet als de sodemieter een rectificatie in hun kutblad zouden zetten ik ze allemaal wegens laster voor de rechter zou slepen, wat zullen we nondeju nou hebben, stelletje klootzakken!' Kalm dus, zoals ik zei, en waardig, maar wel nadrukkelijk.

Alles voor niks natuurlijk, en allemaal grootspraak, want ten eerste waren de politiebureaus dicht en ten tweede maakte het idee in de slag te gaan met Justitie me bij voorbaat al zó moe dat ik geen seconde overwoog me daaraan over te leveren. Eén foutje in het proces-verbaal tenslotte en ik ben de beklaagde en zij de gesmaadden. En een rectificatie ... ach, ook daar maakte ik me geen illusies over. Een zogenaamd geinig stukje schrijven kunnen we allemaal wel, maar serieus en wel geformuleerd excuses aan iemand aanbieden, dat is heel andere koek. Zoiets wordt vandaag de dag niet in de opvoeding meegegeven en al helemaal niet in het onderwijs geleerd.

Toch zou ik de organisatie met klem willen adviseren dat verzetsgroepje eens op te sporen en uit te roeien, want een beetje respect voor de mensen die er verantwoordelijk voor zijn dat zo'n manifestatie als in Haarlem überhaupt recht van bestaan heeft, is toch wel het minste dat verlangd kan worden. En als er dan toch met alle geweld op dit puberaal niveau gespot moet worden, laten de spotters zich dan beperken tot hun eigen acne-gevlekte generatie, die waarschijnlijk onbedaarlijk moet schateren om dit gedoe en bovendien al blij is als haar naam in zulke torse letters afgedrukt staat, om wat voor reden dan ook.

Maar verder? Niks aan de hand, gezelligheid troef, en ik hoop ooit nog te horen hoe het met die bal van Weah afgelopen is, want het gaat natuurlijk inderdaad niet aan ballen te stelen die voor goede doelen bedoeld zijn. Had de organisatie ook hier niet wat meer gevoel voor verantwoordelijkheid aan de dag kunnen leggen door ervoor te zorgen dat een dergelijke daad van vandalisme onmogelijk was? Een volgende keer beter oppassen, heren, en vooral iets meer klasse ook in aankleding en uitvoering, want wat Weah van dit armoedige gedoe gedacht heeft, daar durf ik me nauwelijks een voorstelling van te maken.

Dick Matena, Kasterlee (België)

JEROEN JANSEN

Tijdens de Stripdagen Haarlem ontving Jeroen Janssen **de VSB-Hoofdprijs 1998 voor zijn debuutalbum** *Muzungu. Sluipend gif*. **Zowel boek als auteur zijn in stripkringen nagenoeg onbekend. Hoe onterecht. In** *Muzungu. Sluipend gif* **geeft Janssen een indringende kijk op het leven in Rwanda, vlak voordat de volkenmoord het land in 1994 openrijt. Hoog tijd voor een kennismaking met deze onbekende Vlaming. 'Ik besef dat ik waarschijnlijk niet van het striptekenen kan leven.'**

FOTO MEERTEN WELLEMAN

door
JEROEN MIRCK

Het woord *muzungu* betekent in Rwanda 'blanke'. Van 1990 tot 1994 woonde en werkte de Vlaming **Jeroen Janssen** (Gent 1963) in dit Afrikaanse land en werd hij door de lokale bevolking *muzungu* genoemd. Toen de burgeroorlog zich aandiende, was hij genoodzaakt te vluchten. In zijn bagage nam hij de negentien platen mee van het verhaal *Felicita*, dat hij ter plaatse had getekend. Dit verhaal speelt zich af in een dorp dat lijkt op Nyimdo, waar hij zelf verbleef. Hoewel Janssen niet op de hoogte was van de nakende genocide, ademt *Felicita* nadrukkelijk de sfeer van een land dat op het punt staat opengereten te worden door een burgeroorlog.
Terug in België liet Janssen zijn ervaringen bezinken en produceerde hij pas na enkele jaren een tweede verhaal: *Joseph*. Beide verhalen, aangevuld met een fictieve brief, vormen *Muzungu. Sluipend gif*, Janssens albumdebuut als striptekenaar. Uitgeverij Wonderland Half Vier durfde het aan deze niet-commerciële strip uit te geven. Aanvankelijk leek dit initiatief geen succes te oogsten, maar met de toekenning van de VSB-Hoofdprijs in Haarlem krijgt het album een tweede kans. Jeroen Janssen blijkt overdonderd te zijn door de toegekende prijs, maar grijpt de gelegenheid graag aan om zijn verhaal te doen.

Wanneer kreeg je te horen dat je de VSB-Hoofdprijs had gewonnen?
Jeroen Janssen: Een paar dagen voor de Stripdagen Haarlem kreeg ik een telefoontje van mijn uitgever. Die was ingelicht omdat men in Haarlem mijn adres niet had. Ik kon het niet echt geloven. Ik geloofde het pas toen ik in Haarlem was en de prijs kreeg uitgereikt.

Jouw uitverkiezing was ook voor het publiek een grote verrassing.
Ja, ik denk dat men zeer waarschijnlijk gerekend had op iemand wiens naam al meer bekend is.

Zou het publiek jou kunnen kennen van ander werk dan *Sluipend gif*?

Ik heb korte verhalen gepubliceerd in het blad *Beeldstorm*. Verder heb ik verhalen gemaakt die nooit zijn gepubliceerd. Ik was daar niet helemaal tevreden over, ook al bevatten ze goede stukken. Over het algemeen ben ik nogal terughoudend om met mijn werk naar buiten te komen.

In hoeverre is *Sluipend gif* autobiografisch?
Gedeeltelijk, al is het wel zo dat ik de personages altijd verzin. Ze hebben zeker trekken van mij of mensen die ik ken, maar het is nooit ècht autobiografisch.

Net als Edwin, de hoofdpersoon in *Sluipend gif*, ben je zelf in Rwanda geweest.
Ik heb er vier jaar gewoond. Mijn vrouw en ik gaven allebei les op de Ecole d'Arts in Nyimdo. Dat was een middelbare school waar leerlingen werden opgeleid tot zoiets als reclametekenaar. De meesten gingen nadien in een drukkerij werken of op een ministerie. Er was ook een afdeling beeldhouwen. Wie daar afstudeerde, ging beeldjes maken voor de toeristen.

We deden het mede in het kader van de ontwikkelingssamenwerking. In België hadden we contact met een vrijwilligersorganisatie. We waren graag in Rwanda gebleven, maar moesten vluchten in verband met de burgeroorlog. Nu teruggaan zou heel moeilijk zijn.

Waar ga je heen, jongen? Er is een avondklok. Je moet binnen blijven.
Mijn kameraden zijn daar. We gaan op de vijand jagen
De vijand is aan de grenzen. Je moet maar in't leger gaan als je wil moorden.
Maar moeder, luister je dan niet naar de radio? De vijand is overal!
Ceeka! Umvise abantu hanze mu rugo?

Hoe waren jullie uitgerekend in Rwanda terecht gekomen?
Mijn vrouw is vroeger al eens naar Afrika geweest. Ze wilde teruggaan om daar te gaan werken. Toen we elkaar hadden leren kennen, is ze naar Rwanda gegaan, naar die kunstschool. Ik ben haar later achterna gereisd en kon op dezelfde school aan de slag.

Is het gemakkelijk om werk te vinden in een arm land als Rwanda?

Het eerste van de twee verhalen in *Sluipend gif* heb je gemaakt toen officieel nog niet bekend was dat er een burgeroorlog aan de gang was in Rwanda. Was je daar indertijd zelf al van op de hoogte?
Toen ik dat verhaal maakte, wist ik daar nog niets van. Die burgeroorlog was bezig, maar nog niet zo hevig. In onze streek werd niet gevochten, eigenlijk bijna nergens. Wel waren er wraakacties, waarbij mensen werden vermoord.

In *Sluipend gif* worden mensen vergiftigd. Hield dat ook verband met die wraakacties?
Nee, dat had niet rechtstreeks met de burgeroorlog te maken. Die vergiftigingen hadden meer van doen met de armoede, de overbevolking en de problemen om grond te verwerven. Wel zijn dat allemaal zaken die mede oorzaak zijn geweest van de burgeroorlog. Het eerste verhaal speelt zich dus in die tijd af. Ik heb het geschreven een jaar voordat we vertrokken uit Rwanda. Op het moment dat we moesten vluchten, was het zo goed als af.

Ben je in België meteen met *Sluipend gif* verder gegaan?
Ik ben er eerst een tijdje niet echt mee bezig geweest. Wel ben ik met het eerste verhaal naar uitgeverij Casterman in Doornik geweest, omdat zij een goede reactie hadden gegeven op een eerder verhaal van mij. Ik heb daar met **Marc Jongbloet** gesproken en die zei dat hij het ging aanbevelen in Parijs. Een paar weken later belde ik hem terug, maar toen zeiden ze bij Casterman: 'Wij kennen helemaal geen Jongbloet. Die is hier allang niet meer.' Hij was dus ontslagen. Ik heb in een interview met **Lian Ong** gelezen dat zij hetzelfde probleem heeft gehad met Casterman. Nadien heb ik het verhaal een tijd laten liggen. Ik heb werk gezocht. Onze kinderen waren toen ook nog heel klein, dus daar ging veel tijd in zitten. Mijn dochtertje Lina is in Rwanda geboren en mijn zoontje Pablo heeft er een deel van zijn jeugd doorgebracht.

Wat heb je als tekenaar in de tussentijd gedaan?
In opdracht van een uitgeverij heb ik illustraties gemaakt voor kinderboeken. Ook

Een muzungu in Rwanda

moest ik opnieuw lessen volgen aan het Sint-Lucas. In 1985 had ik een diploma gehaald in vrije grafiek. Diploma's uit die tijd zouden echter niet meer geldig zijn, werd me verteld. Twee jaar geleden heb ik besloten om nog een jaar les te volgen. Toen ik op de school kwam, stond **Ever Meulen** daar met honderd mensen om zich heen die les bij hem wilden volgen. **Ferry** stond er ook, met slechts vijf mensen om zich heen. Die groep van Ever Meulen was veel te groot, dus koos ik voor Ferry. Hij gaf les in striptekenen en ik wist niet eens dat ik dat kon studeren aan Sint-Lucas. In het jaar dat ik les kreeg van Ferry heb ik ook zelf les gegeven op een middelbare school.

Heb je nu het idee dat je klaar bent met studeren en full-time striptekenaar kunt worden?
Nee, ik denk niet dat ik full-time striptekenaar zou kunnen zijn en dat ik er van zou kunnen leven. Daar maak ik me geen illusies over. Ik wil in deeltijd gaan werken en daarnaast veel tijd overhouden om te tekenen. Op die manier ben ik vrij in mijn tekenwerk. Verdien ik er niets mee, dan is het goed. Verdien ik er wel wat mee, des te beter.

De verdiensten met je debuut *Sluipend gif* zullen ook niet overgehouden hebben. Hoe is het boek eigenlijk ontvangen?
De pers heeft niet veel over *Sluipend gif* geschreven.

Denk je dat het winnen van de VSB-Hoofdprijs deuren opent naar grote uitgeverijen?
Dat weet ik niet. Daar heb ik geen idee van. Ik denk dat grote uitgeverijen nog weinig durven. Zelf ben ik ook iemand die altijd verder zoekt. Ik ben niet van plan om in dezelfde stijl te blijven werken. Neem nou de stijl die ik in *Sluipend gif* hanteer: ik zou mij niet verplicht willen voelen om over vijf jaar nog hetzelfde te doen. Sinds ik dat boek af heb, krijg ik steeds meer de neiging om direct te tekenen zonder alles eerst in potlood uit te werken. Ik besef dat ik waarschijnlijk niet van het striptekenen kan leven als ik telkens voor een andere stijl kies. Maar het is dan ook niet mijn ambitie om op fulltimebasis strips te tekenen. Mijn belangrijkste ambitie is om de verhalen te vertellen die ik wil vertellen en het liefst zoveel mogelijk mensen te bereiken die in mijn verhalen geïnteresseerd zijn.

Wat wil je in een volgend boek gaan vertellen?
Ik heb nu voor *Beeldstorm* een aantal korte stripjes gemaakt over een dorp dat lijkt op Zomergem, waar ik woon. Ik noem het Zwammergem. De figuren en de situaties

zijn compleet verzonnen, maar toch is er wel wat kritiek op de politiek in opgenomen. Ook heb ik iets korts, autobiografisch gemaakt ... Ik zit vol met ideetjes. Zo heb ik een verhaal liggen dat ik heb gemaakt voordat ik de laatste hand legde aan *Sluipend gif*. Er bestaat wel interesse voor dat verhaal, maar ik kom er pas mee naar buiten als het helemaal af is. Overigens moet ik wel zeggen dat het publiceren van korte verhalen in bladen mij beter ligt dan het werken aan een album. Het contact met het publiek is bij het tekenen voor tijdschriften veel directer.

Wordt je volgende boek een verhalenbundel?
Misschien bundel ik de verhalen over Zwammergem, maar ik weet niet of daar wel een lijn of thema in zit. Voorlopig is dat echter nog toekomstmuziek. Als ik ooit vind dat ik materiaal genoeg heb om er een album van te maken, stap ik misschien eens naar Wonderland en stel ik het voor. Wellicht verdien ik er dan ook nog wat geld mee. Maar het uitgeven van een nieuw album vind ik op korte termijn niet zo nodig. Wel heb ik de ambitie om zeer regelmatig korte verhalen te publiceren.

Welke tekenaars zijn jou tot voorbeeld geweest?
Ik heb altijd zeer graag het werk van **Tardi** en **Loustal** gelezen. Dat geldt ook voor **Muñoz** en **Sampayo**. De laatste tijd ben ik ook in aanraking gekomen met het werk van **Baudoin** en **Cosey**. Ik denk dat zij allen onbewust van invloed zijn geweest op mijn werk. Soms zeggen mensen dat mijn werk veel heeft van Loustal, maar dat vind ik zelf nu juist niet.

In *Sluipend gif* ligt de nadruk heel sterk op de karakters in het verhaal. Heb je bewust gekozen voor deze aanpak?
De politiek komt niet zozeer aan bod, de corruptie wel. Ik heb het volledige verhaal vanuit de mensen willen bekijken. Dat doe ik ook in de verhalen over Zwammergem. Het menselijke aspect vind ik heel belangrijk, maar het moet ook te maken hebben met de werkelijkheid, zowel politiek als sociaal.

Kun je aangeven waarom je bekroonde boek *Sluipend gif* voor het publiek interessant kan zijn?
Ik hoop dat het boek duidelijk maakt dat de problematiek in Rwanda over mensen gaat. Wat daar gebeurt, zou bij ons ook kunnen gebeuren. Die mensen hebben dezelfde problemen als wij, ook al zijn ze wat armer. Op het moment dat wij moesten vluchten zijn er mensen vermoord, onder andere leerkrachten van onze school. Ze zijn vermoord omdat ze *tutsi* waren. Andere collega-leerkrachten bleken lid te zijn van de racistische partij van Rwanda. Dat kon ik me niet voorstellen. Maar racisme bestaat hier in het westen ook, misschien nog wel veel meer dan in Rwanda.

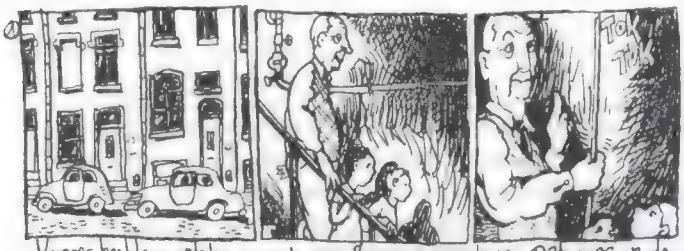
Vroeger, heel lang geleden, woonde mijn Bompa in een huis. Dat was in de Spukstraat. Soms mochten we met Bompa naar de kelder. Dan pakte hij een stok in de hoek en tikte tegen de zoldering.
TIK TIK
—wordt vervolgd—

Niet ver van ons huis was een wegeling. Die leidde naar een bos. In het bos toonde Bompa ons het huis van Roodkapje. Ze was nooit thuis. Ik passeer nog vaak op die plek.
—wordt vervolgd

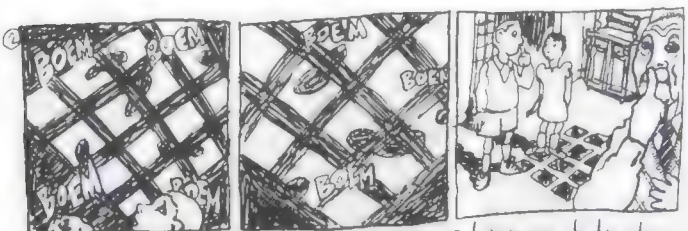
BOEM
BOEM
BOEM
BOEM
BOEM
In de glasstegels verschenen zwarte schimmen. De kriskras rondwipten, met veel kabaal. Bomma, mama en papa zwegen. Wisten zij niet welk monster boven de kelder woonde? Later woonden Bomma en Bompa in een flat dicht bij het park.
—wordt vervolgd—

Ik weet niet meer waar het huisje stond. Er was ook een poeltje met stekelbaarsjes en libellen. En misschien ook elfjes, maar dat weet ik niet zeker. Bij Meester Guy leerde ik: Een t woord klaverblad, dus ons nog niet denken aan beton, asfalt en lawaai.
—wordt vervolgd

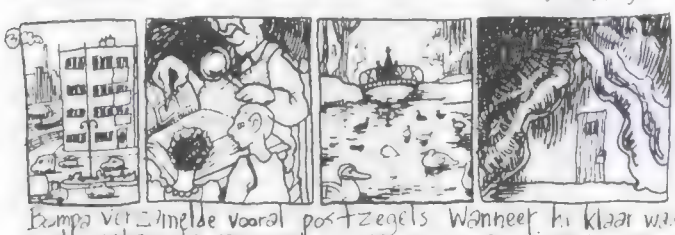
Bompa verzamelde vooral postzegels. Wanneer hij klaar was met postzegels verzamelen, gingen we eendjes voeren in het park. Daar was ook een grot. In de grot was een deurtje. Daarachter zat een tiekie verstopt. Dat wisten wij

Bompa schreef ook. Verhaaltjes, sprookjes en dingen voor grote mensen. Sommige las hij ons voor. Andere niet. In 1980 ging hij dood. Toen ik enkele weken later bij Bomma was vroeg ik er naar. Ouden bucht, zei ze. Bompa werd nooit beroemd.
einde

KRESSE EXPO

door
ERIK VAN DER HOEVEN

Wie afdaalt in de kelder van de Hallen, de dependance van het Frans Halsmuseum, op de Grote Markt in Haarlem, waant zich in een andere tijd.

Het grote keldergewelf staat tot en met 23 augustus vol met tafels waarop vooral originele stroken uit de krantenstrip *Eric de Noorman* te bewonderen zijn. Elke tafel, afgedekt met een glazen deksel, bevat een tiental stroken uit een verhaal en is voorzien van een korte inleidende tekst. In de eerste verhalen is er naast het zwart veel Noors blauw, van het kleurenraster. Sommige tekeningen tonen Eric, zijn strijdmakkers en tegenstanders tegen een zeer gedetailleerde achtergrond. Duidelijk is dat de scene speelt in een bos, of op een open vlakte. Andere daarentegen geven een groot wit vlak, kennelijk vond Kresse op dat moment dat details in het decor niet mochten afleiden van de hoofdzaak, de personen. De blauwgerasterde strips lijken puur realistisch. Pas bij aandachtig kijken vallen ongerijmdheden op. Een futuristische auto (strook 88-1); vliegtuigen (185-1), een intercom (19-5) enzovoort. Na het rustige wit/zwart/blauw in de eerste elf verhalen doet de full color van het 12e verhaal pijn aan de ogen. Eigenlijk kan dat niet, Eric in schreeuwende harde kleuren. Gelukkig is deze ene tafel met kleur slechts een uitzondering, daarna is het vikingenrijk weer te bestuderen in de vertrouwde zwarte inkt. Zelfs het blauwe raster is nu verdwenen.

Aan de wanden van de Vleeshal hangen ook borden met stroken. In het oog springt de bonte verzameling van covers van de oblongboekjes. Tot de verbeelding spreekt ook een wandbord met schetsen uit een onvoltooid en nooit gepubliceerd Eric-verhaal.

Eric de Noorman is historische fictie. Kresse geeft een aardig tijdsbeeld en biedt zicht op het leven van veroveraars en onderdrukten in de Middeleeuwen. De gevechtsstrategieën, de gebruikte wapens en vooral de schepen die de vikingen gebruikten ontleende de tekenaar-verteller aan de historie. Met details speelde hij. Kresse zag vrouwen liever in sensuele verleidelijke gewaden dan in linnen zakkerige jurken met wollen schorten die hen beschermden tegen de kou. Fictie zijn ook de tovenaars, het vervloekte zwaard Tyr en de zonnepriesters. Maar niet helemaal. In de Middeleeuwen hadden geloof en bijgeloof immers een belangrijke plaats in het dagelijks leven. Als de sterren verkeerd stonden, kon er beter niet worden aangevallen en wie in zich voor de koning opofferde en sneuvelde in de strijd was verzekerd van een plaatsje in het Walhalla.

De eeuwige jachtvelden heette dat bij Kresse's echt grote liefde de indianen. Voor hen is minder plek ingeruimd op de tafels in Haarlem. De tentoonstelling heet niet voor niets *Eric de Noorman en de anderen*. De vikingen waren nu eenmaal grotere veroveraars. Of zien we hierin de hand van medesamensteller **Dick Matena**, voor wie Eric een jeugdheld was en die ruim de aandacht krijgt om zijn ingebonden vikingstrips onder de aandacht te brengen. Op een leestafel is het prettig bladeren in de in leer gebonden Eric en Erwin-avonturen. Liefhebbers kunnen intekenen op deze prachtuitgaven. De Panda-folder bevat ook een uitklapbare, op fraai papier gedrukte plaat in full color waarop alle helden en schurken staan. Kenners weten direct wie wie is, voor anderen is er een contourentekening met nummers en bijbehorende namen.

Indianen komen vooral aan bod in illustraties van Kresse's hand en in een zevental schilderijen. In het indianendeel overheerst een tot enorme proporties opgeblazen bord met een tafereel van de bizonjacht. Al zijn er wel een paar tafels en wandborden met prenten en balloon-strips als **Matho Tonga**.

Aardig is ook de reconstructie van Kresse's werkkamer. Een goed gevulde donkere boekenkast en een werktafel met schrijfmachine, inktpot en talloze pennen en penselen. Een pijlenkoker met pijlen hangt naast zijn documentatiecentrum, een boog leunt nonchalant tegen de muur. Alleen een overvolle asbak, een omhoog slingerend sliertje sigarettenrook en het geluid van een grammofoon ontbreken.

De catalogus in full color biedt een keur aan tekeningen en illustraties. Hij bevat lezenswaardige stukjes van Matena en **Rob van Eijck** die Kresse's verontwaardiging over de behandeling van indianen belicht. **Eric** - hoe kon het ook anders - **Kresse** haalt herinneringen op aan zijn vader. Een complexe, inspirerende bevlogen man met een grote liefde voor de natuur en naast tekenen muziek als passie. Een kunstenaar voelde hij zich niet, hij had wat te vertellen en leefde voor zijn werk.

Eric de Noorman en de anderen **is tot en met 23 augustus te zien in de Vleeshal, Grote Markt 16, Haarlem.**

De catalogus verscheen bij uitgeverij Panda (ISBN 90-6438-081-3), telt 40 pagina's in slappe kaft en kost ƒ14,95 / Bfr.299.

FOTO WILCO TUINENBURG

DONALD DUCK contra INTERDUCK

door
WILCO TUINENBURG

Vrijdag 25 mei jongstleden is in het Museum van de Twintigste Eeuw te Hoorn de expositie *Overal is Duckstad* **geopend. Deze tentoonstelling van Duitse origine bestaat al ruim tien jaar en heeft verspreid door Duitsland (en in mindere mate Oostenrijk en Frankrijk) al meer dan een half miljoen bezoekers getrokken.** *Overal is Duckstad* **is een reactie op de wereldwijde inburgering van de creaties van Disney. Door middel van overdrijving en parodie wil het een kanttekening plaatsen bij onze acceptatie van deze wezentjes, die misschien toch minder onschuldig zijn dan we geneigd zijn te denken.**

Museumdirecteur **Hans Stuijfbergen** heeft deze verzameling naar ons land gehaald. In zijn openingstoespraak gaf hij aan waarom hij vond dat het een plaats in zijn museum verdient. Het onderwerp en de aanpak van de expositie zijn gewoon leuk. En dat is een eigenschap die een museum volgens Stuijfbergen ook moet hebben. Verder hoopt hij dat een opvallende tentoonstelling als deze een eind kan maken aan een wijd verspreid misverstand rond de naam van zijn museum. Vaak wordt daarbij gedacht aan moderne en abstracte kunst. *Overal is Duckstad* houdt de

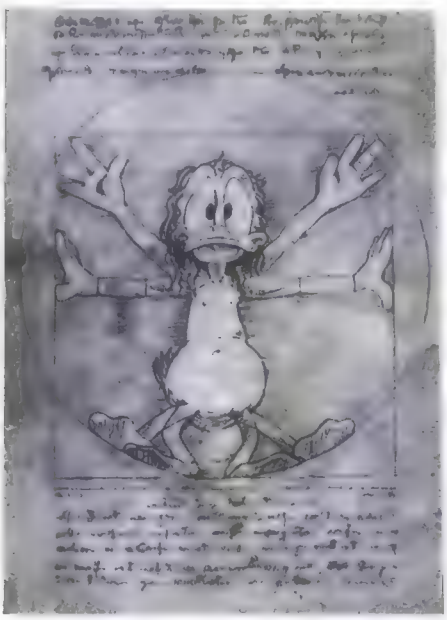

directeur voor het perfecte visitekaartje voor het soort activiteiten waar het museum echt voor staat. En dat zijn exposities voor de hele familie. Zoals in het verleden Paulus de Boskabouter al eens alle ruimte kreeg in het gebouw, en er eind van dit jaar het één en ander gepland staat rond **Dick Bruna**.
De officiële opening van de Duckstad-expositie was in handen van bekende Nederlander **Danny de Munk**. De musicalster werd aangekondigd als een Disneyfan, iets dat nauwelijks overtuigend overkwam. Wel gaf De Munk aan zijn op komst zijnde kind zeker met de wereld van Disney te zullen laten kennismaken. Al zou je je in de geest van het tentoongestelde natuurlijk kunnen afvragen, of hij daar wel een echt vrije keus in heeft.

Interduck

De initiatiefnemer van *Overal is Duckstad*, **professor Bauer**, vertelde over het ontstaan van de tentoonstelling. De kiem werd gelegd toen hij in 1965 begon met het verzamelen van Disney-merchandising. Deze hobby werd een schoolproject toen hij zijn verzameling begin jaren 80 aan leerlingen aan de Academie voor Beeldende Kunst te Braunschweig liet zien. Er werd gefilosofeerd over het feit dat Mickey Mouse en Donald Duck de meest verspreide karakters ter wereld zijn. Juist door de merchandising, iets waar Disney al heel snel (twee jaar na de geboorte van Mickey Mouse) mee begon. De figuren zijn in al hun vormen dagelijks aanwezig, in nagenoeg elk land ter wereld. Zelfs zo dat Bauer en zijn studenten zich voorstelden dat ze in het werk van alle grote schilders uit het verleden zouden zijn opgedoken, wanneer het in hun tijd ook het geval was geweest (zoals dat nu in de kunst wel gebeurt). Ze vormden de Interduck-groep. Een gezelschap dat, hoewel ieder ook zijn of haar eigen weg is gegaan, nog altijd samenwerkt. In dit project kregen hun ideeën vorm en dat ontwikkelde zich uiteindelijk tot de reizende tentoonstelling. Waarvan de eerste versie (de tentoonstelling wordt nog steeds uitgebreid, waarbij op nieuwe ontwikkelingen wordt gelet) in 1986 voor het publiek te bezichtigen was.
Zo verschenen de Ducks met terugwerkende kracht in onze (kunst)geschiedenis. Inderdaad bleek nu dat gerenommeerde schilders zich door de Duckstad inwoners hadden laten inspireren. Er kwamen versies van bekende schilderijen tevoorschijn waar Disney-personages prominent op aanwezig waren. De groep groef zelfs verder dan de schilderkunst en trof restanten van Duckbeschavingen aan door de hele antieke geschiedenis heen. Uiteenlopend van mummies tot sier- en gebruiksvoorwerpen. Maar met de erkenning van wat Disney voor de mensheid was gaan betekenen, kwamen ook de vragen opzetten.

De donkere kant van de Ducks

Naast de herziene cultuurhistorie is geeft het geheel een andere kijk op Disney. Duckstad uit het vrolijke weekblad staat voor velen gelijk aan vrijblijvend vermaak. Bauer en zijn mensen vragen zich af of Disney wel zo onschuldig is. Want achter die naam gaat zoveel meer schuil dan alleen zoet tekenwerk. Dit wereldbedrijf wil volgens Bauer de kunstmatige wereld die ze hebben geschapen graag doorvoeren naar de realiteit. Mickey en Donald zijn slechts symbolen en dienen een hoger doel dan amusement.
Disney is zo langzamerhand daadwerkelijk in staat zijn eigen realiteit te creëren. Het concern is er groot en machtig genoeg voor. Zo is het na het kopen van ABC de derde mediagroep in de wereld geworden. Het is echter niet alleen onze visie die men kan beïnvloeden. Het gaat nog verder. Disney breidt haar invloed uit tot de realiteit. Er is nu een gemeente van 20.000 inwoners – een levensecht Duckstad – waar Disney de geborgenheid van hun fictieve wereld biedt. Zo verzorgt een bedrijf dat groot is geworden met het scheppen van sprookjeswerelden de scholen, en bibliotheken van de werkelijkheid.
Hùn werkelijkheid, stelt professor Bauer. Eén die hij graag gecorrigeerd ziet. Er zijn bepaalde aspecten aan ons bestaan die na-

tuurlijk ook Disney niet kan ontkennen, maar die men wel steevast negeert. Dus toont *Overal is Duckstad* de schaduwzijde van de Disney droomwereld.
De waarheid over Duckstad laat zien dat ook daar misdaad en seks hun rol spelen. De getoonde scènes spreken duidelijke taal. We zien punkers (Ducks) die als groep iemand (Mouse) in elkaar slaan. En wat te denken van een Katrien die aan alle kanten begluurd wordt in een peepshow, of zich uitleeft in haar SM-club. Zelfs de dood doet haar intrede, wat met name voor Mickey Mouse (die het toch al steeds meer moet afleggen tegen Donald) tot een bloederig einde leidt.
Natuurlijk is dit niet de eerste keer dat iemand een kritische blik werpt op de perfecte schijnwereld van Disney. Er is vaker gesproken over de eenzijdige kijk op normen en waarden en het moralisme dat er bij films en strips van het Amerikaanse bedrijf dik op kan liggen. Dat is niet nieuw. Gezien de studentikoze achtergrond van het project mogen we ook aannemen dat Bauer en zijn pupillen ongetwijfeld bekend waren met de marxistische studie van **Ariel Dorfman** en **Armand Mattelart**, met betrekking tot wat zij imperialistische ideologie vonden in de Disneystrip. (Een Nederlandse uitgave verscheen in 1978 bij de Socialistische uitgeverij Nijmegen onder de titel: *Hoe lees ik Donald Duck*.) Dat neemt evenwel niets weg van het originele karakter van *Overal is Duckstad*. De aanpak van Interduck is geheel eigen.

Niet alleen kritiek

Het Museum van de Twintigste Eeuw heeft voor deze bijzondere expositie drie zalen ingeruimd, één meer dan gewoonlijk. Dat is terecht. Misschien dat het allemaal ook wel minder had gekund. Met minder schilderijen, en minder archeologische vondsten uit minder beschavingen, was de gedachte die er aan ten grondslag ligt ook wel duidelijk geweest. Maar het is niet te veel. De lol gaat er na enkele schilderijen niet vanaf. Wie begint met **Rembrandt**s Duck met de gouden helm, die vindt tien meesters later **Toulouse Lautrec** en **Leonardo da Vinci** ook nog leuk. Hetzelfde gaat op voor de geschiedkundige vondsten en de ongekende Duckstadtaferelen.
Bovendien is het niet allemaal parodie en satire. Er is ook een overzicht van het wonder van Disney. In beknopte vorm wordt ontstaan en ontwikkeling van Donald Duck en zijn collega's weergegeven. Iets waarbij op zich al onverwachte aspecten naar voren komen. Zo was Disney voor de Tweede Wereldoorlog ook in Duitsland zeer populair. Eenmaal in oorlog met Amerika werden de Disneyfilms niet meer vertoond. Dat weerhield **Adolf Hitler** en **Joseph Goebbels** er evenwel niet van ze privé te blijven bekijken. Daar valt wel een reden voor te bedenken. Eigenlijk waren de Disneyfiguren hun Amerikaanse oorsprong toen al ontgroeid. Ze kwamen simpelweg uit Duckstad. Zo werd dat waarschijnlijk ook door Duitse en Italiaanse soldaten gezien, die er geen enkel probleem in zagen om een karakter uit de stal van Walt Disney als mascotte op hun tank of vliegtuig te schilderen.
Tot slot is er ook volop aandacht voor de onontkomelijke merchandise-artikelen. In de vitrines, met een Nederlands tintje dankzij een keuze uit de collectie van **Hans Crezee**. Deze fanatieke verzamelaar herinnerde de aanwezigen nog even aan de ongevoeligheid van supermarkt Simon de Wit om Mickey Mouse op een blik gestampte muisjes af te beelden. En voor wie het bij al dat moois niet bij kijken wil laten, is er de winkel van het museum. Daar zijn zowel Duck- als Interduck-producten verkrijgbaar.
Overal is Duckstad valt tot en met 6 september te bekijken. Toegangsprijzen voor deze periode: *f*6 (±Bfr.120) voor volwassenen en *f*5 (±Bfr.100) voor kinderen, CJP en 65+. Het Museum van de Twintigste Eeuw is gevestigd aan Bierkade 4 en 4a in Hoorn, en is geopend dinsdag tot en met zondag van 10-17 uur.

stripboekverkopers aan de Hamburgerbrug
stripwinkel
BLUNDER
Oudegracht 203 • 3511 NH Utrecht
Tel. & Fax: 030 / 2 311 461

WONDERLAND
STRIPS EN SCIENCE FICTION
GESPECIALISEERD IN COMICS
SCHEMERWAARDSTRAAT 54A 1095 XC AMSTERDAM
020-694 35 62

Kid Congo

Loustal & Paringaux
Oog & Blik 1998
ISBN 90-73221-27-7
Prijs ƒ29,95 / Bfr.550
(72 pagina's, kleur, h.k.)

Kid Congo, het nieuwe album van **Jacques de Loustal** en **Philippe Paringaux**, gaat over mensen die ontheemd zijn. Zij gaan en staan, ten koste van henzelf. Zij creperen, hoe dan ook: in het egocentrische zweet, de kleverige stront en verschaalde pis van de mensen om hen heen. De omstanders die het geen kloot kan schelen.

Het verhaal begint in de Franse kolonie Congo; net als het overspel, de onbaatzuchtige genegenheid van de één en de valse zelfzucht van de ander. Een neger zonder verleden en een dame met teveel. Ze vertrekken naar Parijs. De één pikt daar het leven op dat de ander jaren eerder had geleefd. De zachte gespierde neger valt in de smaak bij vrouwen, kunstenaars en speculanten in het bokscircuit. Kid Congo wordt geboren. Even lijkt het goed te gaan. Maar wat destijds in de kolonie is gebeurd, blijkt niet vergeten. Opnieuw offert Kid Congo zichzelf. Dan breekt de Eerste Wereldoorlog uit. Hij was aan het front, maar hij was geen held. Dat kost hem zijn linkerbeen. In het bordeel is hij niet meer welkom. Boksen kan niet meer. Zijn kracht is weg. De 'kreupele neger' leeft voortaan bij de gratie van zijn dame. Tot zij sterft aan een breinaaldabortus in de gribus van Montrouge.

Loustal en Paringaux maken gemaltraiteerde liefde voelbaar. Dat is heel knap. Zij hebben een prachtig, filmisch album getekend en geschreven. Zonder de geringste aanvechting van politieke correctheid vertelt het boek over de gore onderbuik van kolonialisme, racisme, oorlog en prostitutie. De persoonlijke geschiedenis van afhankelijkheid en misbruik valt nèt niet naadloos samen met de geschiedenis van het verkilde Frankrijk na de *belle époque*.

Dat is bijzonder. Stel je dit verhaal eens voor in een Nederlandse context. Het verhaal van een geile blanke plantersvrouw en haar naïeve Indische knecht, die vanuit de miasmatische tropen ergens in de Amsterdamse bloedsteeg belandden. En daar kapot gaan. Klinkt waargebeurd, maar is vooralsnog onverteld. De vraag is of dat verhaal al wel verteld *kan* worden.

HM

****

Schemerwoude 11: Assunta

Hermann
Glénat 1998
ISBN 90-6969-195-7
Prijs ƒ9,95 / Bfr.199
(48 pagina's, kleur, s.k.)

Op de Nederlandstalige markt zet ridder Aymar zijn queeste naar de torens van Schemerwoude voort bij uitgeverij Glénat. Die overstap valt samen met een opmerkelijke tijdsprong in de reeks, die inmiddels is herdoopt tot simpelweg *Schemerwoude*. Auteur **Hermann** gaat namelijk terug in de tijd en lijkt een *spin-off* te zijn begonnen over de jonge jaren van Aymar. Deze veranderingen zullen de liefhebber wellicht een biet wezen, want de populariteit van Hermann stoelt vooral op diens magistrale tekenwerk. En dat tekenwerk lijkt met ieder album beter te worden.

Sinds een paar jaar kleurt Hermann zijn pagina's in op de originele platen. Met die techniek heeft zijn tekenwerk aan kracht gewonnen, met name wat betreft diepte en lichtval. Het leerproces is echter nog steeds aan de gang, zodat ieder album beter oogt dan het voorgaande. Met *Assunta* heeft Hermann zijn zoveelste graad van perfectie bereikt. Tekeningen en inkleuring zijn zo gaaf en naturel dat de lezer haast zou vergeten met mensenwerk van doen te hebben. Als tekenaar is Hermann onnavolgbaar goed.

Het scenario zet de lezer weer met beide benen op de grond. Niet dat Hermann geen verhalen kan vertellen, maar het is schrijnend dat de plotjes die de tekenaar zijn lezers voorlegt altijd zo eenstemmig zijn. Harde karakters voeren afstandelijke dialogen, hakken elkaar in mootjes en komen zelf met de schrik vrij. En tussen de bedrijven door is er tijd voor een klinische wip. Dit geijkte procédé paste Hermann toe in zijn succesreeks *Jeremiah*, en het blijkt ook in de Middeleeuwen keer op keer bruikbaar. Als locatie is ditmaal Sicilië gekozen. Aymar maakt deel uit van een gezelschap ridders dat het Italiaanse eiland bezet houdt namens de hertog van Anjou. Kort voor de Siciliaanse Vespers (het begin van de opstand tegen de Franse troepen) lopen de spanningen op. De ridders treden op tegen de opstandelingen die geleid worden door de rossige vrouw Concetta, waarna Aymar zich heimelijk in een romance stort met de adellijke Assunta Di Mancuso. En die romance krijgt zowaar enige ruimte. Aymar is jonger dan in de voorgaande albums en nog niet verbitterd. Als verliefde jongeling kan hij nog wel enkele albums mee. De tijdsprong die Hermann heeft gemaakt, betekent een nieuwe impuls voor deze stripreeks. Het tekenwerk doet de rest. *Assunta* is een aanrader, zeker voor diegenen die zich nog niet eerder aan *Schemerwoude* hebben gewaagd.

JM

***

Gordijnen voor beginners

Giesen
Sherpa 1998
ISBN 90-75504-26-8
Prijs ƒ19,95 / Bfr.370
(80 pagina's, zwart/wit, s.k.)

In een tijd dat humor bij voorkeur grof en schreeuwerig schijnt te moeten wezen, zijn de cartoons van **Matthias Giesen** een verademing. Niks geen grofheden: in Giesens grappen regeert de naïeve verwondering. Op onderkoelde wijze presenteert hij een eigen absurdisme dat vervreemding opwekt door de verrassend alledaagse context. Hoofdrollen zijn in veel gevallen weggelegd voor kunstenaars en wetenschappers, maar ook sympathiek ogende zombies en seriemoordenaars blijken een dankbaar onderwerp voor Giesens grappen. Vergelijkingen gaan op met **Gary Larson**, **Glen Baxter** en *Monty Python*. Nergens schiet Giesen uit zijn slof: zijn werk is bedachtzaam en genuanceerd. Onder deze kalme oppervlakte broeit een aanstekelijke humor. De lezer wordt voortdurend op het verkeerde been gezet, voornamelijk door

vreemdsoortige onderschriften doorspekt met wetenschappelijk jargon. Giesens interesse voor wetenschap lijkt te zijn ingegeven door het feit dat hij als kind microbioloog wilde worden.
Een kind is Matthias Giesen (Beverwijk 1968) inmiddels niet meer. Hij heeft in kleine kring zijn sporen als cartoonist reeds verdiend. Bij *Zone 5300* is hij al sinds de oprichting betrokken. De afgelopen jaren groeide zijn 'marktwaarde' enorm door publicaties in *Hervormd Nederland*, *HP/De Tijd*, *VPRO-Gids*, *Webber* en *Sjosji*. Het werd dan ook tijd voor een eerste echte eigen boekuitgave. Uitgeverij Sherpa waagde de gok, die op artistieke gronden zonder meer goed uitpakt. Het is een opsteker dat de verschijning van *Gordijnen voor beginners* eind april samenviel met de toekenning van de VSB-Aanmoedigingsprijs aan Giesen. Meer aanmoediging lijkt niet nodig. Met Matthias Giesen beschikt het Nederlandse stripwereldje over een kwieke cartoonist die uitblinkt in bedachtzaamheid. Laat *Gordijnen voor beginners* een aanzet zijn voor meer bundels van zijn hand.

JM

****

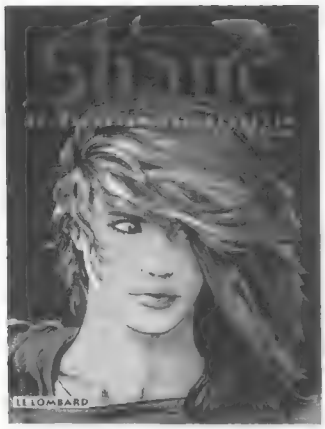

Shane 1: De meedogenloze keizerin

Teng & Di Giorgio
Lombard 1998
ISBN 90-5581-159-9
Prijs ƒ10,95 / Bfr.199
(48 pagina's, kleur, s.k.)

In 1987 won **Paul Teng** in Breda een Stripschappening voor *Libertair intermezzo*, een knap geconstrueerde striproman over de Spaanse Burgeroorlog. Helaas heeft de Rotterdammer dit succes nooit geëvenaard. Hij maakte de overstap van Casterman naar Lombard, maar kreeg bij zijn nieuwe werkgever niet langer de vrijheid om scenario's te schrijven. Met twee albums over het Russische tsarenrijk (op tekst van **Vladimir Volkoff**) kon hij niet imponeren. De afgelopen drie jaar werd niets van Teng vernomen, maar nu is hij terug met *Shane*, een Middeleeuws tweeluik op scenario van **Jean-François Di Giorgio**.
Shane is als huurling in dienst van koning Hendrik I van Engeland. Wanneer Hendriks oudste zoon Guillaume verdrinkt tijdens een zeestorm, wordt dochter Matilda opgetrommeld als potentieel troonopvolgster. De baronnen die onder de koning dienen, zitten echter niet te wachten op een vrouwelijk staatshoofd. Aanslagen op de prinses blijven dan ook niet uit. Matilda's terugkeer naar het ouderlijk kasteel betekent tegelijkertijd een weerzien met Shane. De liefde tussen hen bloeit op en Shane tracht Matilda tegen de aanslagen te beschermen.
Tot zover het eerste deel *De meedogenloze keizerin* (waarin het naarstig zoeken is naar een meedogenloze keizerin, maar dit terzijde). Het tweeluik *Shane* vertelt een fris avonturenverhaal dat past in een lange traditie van historische strips over de Middeleeuwen. Di Giorgio lardeert zijn vertelling met geweld, erecodes, intriges, verraad, haat en liefde. Dat alles maakt deze strip best onderhoudend maar nergens verrassend. Hetzelfde kan gezegd worden over het tekenwerk van Teng. Zijn klassieke realistische stijl ademt de juiste sfeer die past bij een ridderverhaal, maar is te statisch om van *Shane* een uitschieter in het genre te maken. Helaas gunt Lombard de Nederlander slechts twee albums om vorm te geven aan deze reeks, die zeker potentie heeft. Shane's avonturen duren tot het volgende deel – *De adelaarsrots* – waarin koning Hendrik I de strijd aangaat met zijn opstandige baronnen. Daarna kan Paul Teng weer op een nieuwe klus gaan wachten.

JM

**

Muzungu. Sluipend gif

Janssen
Wonderland Half Vier 1997
ISBN 90-76118-02-7
Prijs ƒ23,95 / Bfr. 425
(48 pagina's, kleur, h.k.)

Rwanda was vanaf 1994 het strijdtoneel van een bloedige burgeroorlog waarbij hutu's en tutsi's elkaar naar het leven stonden. Via de televisiejournaals werd het westen deelgenoot van een hedendaagse genocide. Hoe erg het echter allemaal ook was, Rwanda bleef voor de meesten een ver-van-mijn-bed-show. Niet voor de Vlaamse stripmaker **Jeroen Janssen**. Hij verbleef vier jaar in Rwanda en proefde er de kiemen van de volkenoorlog. De explosieve situatie inspireerde Janssen tot het maken van het album *Muzungu. Sluipend gif*. Dit boek bestaat uit twee korte verhalen die nauw met elkaar samenhangen.
Het eerste verhaal heet *Felicita* en werd door Janssen in Rwanda getekend. Indertijd was de burgeroorlog aanstaande en de bijkomende spanningen zijn goed voelbaar in het verhaal. *Felicita* is een bewerking van het waargebeurde verhaal dat Janssen te horen kreeg van een ontwikkelingswerker. De papieren hoofdpersoon heet Edwin en is ontwikkelingswerker in een klein Rwandees dorp. Hij heeft een nauwe band opgebouwd met de lokale bevolking en vrijt met zijn huishoudster Felicita. De avondklok weerhoudt Edwin er niet van om op onderzoek uit te gaan als er dorpelingen vergiftigd worden. De vergiftigingen houden vermoedelijk verband met ruzies over grondbezit. De lokale autoriteiten kunnen en willen niet ingrijpen.
Na het voltooien van *Felicita* was Janssen genoodzaakt Rwanda te ontvluchten. In België werkte hij verder aan een tweede verhaal, getiteld *Joseph*. De burgeroorlog was inmiddels in volle gang en neemt in dit tweede verhaal dan ook meer concrete vormen aan. Om de plunderingen van zijn woning tegen te gaan, neemt Edwin ene Joseph als nachtwaker in dienst. Joseph, kind uit een gemengd gezin (hutu-tutsi), is de ideale verpersoonlijking van de volkentegenstelling in Rwanda. Wanneer het regeringsleger (bestaande uit hutu's) door het dorp trekt, vermoorden zij Joseph en zijn tutsi-moeder.
Feitelijk bestaat Janssens albumdebuut *Muzungu. Sluipend gif* uit niet veel meer dan twee beknopte anekdotes. De gewelddadige dood van Joseph en zijn moeder geldt als een kille apotheose, maar Janssen werkt niet zorgvuldig toe naar deze climax. De twee verhalen hebben een tamelijk vrijblijvend karakter en lijken nog het meest op dagboeknotities. Van een uitgewerkt plot is geen sprake. Toch slaagt Janssen erin de aandacht vast te houden, want het album ademt de dreigende sfeer van een land dat op het punt staat verscheurd te worden door een volkenoorlog. De ietwat primitieve tekenstijl draagt bij aan het scheppen van een geloofwaardig Rwanda. Janssen heeft zijn ongepolijste tekeningen met felle verftinten ingekleurd, waardoor het album een pseudo-authentieke Afrikaanse uitstraling krijgt. De geslaagde sfeertekening in woord en beeld is echter niet voldoende om de magere verhaallijn te compenseren. Jeroen Janssen mag zich dan het

nobele doel hebben gesteld om de misstanden in Rwanda voelbaar te maken voor een westers publiek, hij heeft verzuimd om zich daarbij te bedienen van een gedegen scenario.

JM

**

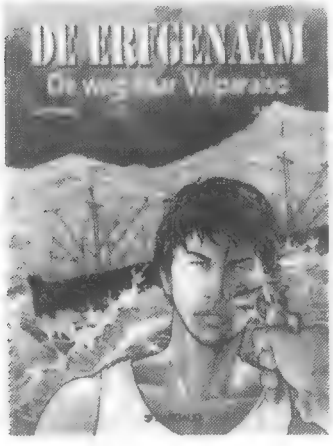

De erfgenaam 2: De weg naar Valparaiso

Juszezak & Cothias
Dargaud 1997
ISBN 90-6793-433-X
Prijs ƒ10,95 / Bfr.219
(48 pagina's, kleur, s.k.)

Patrick Cothias is een veel schrijver. Zijn specialiteit is het historisch genre: de serie *Roodmasker* en al zijn spin-offs (zie *Stripschrift 302*) zijn daar de bekendste voorbeelden van. *De erfgenaam* is echter een strip die zich in de huidige tijd afspeelt. Het verhaal borduurt voort op het bekende thema van de erfgenaam. We kennen het van de strip *Largo Winch* (**Francq & Van Hamme**) die een rijke erfenis in zijn schoot geworpen heeft gekregen. Vaak betreft het ook mensen die op zoek gaan naar hun wortels omdat ze door (één van) hun ouders in de steek zijn gelaten. Dat is ook het geval in *De erfgenaam*. Hoofdpersoon Charles is een jongen van een jaar of twintig. Hij is op een eiland bij Chili geboren. Zijn moeder is een inheemse vrouw die hij nooit heeft gekend. Zijn vader, een avonturier, stuurt hem zes maanden oud naar Frankrijk waar hij liefdeloos wordt opgevoed door zijn zus en haar man, de markies van Boisrond. In het eerste deel komt Charles aan de lopende band in de problemen, deels door zijn opvliegende karakter en drammerig gedrag, deels door de vuile trucs van zijn oom die uit is op de erfenis. Hij besluit uiteindelijk op zoek te gaan naar de sporen die zijn vader heeft achtergelaten. Hij reist onder een valse naam: Victor de Beauxrivages (Beau Rivage = mooie kust = de Franse titel).
Was deel 1 al een aaneenrijging van weinig goed uitgewerkte ontwikkelingen er merkwaardig handelende personages, het vervolgdeel raakt helemaal kant noch wal. Charles blijkt als verstekeling op een tanker te zijn aanbeland die naar Australië vaart. Daarna volgt een serie ongeloofwaardige gebeurtenissen die er toe leiden dat Charles de leiding krijgt op een ander schip. Hij besluit naar Chili te koersen, zijn vader achterna.
Dargaud gaf Cothias kennelijk de opdracht mee om een serie rond een erfgenaam op te zetten die een graantje mee kan pikken van het succes van *Largo Winch* die bij concurrent Dupuis verschijnt. Het tekenwerk van **Juszezak** lijkt zelfs op dat van Francq (al heeft die het kunstje weer van **Hermann** afgekeken). Cothias heeft zich lelijk verkeken op de opdracht want het resultaat is een weinig bevlogen, rommelig verhaal. Misschien revancheert hij zich in de komende delen, maar waarschijnlijk kan hij zich beter bij zijn 'historische' leest houden.

RS

*

Ondankbare wereld 1: Goedemorgen!

Ondankbare wereld 2: Goedenavond!

Geerts
Dupuis 1997
ISBN 90-314-1912-5 (deel 1)
ISBN 90-314-1914-1 (deel 2)
Prijs ƒ11,50 / Bfr. 210
(64 pagina's, kleur, s.k.)

Voordat **André Geerts** aan de prachtige kinderstrip *Jojo* begon maakte hij voor het weekblad *Robbedoes* een groot aantal cartoons. Tot nu toe verschenen deze tekeningen niet in boekvorm, maar kortgeleden is dat dan toch gebeurd. Voor de collectie *Vrolijke Vlucht* werden de tekeningen gebundeld onder de titel *Ondankbare wereld*. Sommige tekeningen in de boeken zijn bijna vijftien jaar oud, maar verouderd zijn ze geenszins.
In veel van zijn platen, die in stripvorm zijn gegoten of uit een enkele tekening bestaan, laat hij oudere echtparen zien die op elkaar zijn uitgekeken, mannen die hun dromen niet waargemaakt hebben, en psychiaters en waarzegsters die het ook niet meer weten.
De wereld is volgens Geerts een tranendal. De sfeer van zijn zorgelijke prenten doet denken aan het werk van **Peter van Straaten**. Geerts decors zijn geschilderd in sombere kleuren en de op het eerste gezicht vrolijke ronde mannetjes en vrouwtjes lopen er eenzaam doorheen. Met een enkele zin tekst legt hij dit in zijn cartoons bloot. Wie zo tegen de wereld aankijkt loopt het gevaar botte, wrange cartoons te maken, maar zo niet Geerts. Van zijn cartoons gaat een vriendelijkheid en medeleven uit die de hardheid van het bestaan verzacht. Zijn wereldvisie weerhoudt Geerts ervan om de clown uit te hangen. Om de tekeningen in deze twee boeken zul je nooit kunnen schaterlachen, maar vaak moeten glimlachen. En die glimlach is bevrijdend. Twee prachtige boeken om heel vaak ter hand te nemen.

HP

****

Juan Buscamares 1: De verborgen zee

Vega
Casterman 1997
ISBN 90-303-8054-3
Prijs ƒ15,95 / Bfr.295
(48 pagina's, kleur, s.k.)

Een sciencefiction-setting. De aarde brandt onder een meedogenloze zon. De zeeën hebben zich teruggetrokken. Een man heeft de taak op zich genomen om de zeeën te zoeken. Daarbij tracht hij op een neutrale manier tussen de door de schaarse mensen opgeroepen krachten te laveren. Deze wijze van omgaan met zijn omgeving dreigt hem bijna noodlottig te worden. Zowel ondergronds als bovengronds staan gestoorde figuren hem naar het leven. Op zijn queeste stuit hij op een jonge vrouw, die haar lichaam verkoopt voor een kom water. Haar beschermen gaat boven zijn macht. Wel beseft

hij langzamerhand dat hij een belangrijke rol speelt in een pseudoreligieus spel. De mens die het natuurgeweld heeft overleeft, ziet in deze Jan de zeeënzoeker een profeet, een Messias, die het water terug zal brengen. Symbolisch is daarbij de verstoting van de vrouw. Als een nieuwe Lilith wordt zij uit de gemeenschap gegooid. Zodra de massa merkt dat deze zeeënzoeker niet beschikt over buitengewone gaven, dat zijn visioenen lijken te worden veroorzaakt door een zonnesteek, offeren ze hem met plezier aan hun nieuwe goden. Het lot beslist uiteindelijk in zijn voordeel Een jongen, een toeschouwer die slechts door hem kan worden waargenomen, bevrijdt hem uit zijn schijnbaar hopeloze situatie. Langzamerhand begint het dan te regenen.

De Chileense auteur/schrijver **Felix Vega** heeft tekentechnisch een prima prestatie geleverd. Het verhaal is echter vaker verteld. Het thema wekt reminiscenties aan *De brandende Aarde* van **Jimmy Ballard**, het religieuze element doet denken aan *Duin* en de actievolle scènes aan de films van *Mad Max*. Als strip is het album deels geslaagd – de dunne teksten zijn volledig ondergeschikt aan de tekeningen en dat geeft nog geen stabiliteit. Op naar deel 2 voor de revanche.

RB

**

Modesty Blaise 7

Romero & O'Donnell
Panda 1998
ISBN 90-6438-307-3
Prijs *f*99 / Bfr.1980
(140 pagina's, zwart/wit, h.k.)

De stripverzamelaar voor wie mooi nog niet speciaal genoeg is, kan de laatste jaren zijn hart ophalen. De ene na de andere speciale uitgave ziet het levenslicht. Uitgeverijen beleven momenteel gouden tijden, zo lijkt het. Elke zichzelf respecterende uitgeverij lardeert haar fonds met luxe edities in beperkte oplage of richt zich geheel op het integraal uitbrengen van het oeuvre van een populaire auteur.

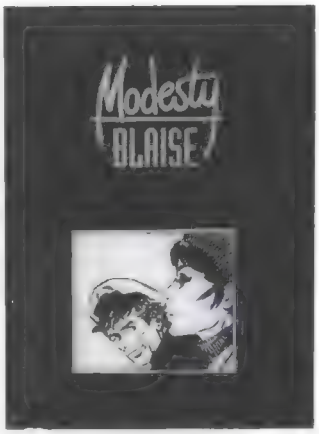

Belangrijke exponent van deze trend is Uitgeverij Panda die met *Heer Bommel. Volledige Werken* blijkbaar goed heeft gescoord. De volledige dagbladstrips werden gevolgd door de volledige *Revue*-kleurenstrips en inmiddels moet ook *Eric de Noorman* er opnieuw aan geloven: Panda brengt Eric wederom in (zeer) luxe uitvoering op de markt.

Eric de Noorman, Tom Poes en Heer Bommel appelleren sterk aan nostalgie, vaderlandse gevoelens en wat dies meer zij. Het is daarom vrij opmerkelijk dat Panda nu een begin heeft gemaakt met de integrale, luxe uitgave van *Modesty Blaise*, een strip die toch minder van doen heeft met het Nederlandse erfgoed. Deze van oorsprong Engelse strip verscheen onder de naam *Miranda* jarenlang in *Algemeen Dagblad*. Het zijn rechttoerechtaanverhalen waarin de helden, Modesty Blaise en Willie Garvin, wel regelmatig in de problemen komen maar immer op het juiste moment de juiste middelen of kennissen hebben om smetteloos het avontuur te doorstaan. Daarbij kijken ze niet op een dode minder of meer.

In Nederland zijn tussen 1979 en 1986 veertien albums verschenen bij ... Uitgeverij Panda. Ongetwijfeld is Modesty Blaise een persoonlijk favoriet van **Hans Matla**. Daar is natuurlijk niets mis mee, maar om een luxe serie van minimaal 22 delen à honderd gulden per stuk uit te brengen, daarvoor lijkt me veel moed en opportunisme nodig. De oplage van de luxe editie is beperkt tot 1000, maar zelf heb ik nooit de indruk gekregen dat deze strip zo'n grote schare toegewijde fans had.

Aan de kwaliteit van de uitgave zal het niet liggen. De in kunstleer gebonden boeken bevatten telkens vier avonturen van Modesty Blaise (in deel 7 zijn dat de verhalen *De Blauwbaard-affaire*, *Het galgenaas*, *Salamander Vier* en *De ijzeren god*) die gedrukt zijn op prachtig, zwaar papier. Alle verhalen zijn opnieuw vertaald en geletterd en zoals we van de luxe edities van Panda gewend zijn, worden de verhalen toegelicht door de auteur en tevens verantwoord met schetsen en achtergrondmateriaal dat voor de totstandkoming van de verhalen is gebruikt. Kortom: voor de ware liefhebber.

RvW

***

Venetiaanse suites 1: Schetsen

Venetiaanse suites 2: Venetiaans rood

Warnauts & Raives
Casterman 1997
ISBN 90-303-8129-9 (deel 1)
ISBN 90-303-8130-2 (deel 2)
Prijs *f*18,50 / Bfr.345
(56 pagina's, kleur, s.k.)

Alessandro Beltrame leidt een dubbelleven in het Venetië van de eerste helft van de 18e eeuw. Hij gokt en hoereert in de volkskroegen van de Dogenstad, maar ook in de salons en hoogste kringen van de

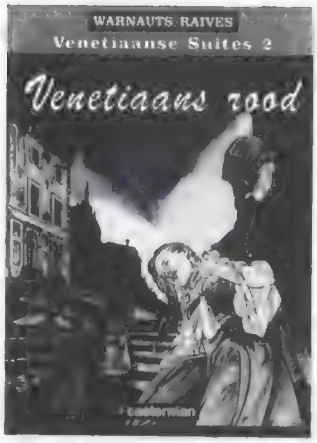

Republiek. Op een kwade dag ontbiedt zijn natuurlijke vader, senator Bragadini hem. Alessandro krijgt de vertrouwelijke opdracht de moord op een hoogstaande dame te onderzoeken. Het lichaam van de jonge vrouw wordt ontzield, badend in het bloed, en zwaar verminkt aangetroffen in een appartement van de senator. Alleen haar borsten zijn gespaard. Van de geheime politie verneemt Alessandro dat deze moord past in een serie. Telkens betreft het jonge vrouwen waarvan de lijken gruwelijk verminkt worden. Elke keer blijft een ander lichaamsdeel ongeschonden. Alle slachtoffers blijken een relatie te hebben met het theater. Nieuwe moorden vinden plaats en Alessandro staat voor een raadsel.

Eric Warnauts en **Raives** (pseudoniem van Guy Servais) schilderen in *Schetsen* (Venetiaanse Suites 1) en *Venetiaans rood* (Venetiaanse Suites 2) een beeld van het leven der machtigen in de stadsrepubliek Venetië in haar nadagen. In de paleizen van de grote patriciërs flonkeren kroonluchters, maar de Dogenstad is al over het hoogtepunt van haar macht heen. De twee Belgen hebben iets met het verleden. Eerder maakten ze onder meer *Congo 40* – over het koloniale avontuur en de uitbuiting van de Congo – en *Onschuldig* over de Duitse nederlaag. In *Intermezzo*, waarin een tweede generatie Italiaanse haar eigen weg zoekt, bleven ze dichter bij het heden. Via flash-backs gaven ze wel een kijkje op de achtergrond van de migranten in de regio Luik.

Kenmerk van de auteurs is dat ze zich goed documenteren,

zo ook bij hun fictieve verhaal over Venetië. Op de platen zijn vele bekende pleinen en bruggen in de waterstad te herkennen. Gondels varen af en aan, de heren dragen de karakteristieke maskers, de dames wijdvallende jurken met strakke lijfjes en diepe decolletés. De stijl van de tekeningen is puur realistisch. De wisselende kadergrootte zorgt voor spanning. Sommige handelingen worden benadrukt door ze op te splitsen in enkele kleine tekeningen. Totalen worden afgewisseld met close-ups van gezichten. Overdag baadt Venetië in een overvloedig zonlicht en heldere kleuren, verticale strepen suggereren ook veel regen. 's Nachts overheersen zwart en grijs, slechts een gele vlek, een olielampje geeft wat licht in de dreigende duisternis. De sfeer intrigeert en doet denken aan die van *Don't look now*. In die film van **Nicolas Roeg** was de stad een geloofwaardig domicilie voor de duivel. Warnauts en Raives maken het voorstelbaar dat er geesten en demonen in spelonken en nissen kunnen huizen.

In *Venetiaanse suites I* maken we kennis met de hoofdrolspelers in deze tragedie, er vallen de nodige lijken en er worden suggesties over mogelijke daders gedaan. In het tweede deel worden de laatste bouwstenen voor het plot aangedragen. De moordenaar verzamelt vrouwendelen op een manier die lijkt op die in *Silence of the Lambs* van **Jonathan Demme**. Uiteindelijk vallen de maskers en wordt het onrecht gewroken. Demonen en lust spelen daarin een rol, maar deze geschiedenis kent geen happy end.

De jonge mannen in het verhaal lijken veel op elkaar, soms maakt alleen de dialoog duidelijk wie er aan het woord is. De vrouwen verschillen meer, van hen valt ook veel meer te zien. Warnauts en Raives, die samen aan de tekeningen werkten, toonden zich al in eerdere albums liefhebbers van vrouwelijk naakt. Ze tekenen hun vrouwen verleidelijk, het naakt is erotiserend, niet plat. De karakters van de mannelijke hoofdfiguren zijn wel nogal eendimensionaal. De senator doet zich voor als een kwetsbare oude man, die eenzaam is sinds de dood van zijn vrouw Katharina. In feite is hij een arrogante schoft die zijn pik achterna loopt. Zijn bastaardzoon lijkt een jonge kloon. Maar Alessandro mist het verstand van zijn verwekker. Als detective is hij een ramp. Zijn minnaressen helpen hem steeds op weg en hij krijgt talloze tips van de geheime politie, toch slaagt hij er niet in de zaak op te lossen. En zelfs als de geschiedenis voor hem uitgetekend wordt, neemt hij geen initiatief. Die eer komt toe aan Clara, zijn halfzuster. Alessandro droomt van een relatie met haar, maar die is onmogelijk. Enkele druppels bloed maken veel verschil. Zij leeft teruggetrokken in een klooster. Het klooster is voor haar echter een duiventil en onder haar nonnenkleed verbergt zich een andere vrouw. Ook al ziet Clara er wel zo uit, ze is bepaald geen dom blondje.

EvdH

***

Maanbloed

Dufaux & Nicaise
Glénat 1997
ISBN 6969-190-0-6
Prijs ƒ11,50 / Bfr. 210
(48 pagina's, kleur, s.k.)

'BLAM BLAM'. Het album van **Jean Dufaux** en **Viviane Nicaise** begint met de brute moord op een onschuldig vosje ('reinardeau' in het Frans). Het diertje ziet het gevaar al aankomen, maar vlucht niet omdat het tam is. Zijn baasje Geoffroy is ontroostbaar. Helemaal als zijn vader met een lijfstraf moet boeten voor het in huis hebben van het beestje. Een bebrilde man pent met een ganzenveer op: 'voor het houden van een vossenjong ... in overtreding van de wet ... wordt hij gestraft met het verbranden van de linkerhand.'

Wat is hier allemaal aan de hand? De man met de ganzenveer houdt alles en iedereen in de gaten. Hij is notaris en heet meester Carcanpoix. Vooral vossen moeten uit de buurt van het dorpje Armser blijven. Op zijn kantoor vermeldt hij in zijn logboek dat een jonge beeldschone vrouw in het huis van de vroegere burgemeester haar intrek wil nemen. Deze roodharige dame heeft een auto met chauffeur en de vos Nean als begeleider. Ze doet nogal geheimzinnig.

De notaris komt dagelijks over de vloer bij Maanbloed, de kasteelheer. De excellentie heeft het ijzig koud. Zijn glas met water, zijn eten, alles wat hij aanraakt verijst. Een soort koning Midas. Deze vorst wenste dat alles wat hij aanraakte in goud veranderde. Dit gebeurde natuurlijk ook met zijn eten en drinken. Bij Maanbloed gaat het om een ongewenst ouderdomsverschijnsel. De oplossing is met spoed een vrouw zoeken die weer wat warmte in zijn leven brengt.

De kasteelheer heeft ook nog te maken met een twee eeuwen oude vloek. De roodharige dame weet hier meer van. Volgens de traditie van de Maanbloeds geeft de verlovingsring de macht een huwelijksdatum vast te stellen. Een jongedame van arme adel, Solange de Morce, krijgt de ring. Zij is er niet blij mee. De roodharige dame geeft haar een advies dat Maanbloed geld kan opleveren. De arme man heeft er inderdaad miljoenen goudfranken voor over om de huwelijksdatum te veranderen. Uiteindelijk stemt hij toe. In de huwelijksnacht doet hij de vloek voor zijn bruid uit de doeken ...

Het verhaal is wat bizar. Bepaalde passages vind ik ronduit onsmakelijk. Ik hou niet zo van de aanblik van soep waarin bloedneuzenbloed druppelt. De opbouw van de spanning binnen het verhaal is goed gedoseerd. Ook zitten er mooie filmische plaatjes in. **Laurence Herlich** die de 'colorierung' voor zijn rekening nam, heeft een prachtige grimmige sfeer weten neer te zetten.

SA

***

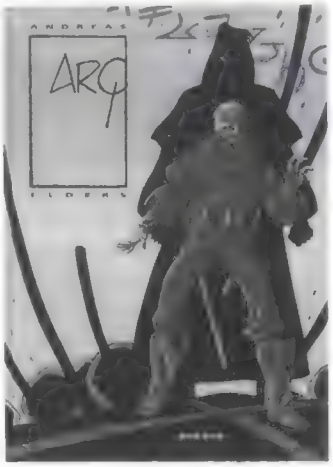

Arq 1: Elders

Andreas
Sherpa 1997
ISBN 90-75504-18-7 (luxe)
ISBN 90-75504-19-5
Prijs ƒ125 / Bfr.2300 (luxe)
ƒ29,95 / Bfr.555
(48 pagina's, kleur, luxe + h.k.)

Andreas Martens heeft zich tot één van de weinige innoverende en inspirerende stripauteurs ontwikkeld door eigenwillig zijn weg te banen. In series als *Rork* en zijn persoonlijke meesterwerk *Raffington Event* (1989) bewijst de Frans-Duitser op een originele wijze met een gekristalliseerde en strakke lijn en een ingenieuze beheersing van perspectief tot de besten te behoren. Helaas lukt hem dat met zijn meest recente werk *Arq* maar heel even. Op de eerste drie platen pronkt een Andreas die we kennen – door een aparte vertelvorm – maar vervolgens houdt dat abrupt op en begint een oppervlakkig sciencefictionverhaal. Zonder kop en

staart en door de relatief slordige (lees: haastige) tekenstijl zou men vermoeden dat Andreas het album onder tijdsdruk heeft vervaardigd. Zelfs om het scenario uit te werken of de personages te verdiepen heeft de perfectionist geen tijd genomen. Deze spontaniteit laat het album snel lezen, Manga-achtig, wat wellicht verklaart waarom de tekeningen losjes getekend zijn. Bovendien grijpt Andreas op alle clichés van het sciencefiction-verhaal terug; buitenaardse mensachtige wezens met emoties, prehistorische monsters en een troosteloos decor. Het vervolg op *Elders* maakt misschien duidelijk of *Arq* een pakkende stripserie wordt of niet.

GS

**

Doerakken 1: Pop Lemen-Arm

Brunschwig & Cagniat
Casterman 1997
ISBN 90-303-3300-6
Prijs ƒ15,95 / Bfr.319
(48 pagina's, kleur, s.k.)

Wie van messen, magie en mysterie houdt, heeft hier een leuk werkje voor z'n snufferd liggen. De hoofdfiguur is de niet-knappe niet-prins die schittert op de omslag en de naam Pop draagt. In het begin van het album nog Pop Lenige-Arm, vanwege zijn messenwerptalent, later Pop Lemen-Arm, vanwege het plotselinge verlies daarvan. Dit Middeleeuwse verhaal draait om twee magische beeldjes met onheilspellende krachten. Deze kleien creaties waren ooit bedoeld voor goede doelen, maar zijn stomweg in de verkeerde handen gevallen. Aan Pop de taak, hoewel hij dit niet helemaal doorheeft, om de dingen recht te zetten.
De rode draad in dit verhaal van **Luc Brunschwig** en **Laurent Cagniat** is de opbloeiende liefde tussen Pop en het meisje Justine, die de bedoelde hoedster van de beeldjes is. Deze twee tortelduifjes worden echter tragisch uiteengedreven, wat geen belemmering vormt voor het voortduren van de romantische ontwikkelingen. Hoe dat kan? Zie het begin van deze recensie; magie en mysterie. Eigenlijk is *Doerakken* dan ook een sprookje, compleet met snode schurken en kwade krachten, maar ook met reëel geweld en wat naakt. Al met al geen slecht verhaal, zij het niet al te diepgaand. Een woord van advies voor potentiële kopers: neem als het even kan gelijk het volgende deel - *Vrouwe Tandgat* - mee. Dit eerste deel is namelijk vooral een inleiding voor de verdere avonturen van Pop en Justine.

JB

**

Hispanola 1: Het serum

Meddour
Arboris 1997
ISBN 90-343-2767-1
Prijs ƒ10,95 / Bfr.220
(48 pagina's, kleur, s.k.)

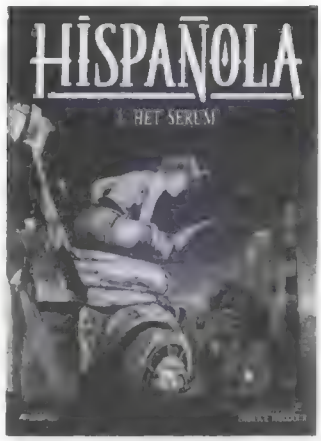

De kronieken schrijven dat op een wereld die trekken vertoont van de planeet Aarde in het jaar 1757 het grootste ooit door mensenhanden voortgebrachte schip, gedoopt de Hispanola, te water wordt gelaten. Deze gebeurtenis wordt overschaduwd door het uitbreken van een epidemie, die de bevolking van deze parallelle wereld decimeert. De laatste sera om de vreemde ziekte af te weren zijn verbruikt. De laatst levende geneesheer is door het ontbreken van ingrediënten niet in staat nieuwe aan te maken. Bovendien moet hij het uiterste van zichzelf vergen om uit handen te blijven van een stel met de vreemde ziekte besmette vagebonden, dat fanatiek jacht maakt op hem. Aan een vreemde kust komt hij in contact met de laatst levende vrouw en haar lijfwacht. Zij doet het verhaal over haar vader, de ontwerper van de Hispanola en de maiden trip van dat schip, die werd bemoeilijkt door het uitbreken van de dodelijke ziekte. Na het abrupte vertrek heeft niemand meer iets vernomen van schip en bemanning. Ondertussen worden deze drie avonturiers belaagt door het schorem dat belust is op hun vlees. Letterlijk want kannibalisme viert hoogtij. Slechts met krachtsinspanning en met achterlating van een groot aantal doden weet de vrouw te ontkomen. In een wrakke schuit tuft ze het zeegat uit op zoek naar de Hispanola. Een flamboyante realistische tekenstijl, gepaard aan een goed lopend spannend scenario, maakt het lezen en bekijken van dit eerste album van deze nieuwe stripserie tot een groot genoegen. Het verhaal zit vol met aparte karakters, die niet met elkaar overweg kunnen. De tekenaar/scenarist **Fabrice Meddour** heeft prachtige decors gemaakt, die op een filmische manier worden verbeeld. De inkleuring verdient een extra pluim; door gebruikmaking van de kleuren geel en bruin wordt een dreigende atmosfeer geschapen. Het open einde doet verlangend uitzien naar het vervolg.

***

RB

"DE STRIP-AAP"
IN- & VERKOOP STRIP-BOEKEN

KUIPERSDIJK 66
ENSCHEDE 053-4305261

Stripwinkel Sjors (Scheffersplein 1, 3311 EJ Dordrecht, 078 6142012)
Sjors + (Comic Gadgets, Gimmicks and Gags, Voorstraat 313, Dordrecht, 078 6310800)

Yendor
STRIPWINKEL
Korte Hoogstraat 16
3011 GL Rotterdam
Tel: 010 - 433 17 10
Fax: 010 - 411 38 54

Wallace & Gromit and the Lost Slipper

Newman & Davies
Hodder & Stoughton 1997
Import: Nilsson & Lamm
ISBN 0-340-69655-9
Prijs ƒ40,15 / Bfr.799
(48 pagina's, kleur, h.k.)

De meeste strips die zijn gebaseerd op tv-series of animaties zijn het vermelden niet waard. Het zijn vaak zoutloze producties, enkel bedoeld om een graantje mee te pikken van het succes van een serie of een tekenfilm. De consument treft zulke albums vooral in de schappen van de kiosk en supermarkt aan. Een enkele keer blijken de makers ervan wèl nagedacht te hebben over hoe zo'n strip zich kan onderscheiden van de originele creatie. Dat geldt bij voorbeeld voor **Tristan Davies** en **Nick Newman**. Zij zijn verantwoordelijk voor de verstripping van de klei-animatiefiguren Wallace en Gromit. Het Engelstalige album *Wallace & Gromit and the Lost Slipper* is het eerste geslaagde resultaat. Het ligt in de bedoeling dat er meer albums volgen.

De zeer Britse uitvinder Wallace en zijn intellectuele hond Gromit kunnen inmiddels rekenen op een grote schare fans. Tot nu toe zijn drie animatiefilms verschenen: *A Grand Day Out* (1990), *The Wrong Trousers* (1992) en *A Close Shave* (1996). De geestelijk vader is **Nick Park**, die verbonden is aan de bekende Engelse studio Aardman Animations. Aan hun beider instemming om stripalbums van het populaire duo uit te geven, kleven natuurlijk ook commerciële belangen. Met de strips kunnen de liefhebbers, die om meer *Wallace & Gromit* roepen, zoet gehouden worden tot er weer een nieuwe klei-animatie verschijnt. Het verschil met veel andere soortgelijke strips is dat de makers van *The Lost Slipper* hun werk serieus hebben genomen en er een origineel album van hebben gemaakt. Onder het toeziend oog van Park en de Aardman-studio kon dat ook haast niet anders. Naast het titelverhaal is in het album *The Lost Slipper* ook het iets kortere verhaal *The Curse of the Ramsbottoms* opgenomen. In *The Lost Slipper* gaan Wallace en Gromit terug in de tijd om te achterhalen hoe één van de pantoffels van Wallace is zoekgeraakt. Maar door een storing in het ruimte-tijdcontinuüm loopt die tijdreis anders dan gedacht. Dit is een bekend gegeven dat door Davies (scenario) en Newman (tekeningen) op een grappige wijze wordt herkauwd.

Het andere verhaal – *The Curse of the Ramsbottoms* – is echter oorspronkelijker en leuker. In dit verhaal blijven de auteurs dichter bij de huiselijk-absurde sfeer van de animatiefilms. Het verhaal draait om de ontvoering van de kaasmaker uit het dorpje Wensleydale, waardoor er een groot tekort aan de gelijknamige kaassoort dreigt te ontstaan. Dit baart 'kaasjunkies' Wallace en Gromit grote zorgen en ze stellen een onderzoek in. Ze vinden opnieuw Wendolene Ramsbottom, de onbereikbare liefde van Wallace uit *A Close Shave*, op hun pad. Ook de kwaadaardige cyberhond Preston duikt weer op. De ontmoetingen hebben diverse hilarische situaties tot gevolg die Wallace weer prachtige kreten doen ontlokken als 'creepy chrysanthemums', 'foaming fetta' en 'bubbling brie'. *The Curse of the Ramsbottoms* is rijp voor verfilming in klei.

RS

***

VIDEO

Wallace & Gromit: Aan een wollen draadje/ A Close Shave

BMG 1997
Bestelnummer 74321 41429 3
Prijs ƒ29,95 / Bfr.599
(±60 minuten, Alle leeftijden)

De Brit **Nick Park** begon in 1980 met zijn studie animatie aan de National Film and Television School in Beaconsfield. Hier knutselde hij voor het eerst aan een klei-animatiefilm rond de kaasetende, zeer Britse uitvinder Wallace en zijn breiende en 'Dogstojevsky' lezende hond Gromit. Sinds 1985 maakt Park deel uit van de studio Aardman Animations die bekend staat om haar klei-animatieproducties,

zoals commercials, videoclips, leaders en korte films.

Parks officiële *Wallace & Gromit*-debuut – *A Grand Day Out* – kreeg in 1990 direct al een Oscar-nominatie. Echte 'Academy Awards' kon Park in ontvangst nemen voor zijn twee latere *Wallace & Gromit*-films *The Wrong Trousers* (1992) en *A Close Shave* (1996). Daarvoor had hij in 1991 zijn eerste Oscar gekregen voor *Creature Comforts*, een korte film waarin kleidieren op een gortdroge manier de voordelen van elektrische apparaten aanprijzen.

Een groot deel van het succes van de Aardman-studio kan worden toegeschreven aan de populariteit van de *Wallace & Gromit*-films. De televisie-uitzending van de laatste aflevering – *A Close Shave* – op de BBC trok in Engeland op Kerstavond 1996 ruim tien miljoen kijkers. Het is een door Park perfect nageknede misdaadfilm met veel vaart, humor, verrassende camerastandpunten en aandoenlijke, in detail uitgewerkte, echt acterende kleipersonages. Wallace & Gromit blijken in dit verhaal een geavanceerd glazenwasserbedrijf opgezet te hebben onder de naam Wash 'n' Go. Tijdens het ramen lappen van de wolwinkel van Wendolene

EN VERDER...

– ***Luka 3: En ik haat ...*** *(Mezzomo/Lapière, Dupuis). IJzersterke politiethriller met socioloog Luka in de hoofdrol. Medewerkers van een ziekenhuis in Marseille worden om beurten vermoord. Hebben deze moorden te maken met de illegale dopingtransacties van het hospitaal? Luka mengt zich in het onderzoek als hij de moordenaar van zijn vader in het ziekenhuis ontwaart. Lapière zet verschillende lijntjes uit, die door Mezzomo prachtig worden weergegeven in een zakelijke tekenstijl. Vergeet XIII en Largo Winch, stap over op Luka! **** (JM)*

– ***Melisande 5: Minnedrankjes*** *(Clarke/Gilson, Dupuis). De grappen rond het heksje zijn na vijf albums zo gestileerd dat de strip veel van zijn oorspronkelijke spontane karakter heeft verloren. Melisande dreigt te verzuipen in de commercie en Clarke en Gilson zijn waarschijnlijk te druk met produceren om te gaan reddingszwemmen. ** (HW)*

– ***De tijd vliegt slecht*** *(Gummbah, Harmonie/Icarus). Gummbah maakt momenteel een bliksemcarrière door, met als gevolg dat er ieder jaar een boekje moet verschijnen. Wellicht is dat de reden dat deze vierde bundel nogal wisselvallig is. Met zijn vele grappen over poep, piemels en anale seks valt de cartoonist nogal eens in herhaling, maar desalniettemin blijft er genoeg te schaterlachen over. *** (JM)*

De sterren staan voor de volgende waarde-oordelen:

****** grote klasse!**
***** goed**
**** redelijk**
*** slecht**
o abominabel

Ramsbotton komen ze erachter dat de eigenaresse en haar hond Preston meer weten van de oorzaak van de plots opgetrede wolschaarste. Althans, Gromit merkt dat er wat mis is; Wallace' observatievermogen wordt danig aangetast doordat hij tot over zijn oren verliefd is op Wendolene. Een onmogelijke liefde blijkt later, omdat de wolverkoopster niet van kaas blijkt te houden.
BMG zette de drie *Wallace & Gromit*-afleveringen vorig jaar apart op video. Elk deel bestaat uit een Nederlandse en Engelse versie. De consument betaalt bijna dertig gulden voor een band van een uur waarop dezelfde film twee keer is opgenomen. Het was beter geweest als er één band met alledrie de films (desnoods met Nederlandse ondertiteling) was uitgekomen. Maar helaas, van zo'n uitgave kan BMG kennelijk minder profijt trekken.
Een ander kritiekpunt betreft de slordige afwerking die zo kenmerkend is voor video-uitgaves.
Ook *A Close Shave* ontkomt er niet aan. Dit blijkt bij voorbeeld uit de vertaling van de titel. *Aan een wollen draadje* heet het in het Nederlands op de video-inlay (niet onaardig gevonden. Het had alleen *Aan een 'wollen' draadje* moeten zijn), maar op de band zelf wordt de Nederlandse versie aangekondigd met *Op een haar na*. Verder staat bij deze uitvoering nergens vermeld wie de stemmen vertolken: de film eindigt met de aftiteling van de Engelse versie.

RS

***

Spawn

Arcade 1998
Bestelnummer 24.40335
Prijs *f* 39,95 / Bfr.799
(±93 minuten, 16 jaar)

Wie een liefhebber is van zinloos geweld (door weldenkende mensen 'straatgeweld' genoemd), wordt door de animatiefilm *Spawn* op zijn wenken bediend. In een stad die louter lijkt te bestaan uit stinkende achterafsteegjes vol zwervers en drugsdealers schiet iedereen elkaar aan gort. Medelijden bestaat niet, zeker niet als je een *bad guy* in het vizier hebt. Want laten we wel wezen: de enige goede crimineel is een dode crimineel. Oog om oog, tand om tand. Tot zover enig inzicht in de primitieve moraal van de tekenfilm *Spawn*, naar de populaire comic-reeks van **Todd McFarlane**. McFarlane was zelf bij het animatieproject betrokken, dus is hij mede schuldig aan dit gewelddadige misbaksel. Voor hen die de *Spawn*-comics niet kennen even het verhaal: Undercover-agent Al Simmons overlijdt tijdens een missie, maar sluit een pact met de duivel om terug te keren op aarde voor een weerzien met zijn vrouw Wanda. Consequentie is wel dat Al wordt ingelijfd door het Leger van de Hel. Als *Hell's Spawn* (duivelsgebroed) moet hij de duivel van dienst zijn met terreuracties. Al verzet zich en bestrijdt het aardse kwaad met gelijke wapens.
Van de tekenfilm *Spawn* word je als kijker niet vrolijk. Geweld wordt emotieloos gehanteerd en lijkt de hele maatschappij in een wurggreep te hebben. Dat het goede uiteindelijk wint van het slechte is een schrale troost, want de middelen waarvan beide partijen zich bedienen zijn gelijk. Afleiding wordt nauwelijks geboden door de animatie, die stijf en gekunsteld overkomt. Zelfs het verhaal kan de film niet redden, want dat dient louter om de gewelddadige actie aan elkaar te breien. De slotwoorden van de voice-over zijn nog het meest ontmoedigend: 'De echte strijd kan eindelijk beginnen.' In de komende vervolgfilms wordt het allemaal klaarblijkelijk dus nòg erger.

JM

*

Prince Valiant

Buena Vista 1997
Bestelnummer 5088875
Prijs *f* 39,95 / Bfr.799
(±87 minuten, 12 jaar)

Dat was wel even schrikken, die foto op de omslag van de videoband, want die zag er niet bepaald veelbelovend uit. Onder de titel *Prince Valiant* in de oude vertrouwde lettering van **Hal Foster** staat een soort, tja, waar lijkt dit op? Nadere beschouwing leert ons dat hier een ridder is bedoeld, maar op het eerste gezicht lijkt het meer een robot of een futuristische ruimtereiziger. Dus als dit Prince Valiant moet voorstellen.
Gelukkig valt het allemaal vreselijk mee. De film vertelt zijn verhaal vlot, de decors en kostuums zien er verzorgd uit, de acteurs variëren van zeer redelijk tot goed (**Edward Fox** als Koning Arthur en een leuke demonische rol van **Joanna** – *Absolutely Fabulous* – **Lumley** als Morgan le Fay), er zit humor in, kortom, het is best een aardige film om naar te kijken.
Er is maar één probleempje: wat heeft deze film in vredesnaam met *Prince Valiant* te maken? Er komt een jongeman in voor die zich zo noemt, verder loopt er een aantrekkelijke jongedame in rond die zegt Ilene te heten en het geheel speelt zich af in een vaag soort Middeleeuwen rond de legendarische Koning Arthur, maar daarmee hebben we alle overeenkomsten met de *Valiant*-strip wel gehad. Het filmverhaal is geen *Valiant*-verhaal, de film-Valiant heeft een veel vlotter karakter dan de strip-Valiant, de film-Ilene vecht een stevig potje mee, wat de vrouwen in de strip niet in hun hoofd zouden halen, en vooral: de sfeer van de film heeft absoluut niets te maken met de sfeer van de strip.
Terwijl de *Valiant*-strip een plechtstatige ernst uitstraalt en een traag ritme heeft, waardoor je van een verstilde atmosfeer kunt spreken, barst de *Valiant*-film uit zijn voegen van de actie en het tempo. Kortom, hier staat een moderne, vlot gemaakte actiefilm tegenover een zestig jaar oud stripverhaal uit een periode toen iedereen nog tijd genoeg had om op zijn gemak te genieten van verstilde tekeningen, die in uiterst bedaard tempo een verhaal vertellen. En voor humor was in die strip al helemaal geen plaats, althans niet voor de snelle understatement-humor en lichte zelfspot uit deze film.
Wat dat betreft blijft de oude verfilming uit 1954, met **Robert Wagner** in de titelrol, veel dichter bij het origineel. Valiant lijkt hier op Valiant, het verhaal is bekend uit de strip, de decors en kostuums zijn direct afkomstig uit Fosters tekeningen, kortom, de strip komt hier rechtstreeks tot leven. Het enige probleem bij deze oude versie is: je verveelt je dood. Er zit totaal geen tempo in, spanning is volledig afwezig, je zit naar een bordkartonnen film te kijken. Het *lijkt* dus wel, maar verder is er weinig plezier aan te beleven.
De nieuwe versie is als film veel leuker: aardig plotje, vlotte acteurs en actrices, flink wat actie, een hoog tempo en best wel humor. Maar: de film had evengoed Prins Koenraad, Prins Floris of Prins Willem-Alexander kunnen heten, want van enige gelijkenis met het beroemde stripverhaal van Hal Foster is absoluut geen sprake.

RvE

**

WERELDKAMPIOENSCHAPPEN VOETBAL 1998. DE OPENINGSWEDSTRIJD NEDERLAND-BELGIË STAAT OP HET PUNT TE BEGINNEN...
HÉ, PATRICK, ZOALS IK IN DE NIEUWE REVU AL ZEI IS MIJN KARAKTER STERK GENOEG OM ALTIJD DE WIND IN DE ZEILEN TE HOUDEN. IK ZAL NOOIT IETS HALVERWEGE AFKAPPEN...
TRiiii
9
10
3
11
1

Nederland wereldkampioen!

Na een 0-4 nederlaag tegen België kwam het Nederlands voetbalelftal toch nog op dreef en won in de finale met 2-1 van Duitsland. Althans, zo staat het in het juni-nummer van *Rails*. Als voorbeschouwing op het wereldkampioenschap voetbal plaatste het NS-reizigersmagazine een hilarische WK-strip, getekend door **Dick Matena** en geschreven door sportjournalist **Hugo Borst** en schrijver **Ronald Giphart**. Behalve voor bondscoach **Guus Hiddink** en de spelers van het Nederlands elftal zijn er in dit verhaal (getiteld *De revanche van Oranje*) ook hoofdrollen weggelegd voor **Johan Cruijff** en The Spice Girls. Dick Matena heeft acht pagina's vol herkenbare karikaturen getekend in een oerlelijke pagina-indeling die nostalgische herinneringen oproept aan strips als *Ronnie Hansen* en *Roel Dijkstra*. De gehanteerde steunkleur is uiteraard oranje.

JM

Reg Smythe dood

Op 13 juni is de Engelse striptekenaar **Reg Smythe** op 81-jarige leeftijd aan kanker overleden.

Smythe publiceerde sinds 1957 zijn *Andy Capp*-strip bij The Mirror Group Newspapers. De avonturen van Andy en zijn vrouw Flo (genoemd naar de moeder van Smythe) werden afgedrukt in zo'n 1700 kranten in 48 landen en resulteerden zelfs in een musical en een televisieserie. In Nederland werd de strip lange tijd gepubliceerd door *de Volkskrant* onder de naam *Linke Loetje* en verschenen er lang geleden

enkele boekjes, maar een populariteit als in Engeland kende de serie hier niet. Smythe is trouwens altijd zeer verbaasd geweest over die populariteit in andere landen. 'Ik dacht altijd dat alleen de bevolking van Noord-Engeland Andy zou herkennen', zei hij in een interview dat werd gepubliceerd naar aanleiding van het veertigjarig jubileum van de strip in 1997.

De stripfiguren Andy en Flo zijn in de loop van die meer dan veertig jaar bijna niet veranderd. Alleen toen Reg Smythe stopte met roken in 1983 verdween ook de tot op dat moment onafscheidelijke peuk van de onderlip van Andy Capp. 'Toen Andy stopte met roken, moest ik er zelf ook mee ophouden', zei Smythe ooit.

Bij de dood van Reg Smythe had The Mirror Group nog een voorraad Andy Capps op de plank liggen waar zij een jaar mee vooruit kunnen.

Maar daarna ...

AvO

Turfschip dicht

De Stripdagen zullen in de nabije toekomst een compleet ander karakter krijgen. Oorzaak is de sluiting van de vaste locatie, Het Turfschip. Medio mei liet de directie van dat Turfschip middels een persbericht weten dat het economisch niet verantwoord is op dezelfde manier verder te gaan met de exploitatie. Zij wijst met een beschuldigende vinger naar het mede door overheidsgeld gesubsidieerde Chassétheater dat alle evenementen naar zich toe trekt. De deuren worden per 1 juli gesloten. Op de plek waar nu Het Turfschip staat zal na de sloop onder andere een groot hotel worden gebouwd.

Voor grote evenementen als De Stripdagen, de woonbeurs en de Love & Marriagebeurs is vooralsnog geen alternatieve locatie in Breda. De verschillende organisatoren zijn in onderhandeling met de gemeente Breda om één en ander te regelen. Kennelijk al met een klein succesje, want desgevraagd liet Stripschapvoorzitter **Jaap van Oostveen** weten dat De Stripdagen 1998 met 99% zekerheid alsnog in Het Turfschip zullen plaatsvinden: 'De exploitatie stopt per 1 juli, maar de lopende grote evenementen kunnen hoogstwaarschijnlijk doorgang vinden. We moeten alleen nog zien hoe de catering en dergelijke geregeld moeten worden.' Over de plannen voor 1999 wilde Van Oostveen nog geen uitspraak doen. Daarvoor was het volgens hem nog te vroeg.

HW

In de metro

Hoewel poëzie en strip ver uit elkaar lijken te liggen, doet **Wim Brands** een poging deze twee uitdrukkingsvormen te combineren in zijn dichtbundel *In de metro* (L.J. Veen, ISBN 90-254-2145-8, *f*25 / Bfr.500). De dichter vroeg tekenaar **Toine Moerbeek** om het titelgedicht uit de bundel in stripvorm te gieten. Het resultaat is een Freudiaans verhaal vol fallussen, getekend in een stijl die aan **Mattotti** doet denken. Moerbeek weet de verleidingen uit de tekst gemakkelijk te visualiseren. Dit in het oog springende verhaal werd ook gepubliceerd in het nummer van *Le cheval sans tête* dat dienst doet als catalogus bij de Haarlemse expositie *Wij zijn de Moren*. Toch gek dat de Nederlanders Brands en Moerbeek te vinden zijn in deze bloemlezing over Afrikaanse stripmakers. In *In de metro* is hun strip-poetry beter op zijn plaats.

JM

Gerstenat

Onder de titel *De meesterbrouwers* zend de NPS sinds 22 juni iedere maandag op Nederland 3 de tv-equivalent uit van de stripreeks *Meesters van de gerst* (Maitre de l'orge) van scenarist **Jean van Hamme**. De serie bestaat in totaal uit 6 afleveringen van een uur.

AvO

Romme als stripheld

Dat schaatser **Gianni Romme** zijn wereldrecords reed met behulp van aërodynamische strips is alom bekend. Als het aan zijn persoonlijke sponsor OZ Verzekeringen ligt, moet hij als stripfiguur nòg sneller kunnen. Ter gelegenheid van het grote succes van Romme tijdens de Olympische Winterspelen 1998 bracht de verzekeringsmaatschappij een folder uit met een kort stripverhaal over de schaatskampioen uit Made. **Luc Verschuuren** tekende de strip, getiteld *Het geheim van Romme*.

JM

Eefje favoriet bij Zonelezers

Eefje Wentelteefje is door de lezers van *Zone 5300* gekozen tot meest favoriete strip uit hun lijfblad. De stripheldin van **Jeroen de Leijer** bleef *Maaike's dagboekje* en *Fokke & Sukke* voor. Op grond van een kleine driehonderd ingestuurde enquêteformulieren kwam de *Zone*-redactie tot het volgende lezersprofiel: een man of vrouw

van 28 jaar, die tijdschriften het liefst op de bank of in bed leest en vindt dat *Zone 5300* vaker dan zes keer per jaar moet verschijnen. Maar wie vindt dat nu niet?

JM

Miss Koksijde

Het stripfestival Koksijde wil de bezoekers waar voor hun geld bieden. Om het feest extra luister bij te zetten, wordt al sinds twee jaar een heuse missverkiezing gehouden. De bezielende leiding is in handen van **Ignace Crombé**, de welbekende organisator van de miss Belgian Beauty-verkiezing. In 1997 werd **Vanja Vanhecke** door het publiek uitgekozen als Koksijdes mooiste. Als kroon op haar werk mocht ze figureren in *De gevernieste vernepelingskes*, het stripalbum van **Urbanus** en **Jan Bosschaert**. Omdat missen niet alleen mooi mogen zijn maar ook flink wat intellectuele bagage moeten hebben, werden zij in 1997 ook getest op hun parate stripkennis. **Vanessa van Cauwenbergh** kwam als mooiste èn slimste uit de bus. Naar eigen zeggen was haar mooiste prijs een optreden in de kinderserie *Sarah en Robin* van **Steven Dupré**. Maar ook voor het minder onschuldige modellenwerk schrikt ze niet terug. Binnenkort zal ze te bezichtigen zijn in een nieuwe reeks pin-ups van **Jan Bosschaert**.

TB

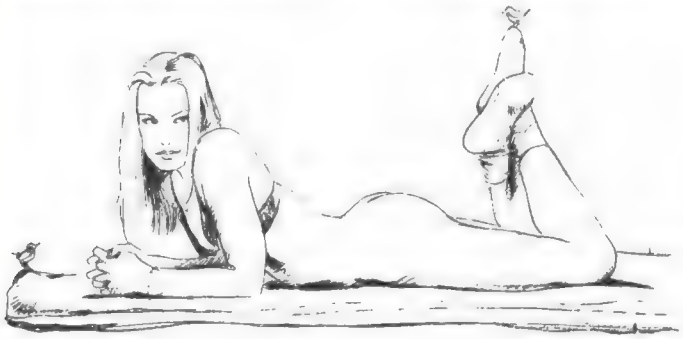

Vanessa van Cauwenbergh, Miss Stripfestival '97-'98 in studiefase voor een nieuwe reeks pin-ups van Jan Bosschaert.

STRIPS IN EIGEN BEHEER

Incognito 12 en 13

Het duurt altijd even voor er een nieuwe *Incognito* verschijnt, maar dan heb je ook wat. Onlangs verschenen er plots twee nummers achter elkaar. **Reid**, **Geleijnse** en **Van Tol** (van *Fokke & Sukke*), **Koen Hottentot**, **Johannes Bruintjes**, **Floris Oudshoorn** en anderen leverden een bescheiden humoristische bijdrage aan de inhoud van nummer 12. Vier verhalen vormen de hoofdmoot. De eerste is van het Belgische opkomende talent **Lode Devroe**, die in elf donkere pagina's met snelle vloeiende lijnen het eerste deel van een verhaal over een Oost-Europese kerncentrale vertelt. Niet makkelijk toegankelijk, wel mooi. **Mark Hendriks** stuurde vier pagina's op van een *Tomoyo*-verhaal. Niet nieuw of verrassend, wel mooi. **Willem** (Verburg) maakte in houtsnedetechniek een poëtische strip over auto-overlast. Niet verhalend, wel mooi. En tot slot maakte de Belgische stripmaker **Nix** een verhaal over zijn vader dat duidelijk weinig met de werkelijkheid van doen heeft. Niet mooi, wel grappig.

Nummer 13 bevat onder andere deel twee van **Lode Devroes** verhaal, een gecensureerd verhaal van **Mark Hendriks** (met weggetypexte piemels) en een misdaadstrip van **Fred Marschall** en **Pieter van Oudheusden**.

De aanraders van het dertiende nummer: 1. **Jean-Marc van Tol** maakte vier dolkomische stroken waarin hij bekende sprookjesscènes een verrassende wending geeft. 2. Fritz Pitz beleeft een avontuur van zes pagina's waarin een klein neefje op bezoek komt om het seksleven van de notoire zuiplap te onderzoeken. 3. De Canadees **Eric Braün** debuteert in Nederland met een fijngevoelige grap van drie pagina's. Zijn regie en vormgeving zijn sober, maar zijn tekenstijl is kernachtig en veelzeggend. Genoeg te genieten dus.

Info: Bergblauwstraat 296, 1503 ML Zaandam.

Maaike's dagboekje van 1/2 okt - 1/2 nov 1996

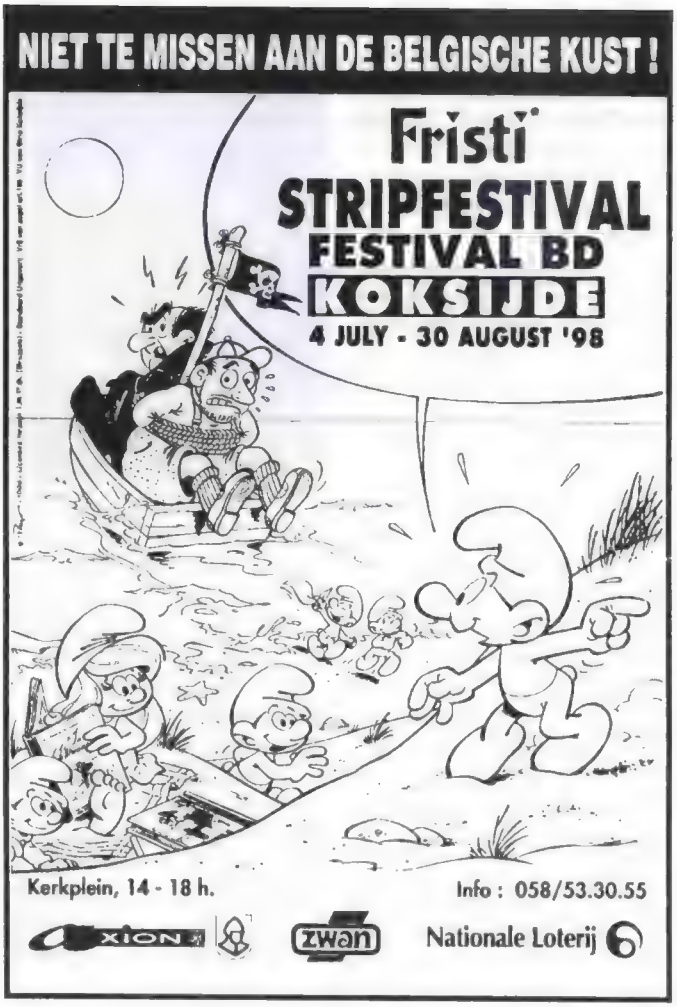

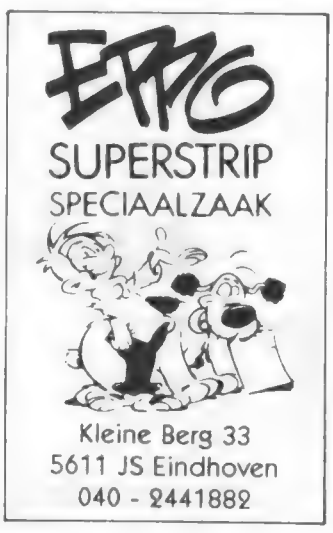

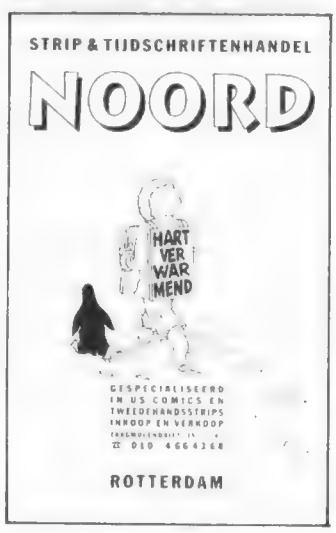

Maaike Hartjes heeft het roer omgegooid! Haar dagboekje is groter, dikker en serieuzer geworden. Er staan nog wel kleine grapjes in, maar een fiks deel van het boekje wordt gevuld met verslagen van echte belevenissen. Helaas zijn niet alle pagina's even spannend (Maaike op een feestje, Maaike doet boodschappen en Maaike zit in de trein), maar zo zijn ze gelukkig ook niet bedoeld ('Dit is het meest saaie weekend sinds tijden! En net nu ben ik er strips over aan het tekenen! Wat moeten de lezers wel niet van me denken!'). Hartjes gebruikte voor het boekje priegelige tekeningetjes, leuke stijlwisselingen en grappige krantenknipsels. De charme zit hem dus in de vorm en die is in dit geval leuk genoeg om de aandacht van begin tot eind vast te houden.
Info: Woestduinstraat 155, 1059 SV Amsterdam.

Thank God it's ugly! 5
De titel van het tijdschrift is juist gekozen. Hij dekt de lading die bestaat uit tekeningen van lelijke monsters, akelige gemuteerden, lijken, marsmannetjes en verminkingen. Lelijk, bizar en ontoegankelijk zijn de enige bijvoeglijke naamwoorden die hier van

toepassing zijn. En dank God daarvoor, want oogstrelende mainstreamrommel is er al genoeg. Liever gepervertteerde verzinsels dan de zoveelste commerciële drol. Liever anders dan hetzelfde.
Matti Hagelberg maakte een verhaal waarin marsmannetje als een goddelijke toorn een stad verwoesten en **Mike Diana** laat in *The legend of the Florida Man-Fish* zien dat hij een beroerde tekenaar is, maar desalniettemin boeiende verhalen weet te vertellen. Het langste verhaal is afkomstig van **Marcel Ruyters**. Hij gebruikt in zijn twee *Troglodytes* geen woorden, maar spreekt met sombere tekeningen vol mismaakte mensen. Onder de andere medewerkenden van het tijdschrift bevinden zich respectabele undergrounders als **Matthias Lehmann** en **Jakob Clemencic**. Ook zij weigerden mooie strips te maken. Dank God!
Thank God it's ugly telt 64 pagina's en ligt in de betere stripwinkel voor ƒ15,95 (±Bfr.319).
Info: P. Jacobsstraat 6, 6133 AM Sittard.

HW

STAPELTJE SECUNDAIR

Feconews 23/24 en 25
Feco staat voor Federation of European Cartoonists Organisations. Het nieuwsblad dat bij deze vereniging hoort brengt de vaknieuwtjes waar alle cartoonisten op zitten te wachten en een bijzonder nuttig overzicht van festivals en tentoonstellingen over de hele wereld.
Het belangrijkste nieuwtje is het vertrek van generaal president **Peter Nieuwendijk**. Zijn opvolger is de Belg

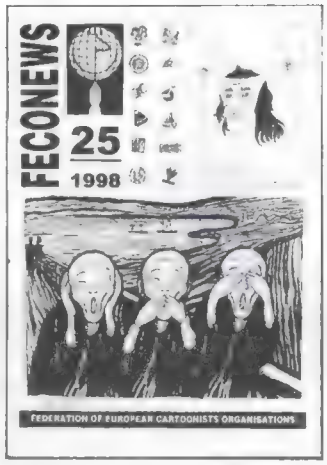

Ronald Libin. Van de talloze festiviteiten die beschreven worden is de FECO-trip naar Egypte de belangrijkste. Met name de ter plekke gemaakte cartoons zijn bijzonder aardig. Minder grappig is het laatste interview met de vorig jaar overleden **Robert La Palme**. Deze Canadese cartoonist was oprichter en 25 jaar lang hoofd van Montreal's International Salon of Cartoons. (HW)
Info: Leidsestraat 177, 2182 DL Hillegom.

La lettre de Dargaud 41
Anne Goscinny leest aardig wat weg.

AANSTORMEND GEWELD

Stripburger

WIE? Het tijdschrift *Stripburger* wordt in Ljubljana, Slovenië geproduceerd door een vijftal twintigers en vroege dertigers, die hun wortels hebben in allerlei subculturen zoals hardcoremuziek of graffiti. **Katerina Mirovic** leidt als enige vrouw een crew van vier mannen: **Boris Bacic**, **Igor Prassel**, **Matjaz Bertoncelj** en **Jakob Klemencic**, waarvan alleen de laatste twee zelf geregeld strips maken.
WANNEER? Het idee stamt van 1989, maar pas vanaf 1992 bestaat het tijdschrift. Het heeft onder het huidige redactieteam een zekere regelmaat ontwikkeld, zodat er ongeveer drie *Stripburgers* per jaar worden gepubliceerd.
WELKE TAAL? *Stripburger* is een meertalig tijdschrift. Al van het begin bevatte het tijdschrift naast strips in het Sloveens of het Servokroatisch ook Engelstalige bijdragen van auteurs uit verschillende landen. In sommige nummers (7 en vanaf 14) worden Engelse vertalingen van de anderstalige strips voorzien in de insert *Connector*, wat een elegante oplossing is voor het taalprobleem.
HOE ZIET STRIPBURGER ER NORMAAL UIT? Sinds het dubbelnummer 4/5 heeft *Stripburger* zo ongeveer zijn vaste formaat gevonden. Het is een A4-bloemlezing van zwart/witte strips, met een kleurencover. Door de goedkope uitgave kan je nog zien dat de *roots* van het blad in het postpunk-, doe-het-zelfmilieu liggen. Gemeenschappelijk met een fanzine zijn naast de goedkope uitgave ook de redactionele stukjes, waarin vooral strips en manifestaties worden besproken en af en toe een vleugje striptheorie aan bod komt. Eigen auteurs en Amerikaanse underground zijn de geliefkoosde besprekingsobjecten. Naast dit kleine informatieve gedeelte, eerst Infoblok, later Infoburger genoemd, bestaat een gemiddeld nummer van *Stripburger* uit een tachtigtal pagina's strips. De bedoeling van de redactie is om Balkan-artiesten te stimuleren en een forum te bieden en om de lezers in Slovenië en omgeving kennis te laten maken met kwalitatief sterk buitenlands werk. Vaste Balkan-artiesten zijn redactieleden **Jakob Klemencic** en **Matjaz Bertoncelj**, **Jure Meden**, **Iztok Sitar** en **Ivana Filipovic**. Iets bekender zijn **Alexander Zograf** (zie ook Fantagraphics Books), **Wostok** en **Darko Macan** (zie ook Dark Horse Comics). Vooral de beheerst en

KAKO JE SITUACIJA POSTAJALA SVE
BEDNIJA, TAKO SAM I JA SVE VIŠE
ŽELELA DA KREIRAM NEŠTO RADOSNO, NEŠTO
POZITIVNO...
LJUDMILA STRATIMIROVIĆ

DOK RADIM NA SVOJIM SLIKAMA, IMAM
SASVIM ODREĐENE IDEJE U GLAVI.. RADUJE ME KAD
LJUDI TO MOGU DA PREPOZNAJU, KAO I MAJU OSEĆAJ
DA SU MOJE REČI TE POZIVE NA NEKI GLOBALNIJA
FILMA, ILI PUTOVANJA...

ALEXANDER ZOGRAF

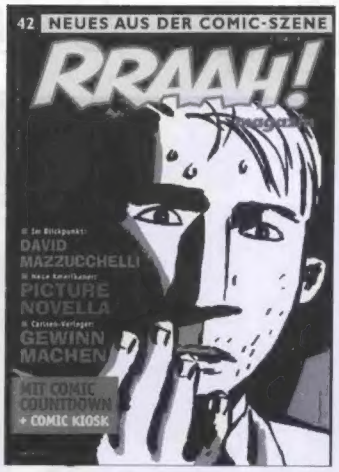

Iedere twee maanden beschrijft zij in *La Lettre* haar leesavonturen. Wie wil weten wat zij in april en mei heeft gelezen moet er nummer 41 maar op na slaan. Verder maakt **Greg** zich witheet over de teloorgang van de schone Franse cultuur als gevolg van een verregaande Amerikanisering van de kunsten. Substantiëler is het interview met **Gilles Chaillet** naar aanleiding van een nieuw deel in de reeks *Lefranc*. Verder worden de **Stalners** aan de tand gevoeld over hun nieuwe deel van *Malheig* en wordt het talent **Yigounov** ondervraagd over *Alpha*. Tot slot wordt de collectie Vrolijke Vlucht van collega Dupuis nog even voor het voetlicht gebracht. (TB)
Info: 6 rue Gager Gabillot, 75015 Parijs, Frankrijk.

Reddition 30
Een dubbele special: Het grootste gedeelte gaat over het zilveren tijdperk van de comics. Er wordt lustig op los geanalyseerd hetgeen de doorsnee liefhebber van comics niet zo interessant zal vinden. Leuker zijn de beschouwingen over leven en werk van **Gil Kane**, **Neal Adams**, **Steve Ditko** en **Jack Kirby**.
Het andere specialdeel gaat over **André Juillard**. Met name de bibliografie is voor de rechtgeaarde fan een must. Voor beide specials geldt echter dat er verrekte weinig aandacht is voor illustratiemateriaal; weinig schetsen en weinig nieuw materiaal. En dat is vreemd, want het tijdschrift spendeert veel geld aan een luxe druk en papier. (HW)
Info: Dingstätte 35, 25421 Pinneberg, Duitsland.

Rraah! 42
De pagina's met de opsomming van nieuwe albums (de Comic Countdown) vormen de grootste rubriek in dit prachtige kleurentijdschrift.
Het belangrijkste artikel in nummer 42 gaat over het werk van **David Mazzucchelli**. Vooral voor mensen uit het uitgevers- en distributievak is het drie pagina's tellende interview met Carlsenuitgever **Klaus Humann** interessant. In het gesprek wordt onder andere gepraat over de afnemende albumproductie, de piek in de kioskverkoop en de toename van het aantal kinderstrips. (HW)
Info: Eppendorfer Weg 67, 20259 Hamburg, Duitsland.

Sarjainfo 98
Veel zware onderwerpen in dit nummer. De coverstory is een interview met **Joe Coleman**, wiens tekeningen vol mismaakte mensen tijdens de Stripdagen Haarlem 1996 te zien waren bij de expositie *Wild vlees*. Verder een analyse van de strip *From Hell* (van **Moore** en **Campbell**) en een interview met sm-tekenaar **Roy Tekri**. Een artikel over **Walt Kelly**'s *Pogo* moet enig tegenwicht bieden. Andere onderwerpen: een portret van **Hiroaki Samura** en een vraaggesprek met **Hannu Lukkarinen**. (JM)
Info: Itälahdenkatu 4b, 00210 Helsinki, Finland.

door **Gert Meesters**

beleefd getekende, maar vreemde verhalen van Klemencic en de virtuoos vertelde, menselijke strips van Macan springen eruit. De schare van internationale artiesten die al heeft meegewerkt, is zonder meer indrukwekkend te noemen. Dat heeft niet enkel te maken met vaste vriendschapsbanden, maar met een actieve wervingspolitiek van de redactie: aan buitenlandse artiesten die in de smaak vallen, wordt gevraagd om verhalen te leveren. Grote namen in de underground als **Pete Bagge**, **Julie Doucet**, **James Kochalka** en **Jim Woodring** hebben al minstens eenmaal een verhaal geleverd. **Mary Fleener** is zelfs vaste medewerker. Maar ook auteurs met een overwegend populaire productie zoals de Deen **Ole Comoll Christensen** gebruiken *Stripburger* als een plaats om iets ander werk te plaatsen. Nederland en Vlaanderen zijn al van heel vroeg sterk vertegenwoordigd: **Marcel Ruijters**, **Bart Schoofs**, **Chris Crielaard**, **Inktvis Prutduktie**, **Matthias Giesen**, **Berend Vonk**, **Lian Ong**. De eerste drie zijn vaste medewerkers. Ten slotte krijgen ook veel minder bekende internationale auteurs een forum: bij voorbeeld de Amerikanen **De Jure** en **Amos**. In het begin stonden de internationale bijdragen in een eigen katern, met de naam Noborder Zine, maar tegenwoordig maken ze zonder meer deel uit van het blad. Sommige strips halen eigenlijk niet het nodige niveau om in een internationale bloemlezing, want dat is *Stripburger* toch, te worden opgenomen. Die strips focussen op gemakkelijke puberale thema's of zijn slecht uitgewerkt. Maar in het algemeen slaagt de redactie erin een verbazend hoog niveau te handhaven, dat je zeker niet zou verwachten op basis van de technische productiekwaliteit en op de nauwelijks bestaande algemene stripcultuur in Slovenië. Nummer 17 is het recentste reguliere nummer.

HOE ZIET STRIPBURGER ER SOMS OOK UIT? Voor nummer 4/5 lag het formaat nog helemaal niet vast. Nummer 1 was bij voorbeeld een stuk groter en nummer 2/3 was oorspronkelijk bedoeld als een kalender. Na 4/5 zijn overigens geen dubbelnummers meer verschenen, maar wel themanummers, waaraan tentoonstellingen werden gekoppeld. De politiek correcte thema's werden meestal gesuggereerd door de sponsor (zie onder) en door de auteurs soms gezellig met voeten getreden. Tot nu toe een nummer over ecologie (9), een gezeefdrukte postkaartenset over mensenrechten in plaats van een gewoon magazine (13), en een nummer over handicaps (18).

WAT NOG? *Stripburger* geeft normaal zelf geen boeken uit, maar de albums van **Matjaz Bertoncelj** worden wel als speciale nummers van *Stripburger* verkocht om te ontkomen aan hoge belastingen. Een bijzonder bewonderenswaardige uitgave van de *Stripburger*clan is *Stripburek*, een eind 1997 in het Engels verschenen bundeling van 164 pagina's waarin per voormalig oostblokland een round-up wordt gepresenteerd van de aanwezige stripscene en voorbeeldverhalen van een groot aantal in het westen onbekende auteurs de grote attractie uitmaken. Het kostte de redactie enkele jaren werk om dit boek samen te stellen.

HOE? Dat vragen ze zichzelf ook vaak af. Financieel blijft *Stripburger* een hachelijke onderneming, maar de redactie krijgt wat steun van een plaatselijke boekhandel en wordt gesponsord door het 'Soros Open Society Institute'. Voor *Stripburek* kregen ze zelf steun van het Ministerie van Cultuur.

EN NU PRAKTISCH! Er zijn enkele stripwinkels in België en Nederland die materiaal van *Stripburger* verkopen. De bende is ook een graag geziene

gast op een aantal grotere festivals in België en Nederland: Haarlem en Turnhout. De meest zekere manieren om aan *Stripburgers* te geraken, zijn de volgende: 1. surf naar *www.ljudmila.org/scca/stripcore/com.htm* en bestel nummers via het e-mailadres *burger@kud-fp.si* of 2. schrijf naar Stripburger, Forum Ljubljana, Metelkova 6/I, SL 1000 Ljubljana, Slovenië en vraag een catalogus. *Stripburek*, hun duurste publicatie, kost ongeveer *f*14 / Bfr.250. De rest kost hoogstens *f*10 / Bfr.180.

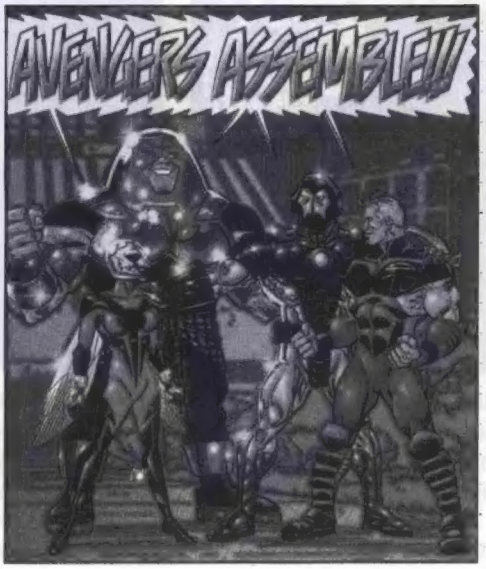

***Boven, vlnr,* Laatste kans Awesome Entertainment?, *A-Next*: onderdeel van MC2, *J2*: een nieuwe Juggernaut, Nieuw bij Marvel: *Spider-Girl*, *The Minx*: bizar nieuw project. *Linksonder*, Erik Larsen neemt *Wolverine* over. *Rechtsonder*, *Sheva's War* wordt laatste Helix-serie.**

Correctie

In een recente aflevering van Stars & Strips, verschenen in Stripschrift 309, is een klein maar vervelende fout geslopen. In die rubriek wordt namelijk gesproken over de serie Youngblood, en daarbij wordt vermeld dat deze door Awesome Entertainment uitgegeven comic wordt geschreven door *Alan Moore* en getekend door *Chris Sprouse*. Het gaat hier echter niet om Sprouse, maar om de tekenaar *Steve Skroce*. Chris Sprouse is de tekenaar van Supreme, een andere comic van Awesome Entertainment.

Awesome Entertainment heeft overigens de laatste paar maanden weinig van zich laten horen. Alle series zijn tijdelijk stopgezet en pas voor de maand augustus zijn weer twee series aangekondigd. Natuurlijk beweert *Rob Liefeld*, mede-oprichter van de uitgeverij, dat het hier gaat om een heroriëntatie op het assortiment van comics dat Awesome Entertainment uitgeeft, zodat de lezer hogere kwaliteit krijgt voorgeschoteld. Maar iedereen die al wat langer in de wereld van comics meedraait, weet dat een tijdelijke onderbreking van alle uitgaven van een uitgeverij meestal een bijzonder slecht voorteken is. Of dat in dit geval ook zo is, zal waarschijnlijk wel snel genoeg blijken.

Meer veranderingen

Vorige keer heb ik reeds uitgebreid geschreven over de vele veranderingen die deze zomer bij de twee grootste Amerikaanse uitgeverijen plaatsvinden. Sinds die tijd zijn meer details bekendgemaakt, waardoor het ware slagveld van vertrekkende en arriverende schrijvers een beetje overzichtelijker is geworden. Zo is intussen duidelijk geworden, dat niet *Todd DeZago* de opvolger van *Peter David* wordt als schrijver van de Marvel-serie Incredible Hulk. DeZago's naam werd wel in de officiële persberichten genoemd, maar op het laatste moment trok hij zich terug. Ook *Erik Larsen*s naam werd veelvuldig genoemd als eventuele opvolger. Larsen, maker van de comic Savage Dragon voor Image Comics, is wel aangesteld als nieuwe schrijver van Aquaman, de DC-serie die Peter David voorheen ook heeft geschreven. En blijkbaar had Larsen wel weer zin om wat werk voor Marvel en DC te doen, want hij meldde zich ook aan voor de serie Wolverine van Marvel en derhalve ook de serie Incredible Hulk. Uiteindelijk is Peter Davids opvolger *Joe Casey* geworden, bekend van zijn werk voor de serie Cable. De nieuwe tekenaar wordt *Javier Pulido*, een nieuwkomer, wat betekent dat de eerdere aankondiging dat *Mike Wieringo* het tekenwerk zou overnemen, eveneens is achterhaald.

En dan Erik Larsen. Hoewel hij niet de nieuwe schrijver van Incredible Hulk is geworden, zijn Larsens plannen voor Wolverine wèl doorgegaan. Vanaf nummer 133 neemt hij het roer over, eerst met *Jeff Matsuda* als tekenaar en daarna weer met *Leinil Francis Yu*, de vaste tekenaar van Wolverine. De eerste zes nummers van Larsens hand zullen bovendien om de twee weken verschijnen. Larsen wil voornamelijk Wolverine terug in het centrum van het Marvel-universum plaatsen. Naar zijn mening was de serie sinds enkele jaren een beetje de goede richting uit het oog verloren en ging het veel te veel over een hoofdpersoon die zelden zijn kostuum aantrekt en zelden met andere helden uit de andere Marvelcomics te maken krijgt. Larsen benadrukte tevens dat zijn nieuwe plannen voor Marvel en DC niet inhouden, dat zijn werk voor zijn eigen creatie Savage Dragon tot nader order word stopgezet.

Enkele weken geleden zijn ook nadere details over de DC-serie Green Arrow bekend gemaakt. Al langer was er sprake van dat schrijver *Chuck Dixon* zou opstappen en de schrijverspen aan *Kevin Smith* (beter bekend als filmregisseur) zou overhandigen. Nu blijkt dat de serie Green Arrow zelfs een tijdje helemaal wordt stopgezet en pas daarna weer òf opnieuw zal starten, òf verder zal gaan als een reeks miniseries, overigens inderdaad wel geschreven door Kevin Smith. Het laatste normale nummer van de serie zal nummer 137 zijn, maar de maand daarna verschijnt nog nummer 1 miljoen. One Million is een grootschalige crossover die DC voor later dit jaar gepland heeft staan en waarover nog maar weinig wordt losgelaten. Het ziet er in ieder geval naar uit dat vele series van DC die maand een nummer 1 miljoen uitbrengen, maar hoe het verhaal achter de crossover verder in elkaar steekt, is nog onbekend. We hebben al vreemde dingen meegemaakt met de nummering van comics (nummer -1, nummer 0, nummer 1/2), maar nummer 1.000.000 gaat wel erg ver. Rare jongens, die comicmakers.

Tot slot van deze reeks veranderingen werd onlangs ook nog bekend gemaakt dat de serie WildCATs, een creatie van *Jim Lee*, niet na het vijf-

door
OLAV BEEMER

tigste nummer voorgoed wordt stopgezet. Dat was eigenlijk wel de bedoeling, maar als een serie in nood verkeert, is bij Image het stopzetten van een serie echt de laatste oplossing. Liever probeert men eerst of de serie niet aanslaat als weer met nummer 1 wordt begonnen. De serie begint derhalve opnieuw in november, gewoon vanaf nummer 1, en als schrijver is *Scott Lobdell* aangetrokken. Lobdell had jaren lang een exclusief contract met Marvel Comics, waar hij series als X-Men en Uncanny X-Men heeft geschreven, maar dat contract liep af op 30 april jongstleden. Het tekenwerk zal worden verzorgd door *Travis Charest*, een oude bekende voor fans van WildCATs.

Nieuw

Vroeger leek het wel of de verschillende uitgeverijen hun nieuwe series allemaal in dezelfde periode uitbrachten. De maand voor kerst was altijd favoriet en ook de zomermaanden vormden vaak de ideale periode om nieuwe series te lanceren. Vandaag de dag lijkt daar verandering in te zijn gekomen. Eigenlijk vanaf vorig jaar herfst hebben de grote uitgeverijen bijna elke maand wel nieuwe series aangekondigd en het eind is voorlopig nog niet in zicht. Vooral Marvel, DC en Image hebben het initiatief in handen genomen en ook de komende maanden staan weer heel wat nieuwe series op stapel.

Marvel Comics komt in de maand augustus met drie nieuwe series die allen onder de noemer Marvel Comics 2 vallen, of kortweg MC2. De drie MC2-series spelen zich alle af in de toekomst en laten de lezer zien hoe het Marvel-universum er over enkele decennia uit zou kunnen zien. De serie Spider-Girl gaat over May Parker, het dochtertje van Mary Jane Parker en Peter Parker (de huidige Spider-Man) en wordt gemaakt door schrijver *Tom DeFalco* en tekenaar *Ron Frenz*. Dit duo is ook verantwoordelijk voor de serie A-Next, een soort toekomstige versie van The Avengers. Het trio series wordt compleet gemaakt door J2, een serie die handelt over een toekomstige versie van de schurk Juggernaut. A-Next wordt eveneens geschreven door Tom DeFalco, maar *Ron Lim* verzorgt in dit geval de tekeningen. Marvel brengt dit MC2-project alsof het de beste uitvinding sinds gesneden brood is, maar de gemiddelde reactie van de door de wol gewassen comiclezer is toch al snel: 'geeuw'. En misschien wel terecht.

Marvel brengt in augustus ook een nieuwe X-titel uit, een serie die derhalve direct dan wel indirect met de series rondom de X-Men te maken heeft. Het gaat in dit geval om Mutant X, in feite de opvolger van X-Factor, de serie die in juli bij nummer 149 wordt stopgezet. Deze nieuwe serie verhaalt over de held Havok die zich in een parallelle dimensie bevindt, waar alles net een beetje anders is dan in het Marvel-universum dat wij kennen. *Howard Mackie* verzorgt het verhaal, *Tom Raney* (voorheen tekenaar van StormWatch voor Image) verzorgt de tekeningen. Ook hier zou een geeuw wellicht op de plaats zijn.

DC pakt het ook meteen maar weer grootschalig aan, met meerdere nieuwe series die in augustus het levenslicht zullen zien. Veruit de interessantste zal de serie Martian Manhunter zijn. Op zich is de Martian Manhunter een saai personage dat in de serie JLA al nauwelijks interesse opwekt, maar deze nieuwe serie gaat gemaakt worden door *John Ostrander* en *Tom Mandrake*. En laat dat nu net het team zijn dat van de onlangs gestopte serie The Spectre één van de beste en

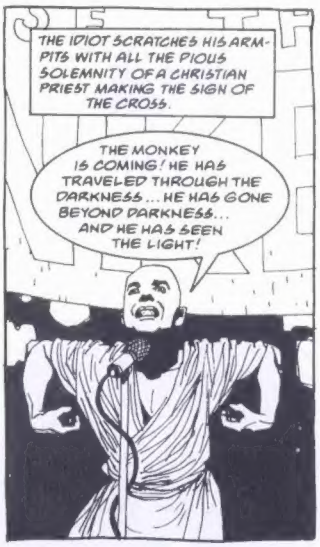
THE IDIOT SCRATCHES HIS ARMPITS WITH ALL THE PIOUS SOLEMNITY OF A CHRISTIAN PRIEST MAKING THE SIGN OF THE CROSS.
THE MONKEY IS COMING! HE HAS TRAVELED THROUGH THE DARKNESS... HE HAS GONE BEYOND DARKNESS... AND HE HAS SEEN THE LIGHT!

The Minx: bizar nieuw project.

meest controversiële series van de afgelopen vijf jaar heeft gemaakt. In augustus komt nummer 0 uit en enkele weken later komt meteen de eerste Annual uit. Een dubbele dosis, dat is altijd een lekker begin.

Daarnaast start in dezelfde maand de serie The Minx. Deze serie maakt onderdeel uit van de Vertigo-imprint, wat inhoudt dat de comic niet bepaald voor de jeugdige lezer geschikt is. *Peter Milligan* zal deze serie gaan schrijven, hetgeen zijn eerste maandelijkse serie voor DC betekent sinds zijn serie Shade, the Changing Man enkele jaren geleden werd stopgezet. Het verhaal gaat over een Joods meisje dat telepathische berichten van de MonkeyGod ontvangt, een aap die decennia geleden de ruimte is ingestuurd en nu beweert God te hebben ontmoet. Blijkbaar geldt bij Milligan nog altijd, hoe gekker hoe beter.

Nieuw is eveneens de vijfdelige miniserie Sheva's War, de laatste serie die onderdeel van de Helix-imprint uitmaakt. Helix was het sub-onderdeel van DC waar alle sciencefiction-series werden uitgegeven, maar dit initiatief is jammerlijk ten onder gegaan aan lage verkoopcijfers. Sheva's War, geschreven en getekend door *Christopher Moeller* (maker van het bij sf-fans bekende Shadow Empires), is de laatste Helix-titel die zal verschijnen. Transmetropolitan, de laatst overgebleven Helix-serie, wordt niet stopgezet maar wordt bij DC/Vertigo ondergebracht. De harde humor van schrijver *Warren Ellis* en de sterke tekeningen van *Darick Robertson* hoeven de liefhebbers van deze laatste serie dus niet te missen.

OUWE PINGUINGRAPPEN — NO. 34.

OUWE PINGUINGRAPPEN – NO. 35.

OUWE PINGUINGRAPPEN - NO. 36.

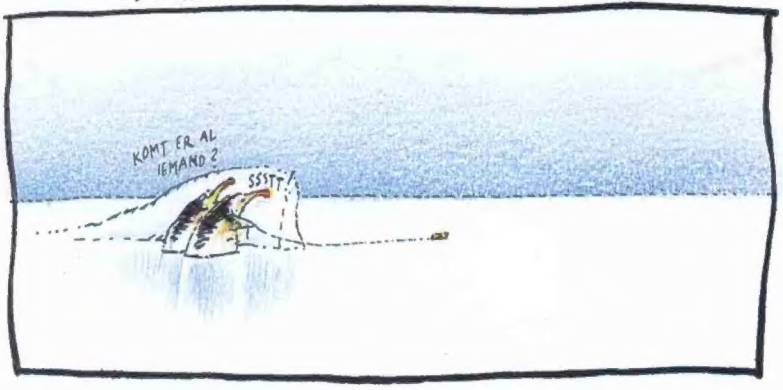

OUWE PINGUINGRAPPEN - NO. 37.

BERT VANDERMEIJ © 1998